

Hollola

Tilinpäätös & toimintakertomus 2023

Kunnanvaltuusto 10.6.2024

Sisällysluettelo

1. TOIMINTAKERTOMUS	1
1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	1
1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus	1
1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	5
1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntien talous	7
1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	11
1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	14
1.1.7 Ympäristöasiat	15
1.1.8 Muut ei taloudelliset asiat	17
1.2 SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	17
1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	21
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	21
1.3.2 Toiminnan rahoitus	23
1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset	25
1.3.4 Kokonaistulot ja -menot	26
1.4.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	27
1.4.2 Hollolan kuntakonserni ja konserniyhteisöjen toiminnan ohjaus	27
1.4.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat ja arvio konsernin tulevasta kehityksestä	27
1.4.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	28
1.4.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	29
1.5 KUNNANHALLITUKSEN ESITYS TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ	32
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	33
2.1 STRATEGIAN TOTEUTUMINEN	33
2.2 KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN	44
2.3 TULOSLASKELMAOSA	90
2.4 INVESTOINTIOSA	92
2.5 RAHOITUSOSA	93
2.6 YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEEN SITOVIEEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTÄ	95
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	96
3.1 TULOSLASKELMA	96
3.2 RAHOITUSLASKELMA	97
3.3 TASE	98
3.4 KONSERNILASKELMAT	99
4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	102
4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	102
4.2 TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT	105
4.3 TASEEN LIITETIEDOT	108
4.4 VESIHUOLTOLAIN EDELLYTTÄMÄT LIITETIEDOT	118
5. TASEYKSIKÖIDEN ERILLISTILINPÄÄTÖSLASKELMAT	123
5.1 Vesihuoltolaitos	123
5.2 Päijät-Hämeen Ympäristöterveys	126
6. KONSERNIYHTIÖT	128
7. KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT JA TOSITELAJIT	130
8. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	132

1. Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talous

Hollolan kunnan vuoden 2023 tilikauden tulos on 10,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Alkuperäinen, marraskuussa 2022 hyväksytty talousarvio laadittiin 5,8 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Verotulojen ja valtionosuuksien odotettua paremman kehityksen vuoksi valtuusto hyväksyi talousarviomuutokset, joiden jälkeen talousarvio oli noin 8,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Poikkeuksellisen vahva tulos oli seurausta kertaluonteisista verotuloeristä.

Tilinpäätös mahdollisti yhteensä 10,6 miljoonan euron investointivarausten kirjaukset, jotka kohdennettiin kuntatekniikan investointihankkeille. Investointivarausten jälkeen tulos on 0,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Tulot

Kunnan tulot (verotulot, valtionosuudet ja toimintatuotot yhteensä) olivat yhteensä noin 95 miljoonaa euroa, vähennystä edellisvuoteen oli yhteensä 72 miljoonaa euroa (-76,5 prosenttia).

Verotulot olivat yhteensä 56,1 miljoonaa euroa, verotulot vähenivät 47,4 miljoonaa euroa (-45,9 prosenttia) sote-muutoksen johdosta. Kunnallisveroja kertyi 46,4 miljoonaa euroa eli noin 45,6 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kiinteistöveroja kertyi 6,2 miljoonaa euroa eli noin 0,1 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2022. Yhteisöveroja kertyi 3,5 miljoonaa euroa eli 2,0 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2022.

Valtionosuudet olivat noin 20,8 miljoonaa euroa ja vähenivät 27,0 miljoonaa euroa (-56,6 prosenttia).

Toimintatuotot olivat 17,7 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 2,2 miljoonaa euroa (14,3 prosenttia) vuodesta 2022. Myyntitulot kasvoivat vuodesta 2022 noin 2,2 miljoonaa euroa. Tätä selittää pääosin Päijät-Hämeen ympäristöterveyshuolto taseyksikön toiminnan aloitus vuoden 2023 tammikuusta alkaen. Maksutuotot kasvoivat noin 0,5 miljoonaa euroa edellisvuoden tasolta. Tuet ja avustukset kasvoivat noin 0,1 miljoonaa euroa vuodesta 2022. Ulkoiset vuokratuotot vähenivät noin 0,7 miljoonaa euroa, joka johtui Pelastusaseman myynnistä Päijät-Hämeen Hyvinvointialueelle tammikuussa 2023.

Menot

Toimintakulut olivat 74,0 miljoonaa euroa. Toimintakulut pienenevät yhteensä 75,1 miljoonaa euroa (-50,4 prosenttia) vuodesta 2022, kun sote kustannukset siirtyivät hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta lähtien.

Hyvinvoinnin palvelualueen toimintakulut olivat 57,2 miljoonaa euroa, missä kasvua on 3,9 miljoonaa euroa eli 7,2 prosenttia. Toimintatuotot olivat 4,4 miljoonaa euroa, jotka olivat noin 0,3 miljoonaa euroa eli 5,6 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kustannuksia aiheutui uuden määräaikaisen päiväkodin perustamisesta, (0,4 miljoonaa euroa sekä varhaiskasvatuksen käyttöasteen, sijaistarpeen ja kolmiportaisen tuen lakimuutokset (yhteensä 0,6 miljoonaa euroa).

Elinvoiman palvelualueen (mukaan lukien vesihuoltolaitos) toimintakulut olivat 25,6 miljoonaa euroa, joka oli 1,2 miljoonaa euroa (-4,3 prosenttia) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintatuotot olivat 25,4 miljoonaa euroa, missä kasvua edellisvuoteen oli 1,0 miljoonaa euroa (4,2 prosenttia). Liikennepalvelujen nettoylitystä (0,4 miljoonaa euroa) kompensoi työllisyyspalvelujen työmarkkinatukimenojen alitus ja tulojen ylitys, yhteensä noin 0,4 miljoonaa euroa.

Henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli 31.12.2023 yhteensä 813 henkilöä eli 45 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 47 henkilöllä vuoteen 2022 verrattuna. Keskeisin henkilöstön määrää selittävä tekijä on Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuolto, maakunnan kunnat Lahtea lukuun ottamatta antoivat 1.1.2023 alkaen järjestämisvastuun Hollolan kunnalle. Henkilöstöä siirtyi 35 liikkeenluovutuksella Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymästä.

Henkilöstökulut 39,7 miljoonaa euroa kasvoivat 12 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna. Varsinaiset palkat ja palkkiot kasvoivat 14 prosenttia ja henkilösivukulut 4 prosenttia. Henkilöstökulut ovat nousseet vuoden 2023 aikana merkittävästi, johtuen osittain henkilöstölisäyksistä sekä kunta-alan virka- ja työehtosopimuksiin kohdentuneista palkankorotuksista ja niihin tulleesta vientialojen niin sanotusta perälautavaikutuksesta.

Sairauspoissaolot laskivat viime vuonna 0,4 päivää/henkilötyövuosi ollen vuonna 2023 16,8 päivää/henkilötyövuosi (17,2 päivää/henkilötyövuosi vuonna 2022). Työhyvinvointikyselyn (asteikko 1–6) keskiarvot olivat keväällä 5,01 ja syksyllä 4,88. Niin sanottu terveysprosentti eli nolla päivää sairastaneiden tunnusluku parani huomattavasti vuoden 2022 12,77 tasosta 21,18:aan.

Kaikki kunnan toiminnon siirtyivät pois vanhasta kunnanvirastosta (väistötiloihin). Myös arkisto siirrettiin väistötiloihin. Uimahallin remontin käynnistyminen edellytti myös hyvinvoinnin palvelualueen siirtymistä väistötiloihin.

Investoinnit ja lainakanta

Toteutuneiden investointikustannusten loppusumma oli 8,2 miljoonaa euroa ja siitä vesihuoltolaitoksen osuus noin 1,8 miljoonaa euroa.

Investointikustannuksista talonrakennuksen osuus oli 2,4 miljoonaa euroa, kuntatekniikan osuus 2,4 miljoonaa euroa. Maa-alueiden hankintaan käytettiin 1,2 miljoonaa euroa (110 hehtaaria). Irtaimen osuuden kustannus oli 0,3 miljoonaa euroa. Maa-alueiden hankintaan varatusta 2,0 miljoonasta eurosta käyttämättä jäi noin 0,8 miljoonaa euroa. Arvopaperit ja osuudet investointimääräraha 1,5 miljoonaa euroa jäi käyttämättä vuodelta 2023, investointi siirtyi vuodelle 2024.

Lainojen kokonaismäärä 31.12.2023 oli 23,9 miljoonaa euroa eli 1 043 euroa/asukas (1 289 euroa/asukas vuonna 2022). Lainakanta pieneni vuodesta 2022. Uutta pitkäaikaista lainaa ei ole nostettu lainkaan joulukuun 2020 jälkeen ja vanhoja lainoja lyhennettiin 5,7 miljoonalla eurolla.

Toiminta

Hollolan kunnan asukasmäärä oli 22 887, missä vähennystä edellisvuoteen -56 henkilöä. Kun kuolleiden ja syntyneiden välinen erotus oli -112 tarkoitti vuosi 2023 nettomuuton lisäystä kuntaan.

Vuoden työttömyysasteen keskiarvo 7,06 prosenttia on matalin ajalla 1991–2023, lukuun ottamatta vuotta 2008 (6,5 prosenttia). Työllisyyspalvelujen perustoiminta kuntakokeilun toiminnan osalta sujui suunnitellusti. Kunta palkittiin työ- ja toimintakyvyn kehittämisprosessista joulukuussa Tärkeissä töissä –kehittämispalkinnolla.

Sote-uudistus on Suomen historian yksi merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon (lukuun ottamatta ympäristöterveydenhuoltoa) ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Kunnasta hyvinvointialueelle siirtyi oppilashuollon toiminnot. Yhdeksän kunnan ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointikuntayhtymästä Hollolan kunnalle.

Hollolan kuntastrategia hyväksyttiin valtuustossa 13.12.2021. Visio on kaksiosainen: ”hirveen haluttu ja hirveen hyvä esimerkki”. Strategian toteutumista konkretisoivat, laajassa yhteistyössä laaditut ohjelmat hyväksyttiin valtuustossa 20.6.2022. Kehittämisen painopisteet ovat noudattaneet strategisia ohjelmia.

Vuonna 2023 keskeisiä strategisiin ohjelmiin liittyviä toimenpiteitä olivat muun muassa hallintolakimiehen, kehitys- päällikön ja osallisuuskordinaattorin palkkaaminen, keskuskortteiden kehittäminen (kehittämissuunnitelma ja kaavoitusvaiheeseen siirtyminen hyväksytty valtuustossa), vetovoimaisten yritysalueiden kehittämissuunnitelma, kunnan kotisivu-uudistus, kunnan markkinointisuunnitelma, luonnon virkistyskäytön kehittämissuunnitelma, kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelma, elämyksellinen järvien kierros, tonttien sähköisen varaustalouden ja kartta-aineistojen myyntipalvelun käyttöönotto sekä monta luontoa- varhaiskasvatuksen opintopolun käynnistyminen, kiusaamisen vastainen toimintamalli mukaan lukien someturvan käyttöönotto, perhekeskusmanuaalin jalkautus, kohtaamispaikkatoiminnan jatkokehittäminen ja avoin varhaiskasvatustoiminta.

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 11.4.2023 päivitetyn konserniohjeen, kunnan omistajapoliittiset periaatteet sekä eettiset ohjeet sekä kokouksessaan 30.10.2023 strategisen valmiussuunnitelman. Hälvälän koulun toiminta lakkasi 31.7.2023. Henkilökunta siirtyi Tiilikankaan kouluun ja uudet esioppilaat sekä Hälvälän että Tiilikankaan alueelta aloittivat Tiilikankaan koulussa elokuussa 2023.

Kunnanhallituksen päätöksellä 17.10.2022 Hollolan kunta osallistui valtakunnalliseen "astetta alemmas" kampanjaan ja jolla pyrittiin estämään valtakunnallinen energiapula. Asetettu säästötavoite oli noin 2400 MWh ja 15 prosentin vuosisäästöt energiankäytössä. Kampanjan aikana energiaa säästyi vuoden aikana normeerattuna 3639 MWh (152 prosenttia) ja ei normeerattuna 3900 MWh (163 prosenttia). Kunnanhallituksen asettama säästötavoite ylitetiin yli puolitoistakertaisesti. Hollolan Tilapalvelu Oy toteutti myös useita energiatehokkuushankkeita. Kunnan käytössä oleva rakennuskanta kaikkineen on ollut uusiutuvan energian piirissä 1.8.2023 alkaen.

Valtuusto hyväksyi Keskuskuja 3 ja 5, uimahalli-monitoimihallin ja Kukonkoivun yritysalueen asemakaava- ja asemakaavamuutokset. Lisäksi useita kaavoitushankkeita on vireillä ja valmistelussa eri puolilla kuntaa.

Salpakankaan alueelle valmistui viemärylivuotojen ennaltaehkäisyyn tähtäävä hanke, jossa hankittiin jätevesiviemäriin seurantalaitteita, tehtiin viemäritutkimuksia sekä ympäristöriskiarvio. Kukkilan vedenottamon käyttämästä pohjavedestä löydettiin bensiinin lisäainetta. Vedenotto oli 27.12.2022–27.11.2023 välisen ajan pois käytöstä.

Kuntayhteistyön osalta valmistuttiin vuoden 2025 alusta voimaan astuvaan työllisyyspalvelujen siirtovastuuseen kunnille Päijät-Hämeen kunnat (Lahtea lukuun ottamatta) hyväksyivät Päijät-Hämeen työllisyysalueen yhteistyösopimuksen, joka pohjalta yhdeksän kuntaa siirtää työllisyydenhoidon järjestämisvastuun Hollolan kunnalle. Päijät-Hämeen kunnat osallistuivat yhteiseen maakunnalliseen markkinointikampanjaan, mikä jatkuu myös vuodelle 2024. Päijät-Hämeen kunnat, maakuntaliitto ja hyvinvointialue hyväksyivät strategisen yhteistyöpöytäkirjan. Valtuusto hyväksyi Lahden kaupunkiseutusuunnitelman. MAL (maankäyttö, asuminen, liikenne) suunnitelmaa valmisteltiin yhteistyössä.

Kuntayhteistyö työterveyshuollon osalta päätettiin lopettaa (Työterveys Wellamo Oy) ja yhtiö ajaa alas. Päijät-Hämeen hyvinvointialue hyväksyi Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän tilinpäätökseen palkkaharmonisaatiovarauksen (20 miljoonaa euroa) mitä alueen kunnat eivät ole toistaiseksi hyväksyneet, koska kirjauksen juridiset perusteet ovat epäselvät. Kirjauksen johdosta kunnilta on vähennetty vastaava summa valtionosuuksista (pysyvästi).

Tulevaisuus

Kunnan vuosien 2021–2023 tilinpäätösten poikkeuksellisen vahvat tulokset ovat olleet seurausta kertaluonteisista eristä, eivät pysyvistä talouden elementeistä. Vuodesta 2024 eteenpäin kunnan on pärjättävä vähenevän valtionosuuden ja niukan verotulokasvun varassa. Valtionosuudet vähenevät, kun lasten määrä vähenee ja rahoitussiirrot hyvinvointialueille toteutetaan lain edellyttämällä tavalla. Valtiontalouden tila on synkkä, eikä lisärahoitusta ole kunnille luvassa. Verotulojen kasvu on riippuvainen talouskasvusta ja suhdanteista. Samasta syystä lähes kaikki maakunnan kunnat laativat tai ovat laatineet sopeuttamisohjelmia. Talouden tasapainosuunnitelmia joudutaan tekemään myös Hollolassa. Tehdyt investointivaraukset auttavat tasapainotustyössä.

Valtionosuuden uudistaminen on käynnistynyt selvitysmiesten asettamisella. Aikaisempien valtionosuus-uudistusten pohjalta on arvioitavissa, että valtionosuusuudistuksen aikajänne on pitkä ja lopputulos ennakoimaton. Uudistus sisältää merkittäviä riskejä, koska uudistus tehdään kuntien välillä ilman lisärahoitusta.

Yleinen maailmantilanne on lisännyt epävarmuutta. Valtiontalouden säästöt iskevät eri sektoreille ja suomalaisten taloudellinen ohdinko syvenee energiakustannusten, ruokakulujen ja asuntolainojen korkomenojen noustessa. Suomi ajautui taantumaan vuonna 2023. Rakennusteollisuuden ongelmat ovat poikkeuksellisen suuria. Työttömyysluvut ovat kääntyneet kasvuun.

Kun työllisyyspalvelut siirtyvät kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta kunnan talous on entistä riippuvaisempi suhdannekehityksestä. Laskusuhdanteessa työttömyysmenot kasvavat ja panostustarve lakisääteisiin palveluihin lisääntyy. Samaan aikaan kunnan on kyettävä täyttämään tasapainoisen talouden vaatimukset. Työllisyyspalvelujen siirto sisältää myös mahdollisuuksia palvelujen paremman kohdentamisen ja uudenlaisten kokeilujen avulla.

Samaan aikaan kunta vie eteenpäin pitkälle tulevaisuuteen vaikuttavia hankkeita; kuntakeskuksen keskuskortteleiden rakentamista ja uuden keskuksen suuntaa kohti Nostavaa, jonne selvitetään asemaseisakkeen ja multimodaaliterminaalin sijoittamista.

Hollolassa 8. maaliskuuta 2024

Päivi Rahkonen
Kunnanjohtaja

1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Hollolan kunnan organisaatio 31.12.2023

Lahden kaupungin organisaatiossa toimivat yhteislautakuntina Lahden seudun joukkoliikennelautakunta ja Lahden seudun jätelautakunta.

Valtuuston jäsenet (43)
1.1.–31.12.2023

Nimi	Puolue
Aakala Seija	Kesk.
Aaltonen Kari	PS
Arvila Erkki	SDP
Hakanen Heidi	SDP
Halme Minna	Kok.
Heikkilä Hannu	Kesk.
Hyytiä Kari	SDP
Ihalainen Tapani	KD
Jalonen Pasi	Kok.
Joensuu Kristiina	Kok.
Kauhanen Minna	Kok.
Kinnari Teemu	Kok.
Laine Teemu	Vihr.
Lampi Pentti	Kok.
Lampola Mika	Kok.
Laurila Matti	Vihr.
Louekoski-Huttunen Toini	SDP
Lönnqvist Miikka	SDP
Maattola Helena	Kok.
Markkola Aki	PS
Marttila Sakari	PS
Mikkola Marko	PS
Mikkola Ville	PS
Niemi Jarkko	SDP
Nieminen Minna	Kok.
Niipala Mikko	SDP
Palo Petri	PS
Parviainen Jenna	Vihr.
Pasanen Pasi	Kok.
Peltonen Lasse	SDP
Pälsi Pasi	KD
Pölönen Kati	Kesk.
Rehula Juha	Kesk.
Ronkainen Jari	PS
Saarnio Kristian	Kesk.
Salo Pia	PS
Segersven Satu	PS
Siljander Hannu	PS
Söyrlä Tatu	Kok.
Takala Paavo	Kesk.
Talvitie Jarmo	Vas.
Vanhala-Selin Kristiina	Vihr.
Vinnamo Harri	Kesk.

Valtuuston poliittiset voimasuhteet
1.1.–31.12.2023

Kokoomus	11
Perussuomalaiset	10
Sosiaalidemokraatit	8
Keskustat	7
Vihreät	4
Kristillisdemokraatit	2
Vasemmistoliitto	1
Yhteensä	43

Kunnanhallituksen esittelijä:
kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Kunnanhallituksen jäsenet (11)
1.1.–31.12.2023

Halme Minna	Kok.
Laine Teemu	Vihr.
Lampola Mika	Kok.
Louekoski-Huttunen Toini	SDP
Maattola Helena	Kok.
Markkola Aki	PS
Niemi Jarkko	SDP
Pölönen Kati	Kesk.
Saarnio Kristian	Kesk.
Segersven Satu	PS
Siljander Hannu	PS

Kunnanhallituksen poliittiset voimasuhteet
1.1.–31.12.2023

Kokoomus	3
Perussuomalaiset	3
Keskusta	2
Sosiaalidemokraatit	2
Vihreät	1
Yhteensä	11

1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntien talous

Tilastokeskuksen julkaisu kansantalouden tilinpidon lopullisista tiedoista vuoden 2022 paikallishallinnosta ja muusta julkisesta taloudesta. Julkinen sektori vahvistui vuodesta 2021 huomattavasti, vaikka kokonaistulojen ja -menojen erotus painuikin yhä alijäämän puolelle. Myös paikallishallinnon alijäämä puolittui. Paikallishallinnon nettoluotonanto oli viime vuonna noin -400 miljoonaa euroa, mikä on bruttokansantuotteeseen suhteutettuna -0,2 prosenttia. Paikallishallinnon alijäämä on murto-osa koko julkisen sektorin epätasapainosta, sillä valtion alijäämä ylsi viime vuonna peräti 4,2 miljardiin euroon. Julkiseen sektoriin kuuluvat myös sosiaaliturvarahastot, jotka ovat tyypillisesti ylijäämäisiä.

Kunnat ovat raportoineet Valtiokonttorille tilastotietoja kuluneen vuoden kolmelta ensimmäiseltä neljännekseltä. Kuntien kirjanpidon mukaiset varttitiedot ennakoivat ennätysellisen vahvaa kuntatalouden vuotta. Toimintakate oli tammi-syyskuussa noin 4 miljardia vahvempi kuin vuonna 2022, tilikauden tulos plussalla 2 miljardia euroa ja investointimenot soten jälkeen aikaisempia vuosia pienemmät. Nämä kaikki tiedot viittaavat, että kuntatalousohjelman vahva ennuste vuodelle 2023 saattaa hyvinkin toteutua. Kuntien tilinpäätöslukuja vuodelta 2023 kirittää kertaluonteisesti sote-muutokseen liittyvä verohäntä sekä ennakkolliseen sote-siirtolaskelmaan liittyneet liian myönteiset valtionosuudet. Ensimmäiset arviotiedot kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2023 tilinpäätöksistä valmistuvat helmikuussa 2024.

Valtiovarainministeriö ja Suomen Pankki julkaisivat ovat julkaisseet reaalitalouden ja julkisen talouden ennusteen. Taloustaantumaa on ennakoitu vuodelle 2023 jo pidemmän aikaa, mutta paineet taantumien pitkittymiseen ja reaalitalouden ennusteen alentamiseen myös vuodelle 2024 koventuivat syksyn mittaan. Suomen Pankki laskikin ensi vuoden kasvunäkymän miinukselle jo syyskuussa ja valtiovarainministeriö seurasi muita ennustelaitoksia joulukuussa. Ministeriö on kasvun viriämisen suhteen kuitenkin optimistisempi ja ennakoii korkojen laskun, inflaation hidastumisen ja palkankorotusten nostavan vuoden 2024 BKT:n volyymikasvun 0,7 prosenttiin. Joka tapauksessa sekä vuosia 2023 että 2024 voidaan pitää kansantalouden kasvun näkökulmasta heikkoina vuosina. Suomen kasvunäkymien heikkous erottuu vaimeudellaan jo kansanvälisessä vertailussa.

Julkiseen sektoriin taloustaantumien voimakkaimmat vaikutukset välittyvät viiveellä. Julkinen talous onkin heikoimmillaan vuosina 2024 ja 2025. Julkisen talouden alijäämä ylittää tuolloin EU:n kolmen prosentin viitearvot ja Suomi mitä todennäköisimmin joutuu liiallisen alijäämän menettelyyn. Tilanne on hyvin kiusallinen hallitukselle, jonka politiikan ykköstavote on julkisen talouden sopeuttaminen.

Taloukskasvun hiipuminen on myrkkyä julkiselle sektorille. Tehtyjen työtuntien väheneminen, kulutuksen kasvun sekä yritysten kannattavuuden hiipuminen näkyvät suoraan verotuloissa. Verokertymiin iskee myös työttömyysvakuutusmaksun alentaminen vuodesta 2024 lähtien. Julkisen sektorin verotulojen kasvu onkin pienentynyt kansantalouden tilinpidon aikaisemmista ennusteista. Kokonaisveroaste laskee sekä valtiovarainministeriön että Suomen Pankin ennusteissa noin parilla prosenttiyksiköllä suhteessa bruttokansantuotteeseen. Paikallishallinnon verotuloennusteet lähivuosille eivät kuitenkaan ole muuttuneet viime syksystä kovinkaan paljon.

Suunnitelluista sopeutustoimista huolimatta julkiset menot kasvavat lähivuosina voimakkaasti. Menot eivät ole kasvaneet valtiovarainministeriön ennusteissa suhteessa viime syksyyn, mutta taloukskasvun hidastuminen rumentaa bruttokansantuotteeseen suhteutettuja tunnuslukuja. Julkiset menot yltyvät vuonna 2024 noin 55 prosenttiin bruttokansantuotteeseen suhteutettuna. Menoja kasvattavat muun muassa eläkkeiden indeksikorotukset, sosiaali- ja terveystalouden palvelutarpeen sekä korkomenojen kasvu, hyvinvointialueiden toiminnan käynnistäminen ja puolustushankinnat. Suomen Pankki arvioi, että Petteri Orpon menosopeutus vähentää valtion menoja 2,5 miljardia euroa vuoteen 2027 mennessä.

Kuntien synkkä perjantai 17.11.2023 näkyy valtiovarainministeriön kuntahallinnon ennusteissa valtionosuuksien reippaana laskuna vuodesta 2025 lähtien. Ennusteissa kuntien valtionosuuksia pienentää paitsi vuoden 2022 verotietojen valmistumisen vaikutukset sote-siirtolaskelmaan niin myös kuntien valtionosuuksien kasvua 2024–2027 hidastava indeksijarru. Muut kuntien tulot kasvavat hidastuneen taloukskasvun myötä vaimeasti, mihin vaikuttaa osaltaan myös se, että kunnat kiristivät verotustaan vuonna 2024 varsin maltillisesti. Menoja kasvattaa yleistä ansiokehitystä hieman nopeampi palkkaohjelma, hintojen nousu ja huomattavat investointitarpeet.

Kuntatalouden kokonaistulojen ja -menojen erotus, nettoluotonanto, on kasvamassa valtiovarainministeriön mukaan keskipitkällä aikavälillä noin -0,3–0,4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Alijäämä ei ole kansantalouden mittakaavassa suuren suuri, mutta huolestuttavaa on sen kasautuminen yksittäisten, usein jo muutenkin vaikeissa olosuhteissa toimivien kuntien niskaan. Kunnissa alijäämät merkitsevät huomattavia sopeutuspaineita ja kuntien eriytymistä entisestään. Sote-uudistus kavensi merkittävästi kuntien talouden liikkumavaraa. Nyt sopeutuspaineet valuvat uusiksi veronkorotuspaineiksi sekä leikkauksista kuntien sivistyspalveluista tai infrasta.

Riskit kuntaennusteen oletettua pienemmästä tulojen kasvusta ja oletettua voimakkaammasta menojen kasvusta ovat suuret. Talouskasvu voi hyvinkin kallistua Suomen Pankin ennakkoimaan haarukkaan, jolloin vero- ja muiden tulojen kasvu pienenee entisestään. Heikentyvä kasvu merkitsee myös sitä, että sosiaaliturvan leikkaukset valuvat oletettua voimakkaammin perustoimeentulotuen tarpeen kasvuksi. Tämä merkitsee kunnille lisälaskua, sillä kunnat rahoittavat perustoimeentulotuesta puolet. Kehysriihessä riskit tulee arvioida realistisesti. Yksittäisten kuntien taloudellista painetta tulee helpottaa.

Lähde: www.kunnat.net, kuntaliiton pääekonomistin palsta

Väestö

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Hollolan kunnan asukasmäärä oli 22 887, eli se laski viime vuoden aikana yhteensä 56 henkilöllä (-147 vuonna 2022). Vuodesta 2016 alkaen kuolleisuus on ollut syntyvyyyttä suurempaa.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Suomen väkiluku oli joulukuun 2023 lopussa 5 604 558. Maamme väkiluku kasvoi vuoden 2023 aikana 40 588 hengellä. Väestönkasvua ylläpiti muuttovoitto ulkomailta, sillä maahanmuuttoa oli 58 496 enemmän kuin maastamuuttoa. Syntyneitä oli 17 786 vähemmän kuin kuolleita. Joulukuun ennakkotilaston mukaan vuonna 2023 syntyi 43 320 lasta, mikä on 1 631 lasta vähemmän kuin vuonna 2022. Kuolleiden määrä oli 61 106 vuonna 2023, mikä on 2 113 henkeä vähemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2023 elävänä syntyneiden määrä oli alhaisin yli 150 vuoteen jo toista vuotta peräkkäin ja kuolleiden määrä oli toiseksi suurin sitten sotavuosien.

Syntyvyys laski vuodesta 2022. Ennakollinen kokonaishedelmällisyysluku oli 1,26 vuonna 2023, kun kalenterivuonna 2022 se oli 1,32. Kokonaishedelmällisyysluku on mittaushistorian alhaisin toista vuotta peräkkäin. Kokonaishedelmällisyysluku kertoo, kuinka monta lasta nainen synnyttäisi elämänsä aikana, jos syntyvyys pysyisi laskentavuoden tasolla. Ennakkotietojen mukaan vastasyntyneen elinajanodote oli pojilla 79 ja tytöillä 84,2 vuonna 2023. Molemmilla kasvua oli edellisvuoteen verrattuna 0,4 vuotta.

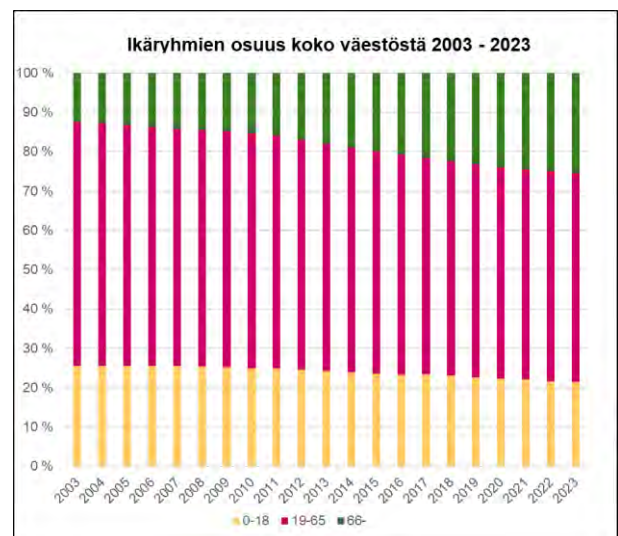
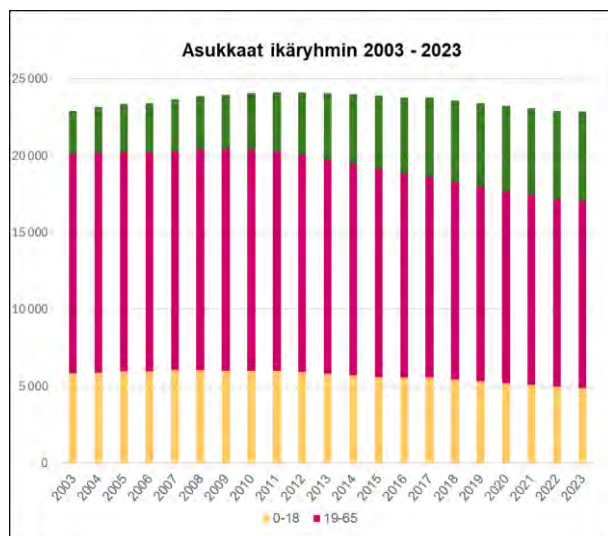
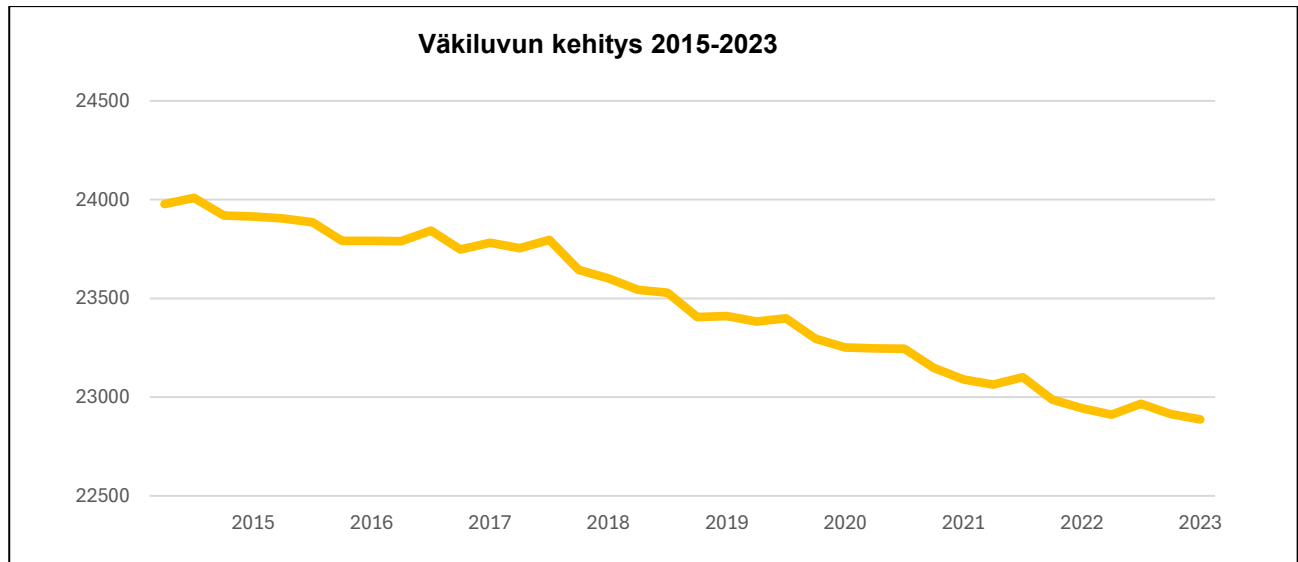
Ulkomailta muutti Suomeen vuoden 2023 aikana 71 918 henkeä ja Suomesta ulkomaille 13 422 henkeä. Maahanmuuttoa oli 21 920 enemmän ja maastamuuttoa 2 213 vähemmän kuin edellisvuonna. Suomen kansalaisia maahanmuuttajista oli 7 018 ja maastamuuttajista 8 470. Vuonna 2023 maahanmuuttojen määrä oli mittaushistorian korkein, toista vuotta peräkkäin. Myös nettomaahanmuutto oli vuonna 2023 mittaushistorian korkein, 58 496 henkeä.

Vuoden 2023 maahanmuuttojen lukumäärässä on helmikuusta eteenpäin voinut olla mukana tilapäisen suojelun nojalla Suomesta oleskeluluvan saaneita ukrainalaisia, kun heillä on ollut mahdollisuus hakea kotikuntaa. Eri kansalaisuuksista Ukrainan kansalaisten maahanmuutto kasvoi selvästi eniten edellisvuodesta, 18 293 hengellä. Yli tuhannen hengen kasvua edellisvuoteen verrattuna oli myös srilankalaisilla ja bangladeshilaisilla. Yli tuhannen hengen laskua oli puolestaan vain Venäjän kansalaisilla, 1654 henkeä.

Kuntien välisiä muuttoa kertyi vuoden 2023 aikana ennakkotietojen mukaan 285 994. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 9 716 muuttoa vuoden 2023 kuntajaon mukaan.

Koko maan tilanteeseen verrattuna Hollolan tilanne ei ole mitenkään poikkeava. Ennakkotilaston mukaan Hollolaan syntyi viime vuonna 148 lasta, kun vuonna 2022 lapsia syntyi 187. Vuonna 2023 syntyneitä oli 112 vähemmän kuin kuolleita, joten luonnollinen väestön muutos jatkui negatiivisena.

Hollolan väestön keski-ikä on nousussa, syntyvien määrä alhainen ja työssäkäyvän väestön osuus koko väestöstä laskussa. Kehitys on asettanut painetta palveluverkon uudelleenarvioinnille menneinä vuosina ja kehityksen jatkuminen tulee jatkamaan tätä kehitystä. Hyvinvointialueiden muodostumisen jälkeen, kuntien palveluiden uudelleenarviointi on viimeistään ajankohtainen. Varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen keskittyminen ei pitkällä aikavälillä vastaa väestön rakennemuutoksen mukanaan tuomaa palvelutarpeiden muutosta.

Työllisyys

Hämeen ELY-keskuksen alueen kunnissa oli joulukuun lopussa 20 939 työtöntä työnhakijaa. Tämä on 2377 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kasvu 1560 oli lähes kokonaan kokoaikaisesti lomautettujen määrän kasvua. Myös marraskuuhun verrattuna sekä lomautettujen (+916) että muiden työttömien määrä (+2153) TE-toimistossa ja kuntakokeiluissa kasvoi.

Nuoria alle 25-vuotiaita oli joulukuun lopussa työttömänä 2 271, mikä on 321 enemmän (16,5 prosenttia) kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömiä eli yhdenjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleita oli 968 vähemmän (-13,1 prosenttia) kuin vuosi sitten eli 6 437.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli ELY-keskusalueella joulukuun lopussa 12,2 prosenttia, mikä on 1,4 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosi sitten. Alle 25-vuotiaiden nuorten työttömien osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta oli 15,6 prosenttia ja ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomalaisesta työvoimasta 36,1 prosenttia.

Tiedot ilmenevät työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastosta 25.1.2024.

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat TE-toimistossa kunnittain

	Joulu 2023	Marras 2023	Joulu 2022	Muutos Joulu 2023 Joulu 2022	Työttömistä työn- hakijoista lomautetut	Työttömien työn- hakijoiden osuus työvoimasta	Joulu 2023	Marras 2023	Joulu 2022	Muutos Joulu 2023 Joulu 2022		
Kunta	Työttömät työnhakijat				%	%	Avoimet työpaikat				%	
Asikkala	384	312	279	105	38	99	11,8	11	10	57	-46	-81
Forssa	1 037	896	736	301	41	234	14,9	137	106	266	-129	-48
Hartola	136	113	159	-23	-14	38	13,5	8	6	17	-9	-53
Hattula	324	284	251	73	29	98	7,3	31	15	42	-11	-26
Hausjärvi	299	256	246	53	22	43	7,7	12	20	38	-26	-68
Heinola	1 115	983	1 097	18	2	148	15,0	96	114	139	-43	-31
Hollola	872	761	791	81	10	170	8,3	39	45	57	-18	-32
Humppila	109	91	100	9	9	31	11,6	10	6	10	0	0
Hämeenlinna	3 756	3 471	3 167	589	19	599	12,0	607	611	1 034	-427	-41
Iitti	303	267	264	39	15	58	10,9	11	11	20	-9	-45
Janakkala	699	636	595	104	17	145	9,1	163	57	179	-16	-9
Jokioinen	203	168	182	21	12	58	8,8	7	10	...	...	...
Kärkölä	209	197	192	17	9	33	10,7	7	10	12	-5	-42
Lahti	8 381	7 529	7 731	650	8	1 100	14,9	917	597	1 207	-290	-24
Loppi	229	202	195	34	17	59	6,5	20	16	31	-11	-35
Orimattila	892	812	743	149	20	165	12,4	27	31	65	-38	-58
Padasjoki	136	129	124	12	10	23	12,8	...	6	...	...	...
Riihimäki	1 417	1 285	1 302	115	9	121	10,5	179	177	368	-189	-51
Sysmä	141	119	140	1	1	19	11,1	19	13	21	-2	-10
Tammela	205	198	190	15	8	48	7,5	10	11	18	-8	-44
Ypäjä	92	77	78	14	18	25	8,7	...	5	5	...	...
Häme	20 939	18 786	18 562	2 377	13	3 314	12,2	2 318	1 877	3 595	-1 277	-36

Vuoden 2023 aikana Hollolan työllisyyspalvelut jatkoi työvoimaviranomaisena toimimista osalle hollolalaisista työnhakijoista osana Lahden kuntakokeilua. Pää tavoitteena on ollut saada selville kaikkien asiakkaiden todellinen työ- ja toimintakyky, sekä osaamisen taso. Tämä on ollut mahdollista maltillisilla asiakasmäärillä/ asiantuntijalla. Tämä selvitystyö näkyy myös osaltaan kunnan työmarkkinatuen maksuosuuden laskuna.

Kuluneena vuonna toteutettiin Päijät-Hämeen liiton AKKE-rahoituksella selvitystyö Päijät-Hämeen työllisyysalueen perustamista varten. Hankkeen aikana tuotettiin viralliset yhteistyösopimukset ja järjestämissuunnitelma, jotka lähetettiin työllisyysalueen virallisen hakemuksen liitteenä lokakuussa 2023. Hanketyö tuotti myös valmistelusuunnitelman vuodelle 2024. Hollola toimii Päijät-Hämeen työllisyysalueen vastuukuntana.

Valtioneuvosto on hyväksynyt ison osan työllisyysaluehakemuksista marraskuussa 2023. Päijät-Hämeen työllisyysalue oli yksi näistä, ja valmistelu jatkuu normaalisti vuoden 2024 aikana. Valtioneuvosto tekee virallisen päätöksen helmikuun 2024 aikana kaikista työllisyysalueista.

Kokonaisuutena vuosi 2023 oli jälleen erinomainen työllisyyspalvelujen perustoiminnan osalta Hollolassa. Työmarkkinatuen maksuosuus jatkoi laskuaan ollen vain 1,2 miljoonaa euroa, joka on 0,1 miljoonaa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Henkilökohtainen asiakastyö ja työ- toimintakyvyn arviointi tuottaa tulosta, ja osa asiakkaista on ohjautunut työkyvyttömyyseläkkeelle. Työttömyysprosentti aikuisilla oli koko vuoden keskiarvoltaan 7,1 prosenttia (7,5 prosenttia vuonna 2022) ja nuorilla alle 25-vuotiailla 8,5 prosenttia, nousua viime vuoteen 1,0 prosenttia. Nuorten keskiarvoa on nostanut loppuvuoden haastava työllisyyden tilanne. Lukujen valossa Hollolan nykytilanne on hyvä, tosin nykyhetken haastava tilanne tietyillä toimialoilla, kuten rakentamisen osalta, lisää työttömien työnhakijoiden määrää vuonna 2024.

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Toiminta

Seudullinen Ympäristöterveyshuolto aloitti toimintansa

Seudullinen ympäristöterveyshuolto (Hollolan kunta, Heinolan kaupunki, Orimattilan kaupunki, Asikkalan kunta, Iitin kunta, Kärkölen kunta, Sysmän kunta, Padasjoen kunta ja Hartolan kunta) aloitti toimintansa vuoden 2023 alussa, Hollolan toimiessa isäntäkuntana. Toimintaan liittyen kuntaorganisaatiossa toimii seudullinen ympäristöterveyslautakunta ja toimintaa ohjaa vuonna 2022 hyväksytty yhteistyösopimus kuntien välillä.

Alueuudistus

Vuoden 2023 alussa kunta irtautui pelastustoimen kiinteistöistä, myytyään ne suunnitellusti perustetulle hyvinvointialueelle. Omaisuusjärjestelyt eivät johtaneet merkittäviin taloudellisiin vaikutuksiin. Alueuudistuksen jälkeen kunnalla on omistuksessaan Hollolan sosiaali- ja terveyskeskus, ainoana merkittävänä hyvinvointialueelle vuokrattuna omaisuuseränä.

Palveluverkko

Kunnanvaltuusto päätti helmikuussa 2020 palveluverkkoratkaisusta osana talouden tasapainottamisohjelmaa. Palveluverkkoratkaisussa oli otettu huomioon tulevien vuosien haasteet väestökehitykseen ja palvelutarpeeseen liittyen. Palveluverkkopäätöksen mukaan Hälvälän koulun toiminta päättyi elokuun alussa 2023 ja koulu yhdistettiin Tiilikankaan ja Salpakankaan kouluhin. Lisäksi Tiilikankaan koulu lakkaa elokuussa 2025 (Valtuusto 17.2.2020 § 6), jolloin se yhdistetään Salpakankaan kouluun.

Talous

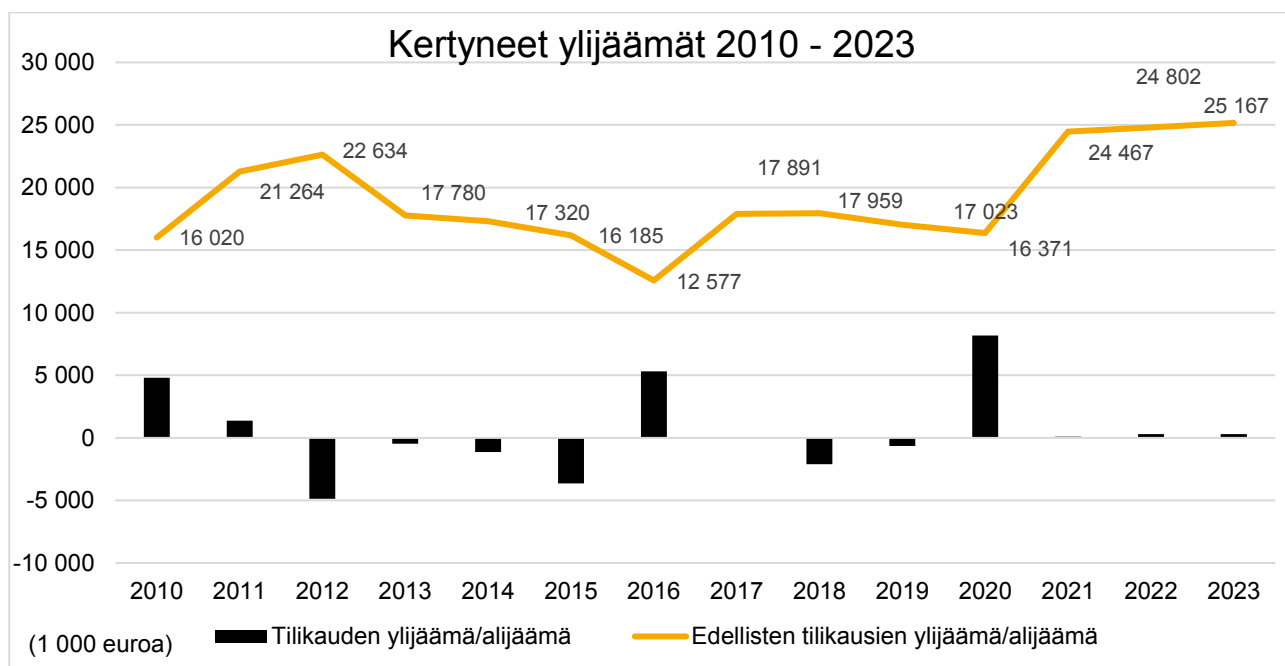
Hollolan kunnan vuoden 2023 tilikauden tulos on 10,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Alkuperäinen, marraskuussa 2022 hyväksytty talousarvio laadittiin 5,8 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Verotulojen ja valtionosuuksien odotettua paremman kehityksen vuoksi valtuusto hyväksyi talousarviomuutokset, joiden jälkeen talousarvio oli noin 8,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Suurimmat, taloutta vahvistavat poikkeamat talousarviosta (yhteensä noin 2,3 miljoonaa euroa) aiheutuivat aikaisempien vuosien verotilityksistä ja valtionosuuksista sekä kunnan kehityshankkeisiin saadut tuet ja avustukset sekä ennakoitua vähäisemmät korkomenot.

Saavutettu palkkaratkaisu nosti kuntien palkkamenoja merkittävästi ja vuodelle 2023 sisältyi myös sopimuksen mukainen kertaerä. Palkkaratkaisu tulee merkitsemään kunnalle merkittävää kustannusten nousua tulevina vuosina. Jo ennen Ukrainan sotaa kiihtynyt inflaatio nosti kunnan kustannuksia merkittävästi.

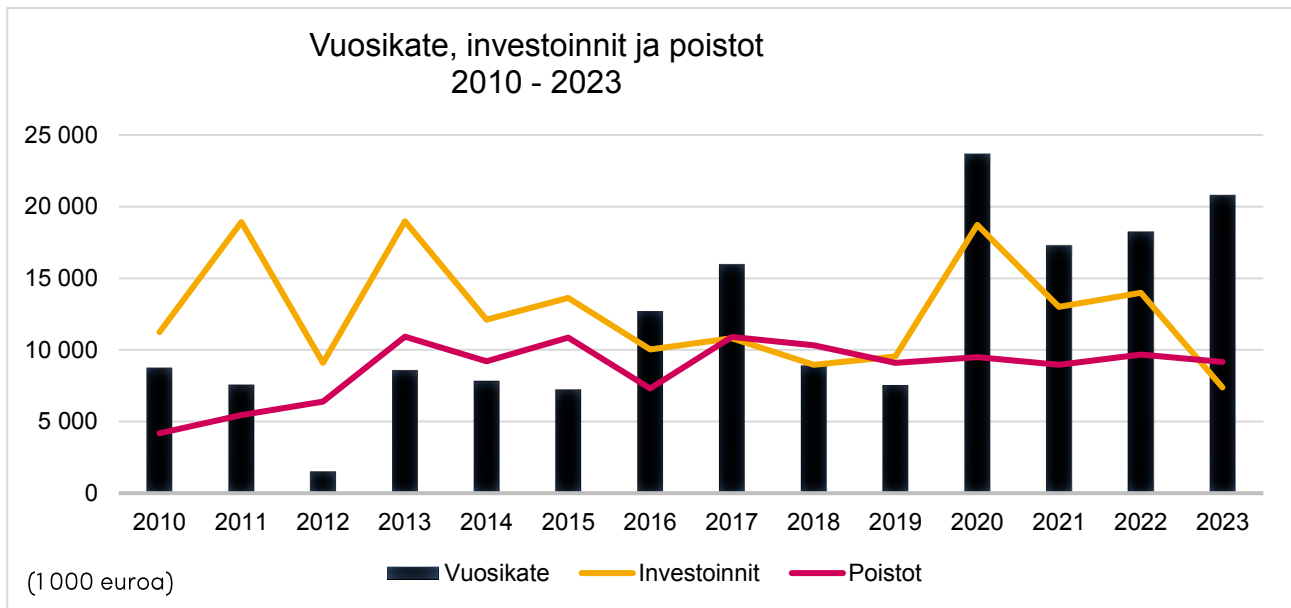
Vuonna 2023 inflaatio oli 6,3 prosenttia, tosin sen odotetaan laskevan alle kolmeen prosenttiin vuonna 2024. Kustannusten nousu jää monilta osin pysyväksi, palkkaratkaisujen kautta.

Verotulot ovat kasvaneet odotuksia voimakkaammin, osittain Hollolan asukkaiden hyvän työllistymisen kautta. Hyvinvointialueuudistukseen liittyvä veroprosentin leikkaus on johtanut merkittävään verotulojen laskuun kaikissa Suomen kunnissa. Vuoden 2023 alussa kunta sai vuoden 2022 verotuloja, joiden kunnallisveroprosentti oli ajalta ennen sote-uudistusta. Tämä kertaluonteinen tilitysviive näyttäytyi yli neljän miljoonan euron positiivisena tilityksenä vuonna 2023.

Euro-alueen inflaatio on pitänyt korkotason Suomen näkökulmasta varsin korkeana, estäen osaltaan talouden toipumista. Korkotason nousu näkyy kunnan taloudessa viiveellä, tosin lainamäärän voimakas lasku viimevuosien aikana tuo tähän helpotusta. Leasing-rahoitteisten kiinteistöjen vuokratasoissa korkojen vaikutus on ollut merkittävä. Investointien korkea taso tulevina vuosina johtanee lainamäärän kasvuun ja sitä kautta rahoitusmenojen nousuun.

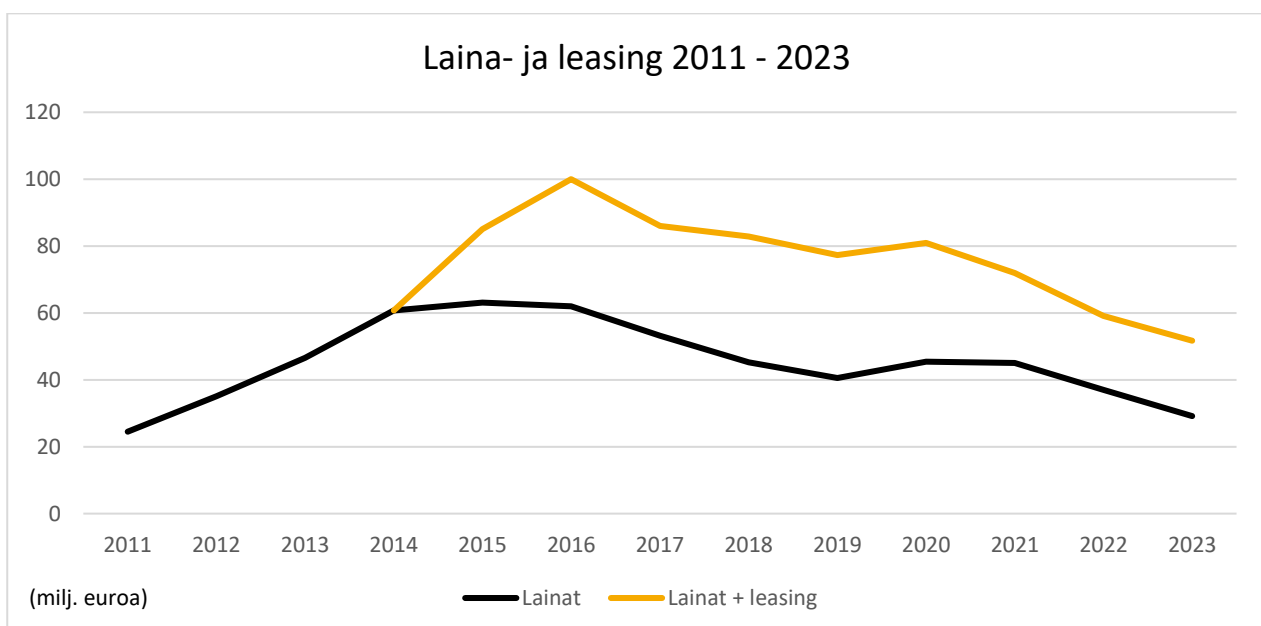
Aikaisemmalta vuosilta kertyneet ylijäämät antavat vankkaa talouden pohjaa äkillisissä muutostilanteissa. Hollolan osalta tasoa voidaan pitää erittäin hyvänä.

Vuosikatteen riittävyys poistoihin on vaihdellut vuosittain. Osittain vaihtelua selittävät verotulojen rytmihäiriöt ja kertaluonteiset kiinteistöjen alaskirjaukset, mutta viime vuosina myös pandemia ja siihen liittyvät tukitoimet. Vuonna 2023 vuosikate kattoi poistot. Kun vuosikatteen ja poistojen suhdetta tarkastellaan vuodesta 2010 kumulatiivisesti niin poistot on pystytty kattamaan vuosikatteella (137 prosenttia).

Vuosikatteen ja poistojen suhteen lisäksi tulee tarkastella vuosikatteen riittävyyttä suhteessa investointeihin, jota voidaan pitää yhtenä keskeisenä talouden tasapainon mittarina. Tunnusluvun tarkastelu yksittäisen vuoden osalta ei kuitenkaan anna riittävää kuvaa, vaan tunnusluvun kehitystä tulee tarkastella pitkällä aikavälillä. Vuonna 2023 investointien tulorahoitus oli 254,4 prosenttia, eli tulorahoitus riitti kattamaan investoinnit. Tunnusluku on ylittänyt 125 prosenttia neljä perättäistä vuotta ja siten vuosikate on ollut kunnan yleistä taloudellista asemaa vahvistava, usean haastavan vuoden jälkeen.

Kokonaistalouden tasapainoa tarkasteltaessa lainamäärän kehitys ja lainamäärään suhteutettujen tunnuslukujen tarkastelu on merkityksellisessä asemassa. Aukaskohtainen lainamäärä kasvoi voimakkaasti vuodesta 2010 lähtien ja se saatiin taittumaan vuonna 2016. Vuonna 2020 lainakanta kasvoi noin 5,0 miljoonaa euroa, mutta vuosina 2021–2023 uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu. Vanhoja lainoja lyhennettiin noin 5,7 miljoonaa euroa. Aukaskohtainen lainamäärä 31.12.2023 oli 1 043 euroa/asukas (1 289 euroa /asukas, 2022).

1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tilinpäätöstä laadittaessa Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa jatkuu jo kolmatta vuotta ja siihen liittyvä henkinen sekä taloudellinen epävarmuus suomalaisessa yhteiskunnassa jatkuu. Talouden yleiset kehitysnäkymät ovat edelleen pessimistisiä ja kotimainen työmarkkinatilanne on muuttunut haastavaksi. Varsinaiseen nousukauteen vuonna 2024 ei ole merkkejä havaittavissa. Toisaalta korkokannan nousu ja edelleen jatkuva inflaatio antavat aihetta talouden suhdanteiden tavanomaista tarkempaan seurantaan.

Julkisen talouden kehitysnäkymät ovat alakuloiset, erityisesti hyvinvointialueiden valtakunnallisista rahoitusratkaisuksista johtuen. Marraskuussa 2023 ilmoitettu lisäleikkaus valtionosuuksiin tarkoittaa Hollolalle 2–3 miljoonan euron sopeutustarvetta vuosille 2024–2027 ja siitä eteenpäin noin kaksi miljoonaa euroa vuodessa. Negatiivisten valtionosuuksien poisto toteutettaneen kuntien valtionosuusleikkauksella, eikä valmisteltavasta valtionosuusuudistuksesta ole odotettavissa lisäpanoksia kuntatalouteen. Edellä esitetyt mahdolliset leikkaukset tulisivat marraskuussa 2023 ilmoitettujen lisäksi, joten Hollolan osalta edessä on haasteellisia talousvuosia.

Pitkään jatkuneesta nollakorkojen ajasta on siirrytty 2–4 prosentin korkovaihteluun, joka edelleen reaali-korkona on negatiivinen. Korkojen nousu tulee lisäämään kunnan korkomenoja niin lainakannan kuin leasing-rahoituskohteiden kautta merkittävästi. Menojen kasvua hillitsee suoritettu suojaustoimet.

Vuonna 2025 toteutettava työ- ja elinkeinopalveluiden siirto kuntiin tulee olemaan merkittävä niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti. Tarkkoja kuntakohtaisia vaikutuksia ei tätä kirjoitettaessa voida arvioida, mutta muutoksesta ei odoteta helpotusta kunnan taloustilanteeseen.

Hyvinvointialueuudistuksen taloudellisen siirtymäkauden 2023–2027 aikana Hollolan kunnan tulee löytää ratkaisuja taloutensa järjestämisestä siten, että vähenevät valtionosuudet saadaan katettua muilla tuloilla tai kustannusten leikkaamisen kautta palveluja uudelleenjärjestämällä. Talouden näkymät eivät tue uusien investointikohteiden lisäämistä, jo tällä hetkellä suunnitelmassa olevien lisäksi. Kunta järjestää tulevaa talouskehitystä tarkastelevan talousseminaarin toukokuussa 2024 ja sen pohjalta odotetaan suuntaviitoja talousarvion 2025 ja tulevien vuosien taloussuunnitelmien osalta.

1.1.6 Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli 31.12.2023 yhteensä 813 henkilöä eli 45 henkilöä enemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 47 henkilöllä vuoteen 2022 verrattuna. Merkittävin muutos oli Päijät-Hämeen Ympäristöterveyden siirtyminen kunnan järjestämisvastuulle. Henkilöstön keski-ikä vuoden 2023 lopussa oli 46,5 vuotta, kun se edellisenä vuonna oli 47 vuotta.

Henkilöstömäärä 31.12	2021	2022	2023
Vakinaiset	580	602	649
Määräaikaiset	131	125	124
Työllistetyt	40	41	40
Yhteensä	751	768	813

Henkilöstökulut 39,7 miljoonaa euroa kasvoivat 12 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna. Varsinaiset palkat ja palkkiot kasvoivat 14 prosenttia ja henkilösivukulut 4 prosenttia. Henkilöstökulut ovat nousseet vuoden 2023 aikana merkittävästi, johtuen osittain henkilöstölisäyksistä sekä kunta-alan virka- ja työehtosopimukseen kohdentuneista palkankorotuksista ja niihin tulleesta vientialojen ns. perälautavaikutuksesta.

Henkilötyövuosilla (HTV 2) mitattuna kasvua oli 6,9 prosenttia, eli 49 henkilötyövuotta. Henkilöstövahvuus oli 813, jossa kasvua edellisvuoteen oli 5,7 prosenttia (41 henkilöä). Konsernipalveluissa oli kasvua 6 henkilötyövuotta (20 prosenttia), joka koostuu 4 määräaikaisesta sekä yhdestä sijaisuudesta ja työllistetystä. Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueella kasvua oli 11 henkilötyövuotta (1,9 prosenttia), liittyen uusiin tehtäviin ja sijaistustarpeeseen (15), vähennystä oli työllistetyissä ja määräaikaisissa (-7). Elinvoiman palvelualueella kasvua oli 27 henkilötyövuotta (17,6 prosenttia). Päijät-Hämeen Ympäristöterveys kasvatti Elinvoiman palvelualueen henkilöstövahvuutta 31 henkilöllä, ja vastaavasti työllistettyjen määrä väheni neljällä.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä on vuoden 2023 henkilöstökertomuksessa.

1.1.7 Ympäristöasiat

Hollolan kunnassa ympäristövalvonnan työ kohdistuu pääosin viranomaistoimintaan eikä nykyinen resurssointi mahdollista laaja-alaista ja syvää erikoistumista ympäristönsuojelun eri osa-alueisiin. Vesihuollon liittymisvelvollisuuden toimeenpanon projektia jatkettiin vapautushakemusten käsittelyllä sekä kehotusten lähettämällä niille kiinteistöille, jotka eivät ole reagoituneet kunnan yhteydenottokirjeistä huolimatta. Vapautusta hakevien tai reagoimattomien kiinteistöjen suuri osuus hidastaa vaikutusten näkymistä verkostoon liittyjien määrässä. Valtakunnallisen ympäristönsuojelun tietojärjestelmä YLVA:n tietosisältöjen päivittäminen aiheutti vuoden aikana huomattavan määrän työtä ympäristövalvonnessa.

Pienjärvien tarkkailua on toteutettu 2022–2027 ajalle laaditun tarkkailuohjelman mukaisesti ja sen myötä saadaan edellistä ohjelmakautta kattavampaa tietoa vesistöjen tilasta. Vesistötyötä tehtiin Hollolan Vesistövisio 2025 –ohjelman mukaisesti eri yhteistyötahojen kanssa. Hankerahoituksella toteutettavia töitä jatkettiin elinvoiman palvelualueen laajempaan yhteistyöhön. Vesistötyössä työpanosta on tarvittu erityisesti Teuronjoen Koskenkosken sekä Hahmajärven patohankkeiden suunnitteluun ja valmisteluun yhteistyötahojen kanssa.

Metsäasioihin ja luonnonsuojeluun liittyvien asioiden käsittely aiheutti huomattavasti ennakoitua enemmän työtä usealla eri vastuualueella, toimenpiteiden toteutuksen, tehtyjen aloitteiden tai muuten esille nousseiden tapausten yhteydessä. Luontokohteiden kehittämiseen ja luonnon virkistyskäytön edistämiseen saatiin pitkäjänteisempi suunnitelma, kun strategisten ohjelmien mukainen Monta Luontoa –ohjelma valmistui ja hyväksyttiin. Suunnitellut metsätoimenpiteet toteutetaan aiemmin hyväksytyjen metsäsuunnitelmien pohjalta mahdolliset oikaisuvaatimus- ja maisematyölupaprosessit huomioiden.

Salpakankaan viemärylivuotohanke valmistui syksyllä 2023. Hankkeen taustalla oli huoli ns. kaupunkivesien haitta-aineista ympäristölle. Hankkeen tuloksena saatiin monipuolisesti uutta tutkimustietoa Salpakankaan alueen viemäriverkostojen ylivuotoriskeistä, haitta-aineista ja teollisuusalueen vuotokohdista jätevesiviemäriin. Hankkeen aikana ei havaittu tapahtuneen viemärylivuotoja ympäristöön, eikä ympäristöriskiarvion perusteella Salpakankaan huleveden tai mahdollisten jätevesiviemärien yli- ja piilovuotojen arvioitu aiheuttavan nykyisellään sellaista merkittävää ympäristöriskiä, joiden vaikutukset olisivat nähtävissä herkiksi kohteiksi tunnistetuilla Hedelmätarhan lähteikköalueella, Kintterönsuolla tai pohjavedessä. Erityisesti tarkastellun Hedelmätarhan lammen ulostebakteerien lähteeksi epäillään lintuja. Myös Koivusillanjoen kuormitusvaikutusten tutkimushanke valmistui syksyllä 2023. Tutkimusten johtopäätösten arviointia ja tarvittavia jatkotoimenpiteitä arvioidaan 2024, huomioiden myös joen vaikutusalueelle sijoittuvat kaavatytöt ja vireillä olevat lupahakemukset.

Kunta on hankkinut seitsemän Ilmastokumppania vuoden 2023 aikana. Yritysten kanssa on solmittu kumppanuus, jolle yhdessä laaditaan tavoitteet. Tavoitteena on hankkia ilmastotyöhön sitoutuneita yrityskumppaneita ja samalla innostaa yrityksiä ilmastotekoihin. Jatkossa toiminnan resurssoinnin on arvioitava uudelleen, jotta sitoutuminen on molemminpuolista ja tavoitteiden seuranta mahdollistuu. Ilmastokumppaneita on yhteensä 25.

Osana valtakunnallista Astetta alemmas-kampanjaa, Hollolan kunta asetti selkeitä energiankulutuksen säästötavoitteita. Kokouksessaan 17.10.2022 kunnanhallitus linjasi seuraavaa: Hollolan kunta osallistuu "astetta alemmas" kampanjaan, joka on voimassa käynnistyneen lämmityskauden ja jolla pyritään estämään valtakunnallinen energiapula, seuraavin toimenpitein, joiden tavoitteena on yhteensä noin 2400 MWh ja 15 prosenttia vuosisäästöt energiankäytössä. Kampanjan aikana energiaa säästyi vuoden aikana

normeerattuna 3639 MWh (152 prosenttia) ja ei normeerattuna 3900 MWh (163 prosenttia). Kunnanhallituksen asettama säästötavoite ylitettiin yli puolitoistakertaisesti.

Vuoden 2023 toteutettiin seuraavat energiatehokkuushankkeet:

- Kukkilan- ja Satulinnan päiväkotien energiatehokkuushankkeet
- Led valaistukset Salpakankaankoulun A ja C osiin, Pyhäniemenkouluun ja Soramäen päiväkotiin
- EC-puhallin saneeraukset kirjastoon, jäähalliin ja Nostavan kouluun
- Aurinkopaneelit asennettiin Kukkilan päiväkotiin ja Salpakankaankoulun B-osaan.
- Vesivirtaamien säätö Herralan-, Nostavan-, ja Pyhäniemen kouluihin
- Vesi-ilmalämpöpumpun asennus Vesikansan varikolle

Kunnan käytössä oleva rakennuskanta siirtyi uusiutuvan energian piiriin 1.8.2023 alkaen. Öljyä on käytössä vielä vain myynnissä olevassa Hälvälän koulussa.

Sivistys- ja hyvinvoinnin palvelualueella on käynnistetty Monta luontoa -opinpolun suunnittelu, joka yksi palvelualueen strategisista hankkeista. Suunnittelutyötä on toteutettu monialaisessa yhteistyössä ja sitä varten on perustettu erillinen työryhmä, joka on raportoinut kehittämistoiminnan etenemisestä hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmälle. Kyseessä on ilmastopositiivinen oppimiskokonaisuus, joka integroituu osaksi muuta kasvatusta ja opetusta. Opintokokonaisuus kulkee lapsen ja nuoren matkassa varhaiskasvatuksesta perusopetuksen loppuun. Opinpolun tavoitteena on synnyttää keskustelua ja vuorovaikutusta kestävä kehityksen teemoihin liittyen, lisätä lasten ja nuorten ympäristötietoisuutta, vahvistaa omaa toimijuutta ympäristön hyväksi ja vahvistaa lasten suhdetta omaan lähiympäristöön sekä luontosuhdetta. Opinpolun vaikutus: Vastuulliset ja ilmastotietoiset lapset/nuoret ja tulevaisuuden kuntalaiset. Monta luonto -kokonaisuus on valmistunut varhaiskasvatuksen osalta vuoden 2023 aikana. Perusopetus opetuksen kokonaisuus on vielä valmistelussa.

Vesihuoltolaitos laajentaa verkostoaan ja varautuu häiriötilanteisiin kuten ympäristöongelmiin

Hollolan vesihuoltolaitoksen tavoitteena on viemäröidä yhdyskuntakehityksen tarpeen sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta tärkeiden alueiden jätevedet. Uutta vesihuoltoverkosta rakennettiin Hirvimäen 2-vaiheen uudelle asemakaava-alueelle sekä Kärkölän siirtoviemärin yhteyteen Herralaan. Runkovesijohtoa ja -viemäriä saneerattiin Soramäen ja Norolantien alueilla. Rantatien ja Tikkakalliontien kaksi jätevesipumppaamoa saneerattiin.

Vesihuoltolaitokselle on laadittu vesihuoltolain mukainen varautumissuunnitelma häiriötilanteiden varalle, minkä päivitys valmistui vuoden 2021 alussa ja on tarvittavin osin päivitetty vuosittain. Varautumissuunnitelma sisältää riskikartoitukset sekä vedenhankinnalle ja -jakelulle että jätevesien viemäröinnille ja käsittelylle (WSP ja SSP). Suunnitelmaan sisältyy toimenpideohjelma vastuutahoineen ja aikatauluineen, minkä mukaisesti havaittujen riskien hallintatoimenpiteitä toteutettiin ja varautumistilannetta parannettiin. Talousveden valvontatutkimusohjelman päivityksen yhteydessä WSP:tä täydennettiin koskettamaan myös vedenottamoiden käyttämän pohjaveden riskinarviointi vuoden 2022 aikana.

Liikennepalvelut

Seudullisessa LSL-linjaliikenteessä kaluston käyttövoimat ovat arviolta seuraavat: sähkö noin 32 prosenttia, biodiesel 43 prosenttia ja diesel 25 prosenttia. Kuljetussopimusten kilpailutusten myötä ja tekniikan kehittyessä edetään kohti päästöttömpiä käyttövoimaratkaisuja. Talviolosuhteet tuovat haastetta ennen kaikkea sähköisen ajoneuvokaluston käytettävyyteen ja puhtauteen. Hollolan osalta Salpakangas – Lahti -välin linjaliikenne sähköistyy lähivuosina.

Hollolassa sivistys- ja hyvinvoinnin palvelualueella on otettu käyttöön sähköistä taksikalustoa koululaiskuljetuksissa.

1.1.8 Muut ei taloudelliset asiat

Valtuusto on 24.4.2023 §17 hyväksynyt Eettiset ohjeet, kestävien toimintaperiaatteiden edistämiseksi. Ohjeistuksen tarkoituksena on edistää eettistä käyttäytymistä ja toisaalta estää epäeettistä tapaa toimia, eli selvittää sallitun ja kielletyn rajaa. Eettiset ohjeet edistävät osaltaan yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, avoimuutta, puolueettomuutta sekä riippumattomuutta. Kunta edellyttää toimintaperiaatteisiin sitoumusta kaikilta työntekijöiltään ja luottamushenkilöiltä, myös tytäryhtiöidensä osalta. Ohjeessa on käyty läpi korruption ja lahjonnan tunnusmerkistöä, ohjeita yleisimpien tilanteiden tulkintoihin sekä toimintamalli mahdollisten rikkomusten osalta.

Eettisesti kestävien toimintaperiaatteiden edistäminen perustuu rehellisyyden, läpinäkyvyyden ja vastuullisuuden perusarvoihin. Kunta pyrkii luomaan ja ylläpitämään keskinäiseen luottamukseen perustuvaa toimintakulttuuria, jossa edistetään hyvää hallintoa, ei suvaita lahjontaa eikä väärinkäytöksiä. Eettiset ohjeet luovat pohjaa periaatteiden ymmärtämiseen ja eri tilanteiden arviointiin, mutta samalla kunta sitoutuu edistämään hyvää hallintoa ja ehkäisemään väärinkäyttöä arvojen, menettelytapojen, toimintojen, koulutuksen ja neuvonnan kautta.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kunnanhallitus vastaa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden pohjalta. (Kuntal 14 §, 39 §) Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Kuvaus säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisesta

Toimivalta on säädeltä hallintosäännössä ja tehtäväkuvauksissa ja niitä on noudatettu. Tilikaudella alussa voimassa ollut hallintosääntöä täsmennettiin lainsäädännön muutosten ja toiminnallisten muutosten vuoksi kolmesti toimintavuoden aikana. Ilmoittajansuojelulain mukainen toimivalta määritettiin valtuuston päätöksellä 24.4.2023 §14. Valiokuntien päätösvalta hanketoiminnassa täsmennettiin 25.9.2023 §40 ja lisättiin toimivaltaa poikkeusoloissa täsmennävä luku XIII. Elinvoiman palvelualueen virkanimikemuutokset täsmennettiin hallintosääntöön 13.11.2023 §61.

Kunnanhallitus vastaa hallinnon käytännön ohjeistuksesta ja tähän liittyen kunnanhallitus on tarkastellut eri kokonaisuuksia vuoden 2023 aikana. Toukokuun 8. kokouksessaan kunnanhallitus määritteli konserniohjeen mukaisen ennakkokannan Hollolan asuntotalot Oy:n korkosuojaus osalta. Hollolan Asuntotalot Oy:n ja Hollolan Tilapalvelu Oy:n toimitusjohtajajärjestelyistä kunnanhallitus antoi konserniohjausta elokuussa ja joulukuussa.

Lakisäätelien tehtävien tai niihin liittyen tehtävien toteuttamisessa ei ole havaittu merkittäviä puutteita eikä kunnan toimintaan ole kohdistunut merkittäviä valituksia. Eduskunnan oikeusasiamiehelle jätetty kantelu Soramäen kaavasta ja kunnossapidosta ei Oikeusasiamiehen päätöksellä johtanut jatkotoimenpiteisiin. Eduskunnan oikeusasiamiehelle jätettyyn kanteluun Sivutoimiluvan epäamisestä on kunnanhallituksen toimesta annettu vastaus ja tätä kirjoitettaessa, kunta ei ole saanut asiasta päätöstä. Säännöksiä ja päätöksiä on pääosin noudatettu.

Kunnan palvelualueille ei ole kohdistunut oikeudenkäyntiprosesseja vuonna 2023. Työsuhteen purkamiseen liittyen on asianosainen esittänyt oikaisuvaatimuksen, jonka kunnanhallitus on käsitellyt helmikuussa 2024. Kunnalla ei ole tiedossa mahdollisia jatkotoimia asianosaisen puolelta.

Elinvoiman palvelualueella käsitellään joitakin asiatyyppejä, joihin liittyy vakuusmenettelyjä. Vakuuksiin liittyviä ohjeita ja toimintatapoja kehitetään yhdessä konsernipalveluiden kanssa. Kehittämisvastuu asian osalta on konsernipalveluilla.

Hyvinvoinninpalvelualueen toiminta on pääosin lakisäateistä toimintaa, jota ohjataan valtion ja kunnan omin viranomaismääräyksin ja päätöksin. Merkittäviä puutteita ei ole kohdentunut hyvinvoinnin palvelualueen toimintaan vuoden 2023 aikana.

Kuvaus tavoitteiden toteutumisesta, varojen käytön valvonnasta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyydestä ja luotettavuudesta

Tavoitteiden asettamisessa tai määrärahojen budjetoinnissa ei ole tapahtunut olennaisia virheitä. Ukrainan kriisin jatkuminen on aiheuttanut kustannusten muutoksiin, joiden ennustaminen on ollut haasteellista.

Osavuositarkastus annettiin tammi-huhtikuun ja tammi-elokuun tilanteista. Osavuositarkastusten yhteydessä tunnistettiin mahdolliset poikkeamat, joista tehtiin tarvittavat muutokset talousarvioon. Kuntatieto-ohjelman mukainen viranomaisraportointi laadittiin kvartaaleittain. Palvelualueiden toteutumien seuranta ja varojen käytön valvonta toteutui ohjeiden mukaisesti. Talousarvion muutospaineita tunnistettiin vuoden aikana ja niiden osalta reagoitiin. Valtuusto täsmensi vuodelle 2023 laadittua talousarviota kokouksissaan 24.4.2023, 12.6.2023, 25.9.2023 ja 30.10.2023. Muutoksia tehtiin erityisesti verotulojen lisäyksinä, investointimenojen täsmennyksinä, sekä energianhintojen kasvuun liittyen kertaluonteiseen yhteisöavustukseen.

Budjetoinnissa ei ole tapahtunut virhettä tai toimivalta olisi ylitetty varojen käytössä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä

Merkittävimmät riskit ovat vuonna 2023 olleet kiinteistöissä, sopimusten hallinnassa, henkilöstössä, rahoituksessa ja tietojärjestelmissä sekä tietoturvassa.

Kiinteistöihin liittyviä riskejä ovat sisäilmaongelmat, ilkivalta- ja vesivahinkoriskit sekä taloudelliset riskit, jotka on arvioitu liittyvän investointihankkeiden toteutusvaiheen ongelmiin ja investointi- ja käyttötalousmäärärahojen riittävyyteen (kustannustenhallinta).

Sopimustenhallinnan osalta on edelleen olemassa riskejä. Riskeiksi on tunnistettu mm. sopimusosaamisen, tilaaja- ja hankintaosaamisen ja sopimusten laadinnan ja seurannan puutteet. Myös sopimusten puuttuminen on tunnistettu riskiksi. Sähköisillä järjestelmillä voidaan hallita riskejä osittain.

Henkilöriskien osalta kunnan avainhenkilöriskit on tunnistettu. Henkilöstöriskeihin kuuluvaksi on tunnistettu henkilöstön jaksaminen. Poikkeusolojen vuoksi henkilöriskit ovat nousseet merkittävästi. Henkilöstön jaksaminen poikkeusoloissa on korostunut. Työturvallisuuteen liittyvät riskit ovat lisääntyneet etätyön takia. Työturvallisuuteen liittyviin riskeihin ja niiden hallintaan on panostettu mm. työturvallisuuskoulutuksella, riskikartoituksella sekä sähköisellä ilmoitusjärjestelmällä. Työntekijöille hankittiin vuonna 2020 etätyö-vakuutus.

Rahoitukseen ja tietojärjestelmiin kohdistuvat riskit on tunnistettu. Tietojärjestelmäriskit kohdentuvat yksittäisten laitteistojen hajoamiseen, tietoliikenneyhteyksien katkeamiseen ja tietoturvariskeihin tai ohjelmien toimimattomuuteen tai soveltumattomuuteen, mutta myös uusien ohjelmien käytön osaamiseen. Tietojärjestelmiin, tietosuojaan ja tietoturvaan kohdistuvia riskejä on hallittu kunnassa olevilla suunnitelmilla ja tiekartalla.

Tarve rahoitusriskien hallintaa koskevien ohjeiden ja periaatteiden päivitykselle on tunnistettu. Rahoitusriskien hallinnan periaatteet ja ohjeet on uudistettu valtuuston päätöksellä §74 11.12.2023. Kunnanhallitus on täsmentänyt riskienhallinnan linjauksia §324 18.12.2023. Rahoitukseen liittyvistä riskeistä korkoriski on korkotason muutoksesta aiheutuvaa epävarmuutta. Jo kolme vuotta kehittynyt inflaatiopaine, koronapandemia ja Ukrainan sota heijastuvat rahoitusmarkkinoille, kohoavina ja äkillisestikin muuttuvina korkoina. Kunnan maksuvalmiutta nostettiin vuonna 2020 pitkäaikaisin lainoin, eikä tarvetta lisälainannostolle ole sen jälkeen ollut. Lainasalkkuun liittyviä korkoriskejä hallinnoidaan suojauksilla.

Vahinkoriskeihin on varauduttu kattavalla vakuutusturvalla. Vakuutusturva kokonaistarkastelu saatettu vakuutusmuutosten osalta valmiiksi vuonna 2023.

Kuvaus riskienhallinnan järjestämisestä

Hollolan kunnassa on olemassa riskienhallinnan toimintamalli ja sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on ohjeistettu mm valtuuston hyväksymällä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteasiakirjalla. Kunnalla on käytössään WPro -ohjelma työturvallisuuden parantamiseksi ja vaaratilanteiden ilmoittamista varten.

Palvelualueilla on osana talousarvion laadintaa arvioitu riskejä, jonka pohjalta on laadittu riskienhallintasuunnitelmat. Suurimpina riskeinä kunnassa on todettu mm. kiinteistöt ja rakennukset sekä toisaalta henkilöriskit (asiakkaat ja henkilöstö). Molempien em. riskikohteiden osalta riskienhallintatyö on jatkuvaa. Henkilöstö on vakuutettu lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän kautta ja asiakkaat (lähinnä lapset ja nuoret) vapaaehtoisella ryhmätapaturmavakuutuksella. Riskienhallintasuunnitelmaa tarkistetaan vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä.

Riskien hallintakeinojen toteutumisesta raportoidaan osana toteutumaseurantaa. Samalla arvioidaan suunniteltujen riskienhallintatoimenpiteiden ajanmukaisuus. Riskienhallintatoimet on vastuutettu.

Rakennuksiin liittyvien riskien hallintatoimenpiteinä ovat vakuuttaminen ja säännölliset tarkastukset. Kunnan vakuutuksien osalta käynnistetty kokonaistarkastelu valmistui 2023.

Vesihuoltolaitokselle on laadittu vesihuoltolain mukainen suunnitelma häiriötilanteiden varalle.

Hankintatoimen riskienhallinnan työvälineenä käytetty Cloudia-järjestelmän avulla voidaan vähentää tarjouspyynnön laadinnan virheitä.

Tietosuojan ja tietoturvaan liittyvien riskien hallintaa on viime vuosina panostettu koko henkilökunnalle suunnattujen tietosuojan liittyvien koulutusten kautta.

Vuoden 2023 aikana kunta on osallistunut valtakunnallisiin ja maakunnallisiin valmiusharjoituksiin. Havaintojen pohjalta kunnan poikkeusolojen ohjeistusta on päivitetty ja muuttuneeseen uhkakuvatilanteeseen vastaavan strategisen valmiussuunnitelman laadintaa on jatkettu, jatkuvan kehityksen periaatteella.

Tapaturmien kehitys

Osana riskienhallintaa arvioidaan myös tapaturmien kehitystä. Työtapaturmia sattui 59 kpl, joista työmatkatapaturmia oli 12 kpl. Tapaturmien kokonaismäärä on edelliseen vuoteen verrattuna hieman noussut.

Tapaturmat	2021	2022	2023
Työtapaturmat	42	49	47
Työmatkatapaturmat	11	9	12
Yhteensä	53	58	59

Kuvaus omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonnasta

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonnasta ei ole tullut erityisiä ongelmia vuoden 2023 aikana. Hankintaprosesseihin tulee edelleen ja jatkossakin kiinnittää huomiota. Tällä hetkellä kunnassa on käytössä hajautettu hankintavastuu malli, jolloin palvelualueet vastaavat itse omista hankinnoistaan. Palvelualueilla hankinnoista vastaa sellaiset toimijat, joilla ei ole riittävää hankinta-asiantuntijuutta, eikä pääasiallisten työtehtävien vuoksi myöskään kilpailutusten valmisteluun tarvittavaa aikaresurssia. Riskienhallinnan näkökulmasta tilanne on erityisen vaikea. Tilannetta osin helpottaa puitesopimukset, mutta ne eivät kuitenkaan kata läheskään kaikkia palvelualueiden hankintatarpeita. Hankintojen tueksi on kuntaan palkattu hankinta-asiantuntija, joka aloitti tehtävässään 2024 puolella.

Hankintamenettelyissä ei ole todettu olennaisia puutteita. Kunnalla on käytössään sähköinen hankinta-järjestelmä hankintoja koskevien riskien pienentämiseksi. Hankintaohjeen päivitys on valmistelussa.

Kuvaus sopimustoiminnasta

Sopimusten hallinnoinnin ja valvonnan osalta riskejä on edelleen olemassa. Sopimustoiminnassa haasteena on sopimusten sisällön aukottomuuden varmistaminen. Tähän käytetään tarvittaessa ulkopuolisia alan asiantuntijoita. Sopimukset pyritään laatimaan aina kunnan toimesta, jotta varmistettaisiin kunnan asema sopimusosapuolena. Cloudia-järjestelmän hyödyntäminen helpottaa myös sopimushallintaa.

Cloudia-järjestelmän lisäksi hankintojen kilpailuttamista ja hankintoihin liittyviä riskejä vähentää kunnan mukana olo mm. KL Kuntahankintojen sekä Kuntapron puitesopimuksissa. Näiden puitesopimusten hankintoja ei tarvitse kilpailuttaa. Tarvittaessa hankintaprosesseihin liittyviä riskejä pienennetään käyttämällä ulkopuolista hankinta-asiantuntijaa.

Kunnassa on käytössä sähköinen sopimustenhallintaohjelma, josta vuosittain seurataan mm. sopimusten vanhentumisaikoja. Sopimusten laadinnassa ja sopimusneuvotteluissa käytetään tarpeen mukaan ulkopuolisen asiantuntijoiden apua.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hollolan kunnassa ei ole omaa sisäisen tarkastuksen yksikköä eikä sisäistä tarkastusta ole myöskään tähän mennessä hankittu ostopalveluna. Ostopalveluina hankitaan vain lakisääteinen ulkoinen tarkastus. Sisäisen valvonnan kehittäminen ja sisäisen tarkastuksen järjestäminen on otettu osaksi uutta strategista ohjelmaa, jonka valtuusto hyväksyi kesäkuussa 2022. Sisäisen valvonnan uudelleenjärjestäminen toteutuneen toimintavuonna 2024.

Keskeiset johtopäätökset

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen ja toteutuminen on Hollolan kunnassa hyvällä tasolla. Ohjeet ja säännökset ovat ajan tasalla, riskejä arvioidaan säännöllisesti ja niiden hallintaan on sovittu keinot, joiden toteutumista seurataan. Toimivaltaa koskeva säädökset ja hallintosääntö ovat ajan tasalla. Hallintosäännön päivittäminen useasti saman vuoden aikana ei ole toivottavaa, mutta eri lainsäädäntökokonaisuuksien etenemisen eriaikaisuudesta johtuen välttämätöntä

Julkisen sektorin toimintojen tarkastelu valmiuden osalta on puhuttanut koko vuoden 2023. Ajantasaiset toimintaohjeet ja viestinnän merkitys osana riskienhallintaa on selkeästi korostunut.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi tulee jatkossa kiinnittää huomiota viestintään ja ohjeistukseen etenkin poikkeustilanteiden osalta sekä riskien säännölliseen seuraamiseen akuuteissa tilanteissa. Valmiusharjoituksilla voidaan harjoitella poikkeustilanteita pienemmällä ryhmällä, mutta olennaista on myös koko organisaation toimintakyky poikkeustilanteissa. Akuuteissa tilanteissa riskit usein muuttuvat nopeasti ja on tärkeää tunnistaa tällaisissa tilanteissa erilaiset riskit.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
1 000 €		
Toimintatuotot	17 682	15 475
Valmistus omaan käyttöön	61	73
Toimintakulut	-74 015	-149 112
TOIMINTAKATE	-56 272	-133 564
Verotulot	56 088	103 583
Valtionosuudet	20 758	47 781
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	13	4
Muut rahoitustuotot	462	726
Korkokulut	-251	-258
Muut rahoituskulut	-6	-9
VUOSIKATE	20 792	18 264
Poistot ja arvonalentumiset	-10 132	-10 620
TILIKAUDEN TULOS	10 660	7 644
Tilinpäätössiirrot		
Poistoeron muutos	250	255
Varausten muutos	-10 600	-7 600
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	310	298
 TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	23,9	10,4
= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)		
Vuosikate/Poistot, %	205,2	172,0
= 100 * Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset		
Vuosikate, euroa/asukas	908	796
Asukasmäärä	22 887	22 940

Tuloslaskelman **toimintakate** (=nettomenot) ilmoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Toimintakate heikkeni edellisestä vuodesta 137 prosenttia. Toimintatuotot kasvoivat 2,2 miljoonaa euroa. Toimintatuottojen kasvu aiheutui ensisijaisesti Päijät-Hämeen ympäristöpalvelujen tuotoista, joka aloitti toimintansa 1.1.2023. Ulkoiset toimintakulut olivat 75,1 miljoonaa euroa pienemät kuin edellisenä vuonna, joka johtui sote-kustannusten siirtymisestä hyvinvointialueelle.

Tilikauden tulos on 10,7 miljoonaa euroa positiivinen. Alkuperäinen talousarvio laadittiin 5,8 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Suurimmat poikkeamat alkuperäisestä talousarviosta aiheutuivat kertaluonteisista poikkeuseristä muun muassa aikaisempien vuosien verotilityksistä sekä valtionosuuksista. Kunta sai vuoden 2023 alkupuolella vuoden 2022 verotuloja kertaluonteisesti yli neljä miljoonaa euroa enemmän, siihen verrattuna, mitä vastaava verotulo olisi ollut vuoden 2023 kunnallisveroprosentilla laskettuna.

Verorahoitus

Verotulot vähenivät yhteensä 47,5 miljoonaa euroa (-45,9 prosenttia). Kunnallisveroja kertyi 46,4 miljoonaa euroa eli noin 45,6 miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuonna 2022 Hollolan kunnallisveroprosentti oli 21 prosenttia, mutta hyvinvointialueuudistuksen rahoitukseen liittyen kunnallisveroprosentti vuodelle 2023 laski 8,36 prosenttiin. Kiinteistövero kertyi 6,2 miljoonaa euroa eli noin 0,1 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2022. Yhteisövero kertyi 3,5 miljoonaa euroa eli 2,0 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2022.

Merkittävin veroperustemuutos vuonna 2023 oli sote-uudistukseen liittyvä verouudistus. Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen siirtyessä kuntien vastuulta hyvinvointialueille kuntien tuloja siirrettiin valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi.

Verotulot	2023	2022	Muutos, €	Muutos-%
Kunnan tulovero	46 408 436,71	91 985 325,83	-45 576 889,12	-49,5 %
Kiinteistövero	6 168 006,51	6 083 668,95	84 337,56	1,4 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 512 009,61	5 513 715,60	-2 001 705,99	-36,3 %
Verotulot yhteensä	56 088 452,83	103 582 710,38	-47 494 257,55	-45,9 %

Kiinteistöveroprosentit	2023	2022
Vakinaiset asuinrakennukset	0,55	0,55
Muut kiinteistöt ja maapohja	1,15	1,15
Loma-asunnot	1,10	1,10

Valtionosuudet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta myönnetään kunnille palvelujen järjestämiseen. Valtionosuuden laskennallinen peruste muodostuu ikärakenteen, sairastavuuden ja muiden laskennallisten kustannusten määräytymistekijöiden perusteella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät myös lisäosat, valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset, verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus sekä vuonna 2020 omaksi eräksi eriytetty verotulomenetysten kompensatio.

Valtionosuudet vähenivät noin 27,0 miljoonaa euroa ollen noin 20,8 miljoonaa euroa. Vuodesta 2023 alkaen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Tämän takia kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta siirrettiin merkittävä osa hyvinvointialueiden rahoitukseen. Samalla valtionosuuden määräytymisperusteita muutettiin siten, että järjestelmä vastaa kunnille jäljelle jääviä tehtäviä ja niiden kustannusrakennetta.

Valtionosuudet	2023	2022	Muutos, €	Muutos-%
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	15 609 280,00	34 458 341,00	-18 849 061,00	-54,7 %
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-5 017 296,00	-4 601 470,00	-415 826,00	9,0 %
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	6 678 970,00	6 339 330,00	339 640,00	5,4 %
Verotulomenetysten kompensatiot	3 487 317,00	11 584 569,00	-8 097 252,00	-69,9 %
Valtionosuudet yhteensä	20 758 271,00	47 780 770,00	-27 022 499,00	-56,6 %

Rahoituserät

Rahoituskulujen osalta merkittävin erä on lainojen korot noin 0,3 miljoonaa euroa. Lainojen korkokulujen kasvu on ollut viiveellistä, jonka takia kunnan korkokulut alittuivat talousarvioon verrattuna noin 1 miljoonaa euroa ollen noin 0,3 miljoonaa euroa. Rahoitustuottojen osalta merkittävimmät tuotot ovat osinkotuotot. Muut rahoitustuotot olivat yhteensä 0,5 miljoonaa euroa. Rahoituserät yhteensä olivat 2023 noin 0,2 miljoonaa euroa vuotta 2022 heikommat, ensisijaisesti osinkotuottojen alhaisemman tuloutuksen takia.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Vuosikate parani edelliseen vuoteen nähden 12,0 prosenttia (2,5 miljoonaa euroa) ollen 20,8 miljoonaa euroa. Vuosikate/poistot tunnusluvun arvo on 205,2 prosenttia (vuonna 2022 172,0 prosenttia). Asukaskohtainen vuosikate oli 908 euroa/asukas.

Poistot ja arvonalennukset

Poistoja ja arvonalennuksia kirjattiin noin 10,1 miljoonaa euroa, joka oli noin 0,5 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2022. Vuosikate riitti kattamaan poistoista 205,2 prosenttia.

Tilikauden ylijäämä

Vuosi 2023 toteutui tilikauden tuloksen osalta arvioitua vahvempana. Tilikauden tuloksesta 10,7 miljoonaa euroa, tehtiin 10,6 miljoonan euron investointivaraukset Kuntatekniikan investointihankkeille: Hiekkalinnankuja, Soramontun kehittäminen, Terveystien silta, Ystävyyskuntaraitti, Keinokartanontien saneeraus, Keskuskadun ja kansankadun ympäristön parantaminen, Paloasemantien perusparannus, Norolanpelto, Heinsuon urheilukeskus ja Kyyhkylä 1 sekä Pukkomäentie (Nostava) ja Nostavan logistiikka-alueen elinkeinohankkeille. Lisäksi investointivarausta tehtiin Konsernipalvelujen irtaimen investointiin talous ja henkilöstöhallinnon järjestelmien uudistamiseen.

Investointivarausten sekä Sote-keskukseen liittyvän 0,25 miljoonan euron poistoeron vähennyksen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 0,3 miljoonaa euroa, mikä vahvistaa taseen edellisten tilikausien ylijäämää.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
1 000 €		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	20 792	18 264
Tulorahoituksen korjauserät	-630	-385
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-8 175	-14 269
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1	290
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 175	506
Toiminnan ja investointien rahavirta	18 163	4 406
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	0	-4
Antolainasaamisten vähennys	65	73
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 693	-7 778
Oman pääoman muutokset	60	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 310	2 412
Rahoituksen rahavirta	-4 258	-5 297
Rahavarojen muutos	13 906	-891
Rahavarat 31.12.	28 685	14 780
Rahavarat 1.1	14 780	15 670

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUTToiminnan ja investointien rahavirta kertymä
5 vuodelta, 1000 €

Investointien tulorahoitus, %

Laskennallinen lainanhoitokate

Lainanhoitokate

Kassan riittävyys, pv

Asukasmäärä

2023**2022**

35 432

20 773

254,4

130,6

6,5

4,7

3,5

2,3

118,9

31,5

22 887

22 940

Kunnan toiminnan rahoitusta tarkastellaan rahoituslaskelmalla ja siitä laskettavilla tunnusluvuilla. Tuloslaskelmaan verrattuna rahoituslaskelmassa käsitellään kunnan varsinaisen toiminnan lisäksi myös investoinnit ja rahoitustoiminta. Keskeinen talouden tasapainon mittari on vuosikatteen riittävyys investointien rahoittamiseen, jota seurataan investointien tulorahoitusprosentin avulla. Investointien tulorahoitusprosentti -tunnusluvun arvo oli 254,4 prosenttia (130,6 prosenttia vuonna 2022).

Investoinnit

Investointien bruttomenot olivat noin 8,2 miljoonaa euroa (vuonna 2022 bruttoinvestoinnit 14,3 miljoonaa euroa) ja siitä vesihuoltolaitoksen osuus oli 1,8 miljoonaa euroa. Isoimpana investointina oli Hollolan pelastusaseman myynti noin 5,4 miljoonaa euroa Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle tammikuussa 2023. Investointimenoista talonrakennushankkeiden osuus oli 2,4 miljoonaa euroa. Kadunrakentamisen 2,4 miljoonan euron nettoinvestoinneista keskeisiä olivat Hirvimäen alue, Hopeakallion alueen ja Paassilta II:n itäpuolen alueen esirakentaminen, Kukkilan alueen katujen peruskorjaukset, Päälystys- ja viimeistelytyöt sekä katuvalaistuksen uusiminen. Vesihuoltolaitoksen 1,8 miljoonan euron investointikustannuksen keskeisiä kohteita olivat Hirvimäen alue, Norolantien hulevesiviemäröinti ja vh-saneeraus sekä useiden saneerauskohteiden kuntoon saattaminen.

Lainat

Uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu lainkaan tilikautena. Vanhoja lainoja lyhennettiin 5,7 miljoonaa euroa. Lainanhoitokykyä kuvaavan tunnusluvun arvo parani aikaisempaan vuoteen nähden ollen 3,5. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE ja SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA (1 000 €)	2023	2022	VASTATTAVAA (1 000 €)	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	138 330	152 751	OMA PÄÄOMA	84 561	90 982
Aineettomat hyödykkeet	7 816	8 075	Peruspääoma	59 085	65 883
Aineettomat oikeudet	0	8	Edellisten tilikausien ylijäämä	25 167	24 802
Muut pitkävaikutteiset menot	7 714	8 067	Tilikauden yli-/alijäämä	310	298
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	102	0	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	38 379	28 029
Aineelliset hyödykkeet	122 253	129 483	Poistoero	4 479	4 729
Maa ja vesialueet	26 971	25 966	Vapaaehtoiset varaukset	33 900	23 300
Rakennukset	48 730	56 720	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	261	187
Kiinteät rakenteet ja laitteet	42 848	43 710	Lahjoitusrahastojen pääomat	261	187
Koneet ja kalusto	264	384	VIERAS PÄÄOMA	47 039	53 003
Muut aineelliset hyödykkeet	26	29	Pitkäaikainen	31 101	36 317
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 414	2 675	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	19 858	23 867
Sijoitukset	8 262	15 194	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	11 243	11 243
Osakkeet ja osuudet	6 315	13 182	Siirtovelat	0	1 207
Muut lainasaamiset	1 503	1 558	Lyhytaikainen	15 938	16 686
Muut saamiset	444	453	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 008	5 693
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	31	31	Saadut ennakot	9	14
Lahjoitusrahastojen varat	31	31	Ostovelat	6 748	6 093
VAIHTUVAT VASTAAVAT	31 879	19 419	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	687	587
Saamiset	3 194	4 639	Siirtovelat	4 485	4 300
Lyhytaikaiset saamiset	3 194	4 639	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	170 241	172 202
Myyntisaamiset	1 504	1 427			
Muut saamiset	1 180	1 152			
Siirtosaamiset	510	2 060			
Rahat ja pankkisaamiset	28 685	14 780			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	170 241	172 202			

TASEEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	72,2	70,6
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	49,8	32,0
Kertynyt yli/alijäämä, 1000 eur	25 476	25 100
Kertynyt yli/alijäämä, eur/asukas	1 113	1 094
Lainakanta 31.12. 1000 €	23 867	29 559
Lainakanta 31.12., €/asukas	1 043	1 289
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	55 343	53 203
Lainat ja vuokravastuut/asukas	2 418	2 319
Lainasaamiset 31.12. 1000 €	1 503	1 558
Asukasmäärä	22 887	22 940

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

Omavaraisuusastetta 72,2 prosenttia (70,6 prosenttia 2022) kuvaava tunnusluku parantui edelliseen vuoteen nähden ylittyen yleisen tavoitetasen. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta. Alle 50 prosentin omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa suurta velkarasitetta.

Suhteellista velkaantuneisuus -tunnusluku 49,8 prosenttia (32,0 prosenttia 2022). Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella.

Lainakanta oli vuoden lopussa yhteensä 23,9 miljoonaa euroa (29,6 miljoonaa euroa 2022), eli vähennystä noin 5,7 miljoonaa euroa. Lainakannan kokonaismäärään on merkittävästi vaikuttanut leasingrahoituksella toteutetut kiinteistöinvestoinnit.

Asukaskohtainen lainamäärä supistui 1 043 euroon (vuonna 2022 lainamäärä/asukas 1 289 euroa).

1.3.4 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelma kuvaa kunnan rahan lähteet ja käytön. Siihen on koottu yhteen kaikki tulot ja menot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Kokonaistulosten ja -menojen erotus 12,6 miljoonaa euroa on sama kuin rahavarojen ja muiden maksuvalmiuden muutosten erotus.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA MENOT 2023

TULOT	1 000 €		MENOT	1 000 €	
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	17 682	17,6 %	Toimintakulut	74 015	84,0 %
Verotulot	56 088	55,7 %	-Valmistus omaan käyttöön	-61	-0,1 %
Valtionosuudet	20 758	20,6 %			
Korkotuotot	13	0,0 %	Korkokulut	251	0,3 %
Muut rahoitustuotot	462	0,5 %	Muut rahoituskulut	6	0,0 %
Tulorahoituksen korjauserät			Tulorahoituksen korjauserät		
-Pysyvien vastaavien hyöd.			-Pysyvien vastaavien hyöd. tappiot	0	0,0 %
luovutusvoitot	-630	-0,6 %	Investoinnit		
Investoinnit			Investointimenot	8 175	9,3 %
Rahoitusosuudet					
investointimenoihin	1	0,0 %			
Pysyvien vastaavien hyöd.					
luovutustulot	6 175	6,1 %			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennys	65	0,1 %	Antolainauksen lisäykset	0	0,0 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0 %	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	5 693	6,5 %
Oman pääoman lisäykset	60	0,1 %	Oman pääoman vähennykset	0	0,0 %
Kokonaistulot yhteensä	100 674	99,9 %	Kokonaismenot yhteensä	88 079	100,0 %

1.4 Konsernin toiminta ja talous

1.4.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt	3	
Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt	1	-
Osakeyhtiö	2	-
Kuntayhtymät	3	-
Yhteensä	6	-

1.4.2 Hollolan kuntakonserni ja konserniyhteisöjen toiminnan ohjaus

Hollolan kunnan kuntakonserniin kuuluivat vuonna 2023 seuraavat kunnan määräysvallassa olevat tytäryhteisöt:

- o Hollolan Asuntotalot Oy (100 %)
- o Hollolan Tilapalvelu Oy (100 %)
- o Asunto Oy Tervasmäki (88,08 %)

Kunta on jäsenenä seuraavissa kuntayhtymissä:

- o Koulutuskeskus Salpaus –kuntayhtymä
- o Päijät-Hämeen liitto
- o Hollolan-Lahden vesilaitoskuntayhtymä

Hollolan kunnan konserniyhteisöjä ohjeistetaan konserniohjeilla, talousarviolla sekä johtosäännöillä. Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Yhtiökokousedustajille ja kuntaa eri yhteisöjen hallituksissa edustaville henkilöille on annettu kunnanhallituksessa ohjeistus vuosittain. Hallintosääntö antaa kunnanhallitukselle mahdollisuuden muodostaa konserniohjaukseen erikoistuvan konsernijaoksen, mutta vuonna 2023 kunnanhallitus ei tätä mahdollisuutta käyttänyt, pitäen toimivallan itsellään.

Konserniohjeilla varmistetaan Hollolan kunnan hyväksymän omistajapolitiikan ja asetettujen tavoitteiden toteutus sekä yhtenäistetään konsernin toimintakulttuuria ja käytäntöjä. Konserniohjeistus sisältää ohjeet mm. tytäryhteisöjen tiedonantovelvollisuutta koskien. Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet omistaja-ohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa menettelytapoja ja tehostaa kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kuntakonsernia ja kunnan muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kunnan ja kuntakonsernin kokonaisuus huomioon ottaen.

1.4.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat ja arvio konsernin tulevasta kehityksestä

Eduskunta hyväksyi sote- ja pelastustoimen uudistuksen keskeiset lait kesäkuussa 2021. Lait tulevat voimaan porrastetusti. Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.7.2021. Aluevaalit järjestettiin alkuvuodesta 2022. Osa säännöksistä astui voimaan 1.3.2022 uusien aluevaltuustojen aloittaessa toimintansa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kokonaisuudessaan hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen.

Sote-uudistus on Suomen historian yksi merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Muutoksella on suuret vaikutukset konsernin toimintaan ja talouteen. Hyvinvointikuntayhtymän toiminta ja vastuut siirtyi ympäristöterveyden huoltoon lukuun ottamatta hyvinvointialueelle. Kunnasta hyvinvointialueelle siirtyi oppilashuollon toiminnot 1.1.2023 alkaen. Kunnan verorahoituksesta leikkaantui alueuudistuksen yhteydessä pois noin puolet ja valtionosuuksista yli puolet

Kunta oli jäsenenä myös Eteva kuntayhtymässä, jonka osalta palveluiden järjestämisvastuu siirtyi uusille hyvinvointialueille 1.1.2023.

Päijät-Hämeen liiton kuntayhtymä on tuottanut alueellisesti palo- ja pelastustoimen palvelut, joiden järjestäminen siirtyi myös uudelle hyvinvointialueelle 1.1.2023 ja liikelaitos purettiin liiton toimesta vuonna 2023.

Ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä on Päijät-Hämeen kuntien kesken (pois lukien Lahti) sovittu toiminnan järjestämisestä alueellisesti isäntäkuntamallilla. Hollola otti alueellisen toiminnan vastuulleen 1.1.2023.

1.4.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniyhteisöjen toimintaa ohjataan konserniohjeistuksella, joiden mukaan tytäryhtiöiden on raportoitava toiminnastaan ja taloudestaan säännöllisesti. Kunnan tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kunnan-hallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot.

Kunta asettaa tavoitteita talousarviossaan myös tytäryhteisöille. Tavoitteita on asetettu vuotta 2023 koskien Hollolan Tilapalvelu Oy:lle, Hollolan Asuntotalot Oy:lle sekä As Oy Tervasmäelle.

Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan konserniohjeiden mukaisesti säännöllisesti kunnalle ja näin on toimittu myös vuonna 2023. Konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu kirjallisena laaditussa osavuositarkastuksessa sekä tilinpäätöksessä. Kunnanhallitus on myös kuullut kokouksissaan tytäryhtiöiden toimitusjohtajia sekä myös muiden yhtiöiden edustajia.

Konsernivalvonnassa ei ole todettu olennaisia puutteita. Kuntakonsernin tytäryhteisöraportoinnissa mukana olevien yhteisöjen tulee toimittaa emolle/kunnalle tarvittavat tiedot annettujen ohjeiden ja aikataulujen mukaisesti. Konserniohjeen liitteenä on ohjeistettu raportoinnin sisältöä.

Konserniohje, omistajaohjauksen periaatteet, sekä eettiset ohjeet vahvistettiin valtuuston päätöksellä 24.4.2023.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa seurantaan varten kunnalle tammi-huhtikuun, tammi elokuun ja tilinpäätöksen yhteydessä raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehittymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohtolle. Tytäryhteisöjen on lisäksi raportoitava erikseen, mikäli sen toiminta ei vastaa oletettua kehitystä.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa kunnalle tai sille kirjanpito- ja palveluita tuottavalle palvelukeskukselle tiedot konsernitilinpäätöksen laatimista varten. Konsernijohto antaa tarkemmat ohjeet konsernitilinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta, tiedonannon määräajoista ja mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisesta.

Tytäryhteisöjen tulee esittää konsernijohtolle hallitusten kokousten esityslistat sekä pöytäkirjat ja kunnanjohtajalla sekä hallinto- ja talousjohtajalla on mahdollisuus omistajan edustajana osallistua tytäryhtiöiden hallitusten kokouksiin.

Konsernivalvontaa ja -ohjausta on terävöitetty sillä, että konserniin kuuluvan yhteisön on ennen omaa päätöksentekoa hankittava konsernijohtoon ennakkoarvio strategisesta tai merkittävästi yhteisön tai kunnan toimintaan tai taloudelliseen vastuuseen liittyvästä asiasta. Tällaisia asioita ovat esim. toimintaan nähden merkittävät investoinnit.

Tarkastuslautakunta arvioi osana arviointityötään myös konserniyhteisöjen toimintaa. Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten.

1.4.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT (1000 €)

	01.01.-31.12.2023	01.01.-31.12.2022
Toimintatuotot	21 947	111 705
Toimintakulut	-82 611	-247 635
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0	-58
TOIMINTAKATE	-60 664	-135 987
Verotulot	55 794	103 272
Valtionosuudet	26 651	53 512
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	65	15
Muut rahoitustuotot	530	1 155
Korkokulut	-656	-375
Muut rahoituskulut	34	-58
VUOSIKATE	21 753	21 534
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-10 364	-12 265
Arvonalentumiset	-970	-947
Satunnaiset erät	-5	-33
TILIKAUDEN TULOS	10 414	8 290
Tilinpäätössiirrot	-2	-1
Tilikauden verot	-1	-3
Laskennalliset verot	90	-98
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-0	1
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	10 500	8 188
 Konsernin tuloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	26,6	45,1
Vuosikate/Poistot, %	191,9	163,0
Vuosikate, euroa/asukas	950	939
Asukasmäärä	22 887	22 940

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT
(1000 €)

	01.01.-31.12.2023	01.01.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	21 753	21 534
Satunnaiset erät	-5	-33
Tilikauden verot	-1	-3
Tulorahoituksen korjauserät	-631	1 545
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-8 741	-19 985
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1	306
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 556	1 663
Toiminnan ja investointien rahavirta	18 932	5 026
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-4
Antolainasaamisten vähennykset	10	54
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	668	9 930
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 033	-8 506
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-817	-5 284
Oman pääoman muutokset	-76	48
Muut maksuvalmiuden muutokset	842	-3 145
Rahoituksen rahavirta	-5 407	-6 908
Rahavarojen muutos	13 525	-1 882
Rahavarat 31.12.	32 774	26 661
Rahavarat 1.1	26 661	28 543
Rahavarojen muutos	13 525	-1 882
Yritysjärjestelyssä tulleet/lähteneet rahavarat	-7 412	0
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	27 082	20 694
Investointien tulorahoitus, %	248,9	109,4
Laskennallinen lainanhoitokate	4,4	2,50
Kassan riittävyys, pv	122,1	35,2

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSUVUT
(1000 €)

VASTAAVAA	2 023	2 022
PYSYVÄT VASTAAVAT	148 761	178 779
Aineettomat hyödykkeet	7 837	8 264
Aineettomat oikeudet	21	120
Muut pitkävaikutteiset menot	7 714	8 081
Ennakkomaksut	102	64
Aineelliset hyödykkeet	137 485	165 830
Maa- ja vesialueet	28 349	27 483
Rakennukset	61 549	86 086
Kiinteät rakenteet ja laitteet	43 506	44 444
Koneet ja kalusto	617	4 367
Muut aineelliset hyödykkeet	26	42
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 438	3 409
Sijoitukset	3 439	4 684
Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet	0	64
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	1 532	2 674
Muut lainasaamiset	1 427	1 448
Muut saamiset	479	499
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	295	417
Valtion toimeksiannot	261	373
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	31	31
Muut toimeksiantojen varat	2	13
VAIHTUVAT VASTAAVAT	37 329	43 009
Vaihto-omaisuus	131	1 012
Aineet ja tarvikkeet	20	920
Keskeneräiset tuotteet	107	86
Valmiit tuotteet	5	6
Saamiset	4 425	15 336
Pitkäaikaiset saamiset	0	486
Myyntisaamiset	0	486
Lyhytaikaiset saamiset	4 425	14 849
Myyntisaamiset	1 567	6 135
Muut saamiset	1 386	2 402
Siirtosaamiset	1 472	6 313
Rahoitusarvopaperit	1 574	1 948
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	1 567	1 941
Joukkovelkakirjalainasaamiset	7	7
Rahat ja pankkisaamiset	31 200	24 712
VASTAAVAA YHTEENSÄ	186 385	222 205

VASTATTAVAA	2 023	2 022
OMA PÄÄOMA	125 990	122 621
Peruspääoma	59 085	65 883
Arvonkorotusrahasto	23	61
Muut omat rahastot	72	72
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	56 310	48 419
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	10 500	8 188
VÄHEMMISTÖOSUUKSET	24	99
PAKOLLISET VARAUKSET	184	3 791
Muut pakolliset varaukset	184	3 791
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	584	915
Valtion toimeksiannot	261	574
Lahjoitusrahastojen pääomat	261	187
Muut toimeksiantojen pääomat	62	153
VIERAS PÄÄOMA	59 603	94 779
Pitkäaikainen vieras pääoma	42 895	61 121
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	31 127	48 183
Lainat julkisyhteisöiltä	12	12
Liittymismaksut ja muut velat	11 141	11 141
Siirtovelat	0	1 074
Laskennalliset verovelat	615	710
Lyhytaikainen vieras pääoma	16 707	33 658
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 799	7 387
Saadut ennakot	41	45
Ostovelat	5 480	11 964
Liittymismaksut ja muut velat	904	2 523
Siirtovelat	5 483	11 738
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	186 385	222 205

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste %	67,6	55,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	57,1	35,3
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	60,8	44,2
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	66 811	56 606
Kertynyt ylijäämä (alijäämä) € / asukas	2 919	2468
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	55 582	59 441
Konserninlainat, €/asukas	2 429	2 591
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	67 681	79 422
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	2 957	3 462
Konsernin lainasaamiset, 31.12., 1000 €	1 427	1 448
Kunnan asukasmäärä	22 887	22 940

1.5 Kunnanhallituksen esitys tuloksen käsittelystä

Kunnanhallituksen on kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja.

Hyväksyttäväksi esitettyssä tilinpäätöksessä **tilikauden tulos on 10 659 780,57 euroa ylijäämäinen**

Tilikauden tulos jakautuu tilinpäätöksessä 2023 seuraavasti:

- Kunta (peruskunta) tilikauden tulos 10 876 213,17 euroa ylijäämäinen
- Vesihuoltolaitos, taseyksikkö, tilikauden tulos -216 432,60 euroa alijäämäinen

Kunnanhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelyksi seuraavaa:

- Kirjataan investointeihin liittyvää poistoeron vähennystä 249 999,96 euroa
- Kirjataan Hiekkalinnankujan osalta investointivaraus 100 000 euroa
- Kirjataan Soramontun kehittämisen osalta investointivaraus 420 000 euroa
- Kirjataan Terveystien sillan osalta investointivaraus 500 000 euroa
- Kirjataan Ystävyysskuntaraitin osalta investointivaraus 150 000 euroa
- Kirjataan Keinokartanontien saneerauksen osalta investointivaraus 300 000 euroa
- Kirjataan Keskuskadun ja kansankadun ympäristön parantamisen osalta investointivaraus 2 000 000 euroa
- Kirjataan Paloasemantien perusparannuksen osalta investointivaraus 400 000 euroa
- Kirjataan Norolanpellon osalta investointivaraus 500 000 euroa
- Kirjataan Heinsuon urheilukeskuksen osalta investointivaraus 2 000 000 euroa
- Kirjataan Kyyhkylä 1 osalta investointivaraus 1 000 000 euroa
- Kirjataan Pukkomäentien (Nostava) osalta investointivaraus 1 500 000 euroa
- Kirjataan Nostavan logistiikka-alueen osalta investointivaraus 1 000 000 euroa
- Kirjataan talous ja henkilöstöhallinnon järjestelmien uudistamisen osalta investointivaraus 730 000 euroa
- Hollolan kunnan tilikauden ylijäämäksi vuodelta 2023 jää **309 780,53 euroa**, joka siirretään edellisten tilikausien yli/-alijäämätilille.

2. Talousarvion toteutuminen

2.1 Strategian toteutuminen

Hollolan valtuusto hyväksyi 13.12.2021 kuntastrategian, joka ohjaa kunnan toimintaa ja päätöksentekoa vuoteen 2035 asti. Strategia määrittää kunnan arvot ja niiden pohjalta tehdyt visiot toiminnan kehittämisen painopistealueista.

Hollolan arvot:

- Hirveen tulevaisuustaitoinen
- Hirveen rohkee
- Hirveen arvostava
- Hirveen ketterä

Kaksiosainen visiomme:

- Hirveen haluttu
- Hirveen hyvä esimerkki

Toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategian ohjelmiin perustuen:

Hirveen hyvä esimerkki:

- Esimerkillinen toimintakulttuuri: Arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimintaan.
- Esimerkillisen hyvä johtamisjärjestelmä
- Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta
- Esimerkillistä tiedolla johtamista
- Tasapainoisen talouden Hollola

Hirveen haluttu:

- Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä
- Pitkän aikavälin aluekehityksen suunnan määrittäminen
- Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistaminen
- Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle
- Kasvamme kestävä kehitys kuntana ja vahvistamme ympäristöä ja luontoa hyvinvoinnin lähteenä
- Edistämme kuntalaisten ja työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä.

STRATEGINEN VISIO: HIRVEEN HYVÄ ESIMERKKI

Esimerkillinen toimintakulttuuri: Arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimintaan.
Valtuustokauden tavoite: Arvot tiedostetaan ja niiden pohjalta arvopohjainen arviointimenettely 2023 loppuun mennessä.
Tavoite (mittari) 2023: Arvojen tunnettavuus organisaation sisällä-mittaus suoritettu. Vertailupohjaksi tuleville vuosille.
Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022 toteutettu 1. arvojen esittelykierros ja pohdinta organisaatiossa.
Toimenpiteet 2023: Arvot kampanja henkilöstölle (sisäistys/pohdinta) ja esittely kuntalaisille.
Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 0 euroa
Tavoitteen toteutuminen:
Toteutus yhdistetty CAF-prosessiin 2024. CAF-prosessi käynnistetty helmikuussa 2024.
Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.

Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistuminen ja sujuvoittaminen.
Valtuustokauden tavoite: Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen hyvinvointialueen ja ympäristöterveydenhoidon, sekä työllisyyspalveluiden muutosten pohjalta: Hyvinvointi alueuudistus ja ympäristöterveyshuolto 2022 vuoden loppuun mennessä. TE24 vuoden 2023 loppuun mennessä. Toiminnallisen johtamisjärjestelmän tarkastelu vahvistamaan strategian muutosta: 1. Strategiaraportit laadittu. 2. Hankintojen laadullinen parantaminen Hallintosäätö ja hyvä hallinto: 1. Hallintosäätöjärjestelmän rakenne linjaukset valtuustoseminaarilta 2. Hallintosäätöjärjestelmän päivitys muutosta ennakoiden 3. Lakiasioiden hallinta kunnan omassa organisaatiossa Tavoite (mittari) 2023: Vuoden 2024 toteutussuunnitelma valmis. Lähtötilannekuvaus: Alkuelämys käynnissä. Toimenpiteet 2023: Hallintolakiuudistus rekrytointi. Hallintosäätöjärjestelmän uudistus. Vuoden 2024 toteutusvaiheen suunnittelu. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 60.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Hallintolakiuudistus aloitettiin maaliskuussa 2023. Hallintosäätöjärjestelmän varsinaisen valmistelu aloitettu ja valmistelu jatkuu 2023. Hyvä johtamisjärjestelmä (henkilöstöprosessien sujuvoittaminen) aloitus 2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.
Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä.
Valtuustokauden tavoite: Malleja on valmiina kaikille kohderyhmille 100 % Hyvinvoinnin jokaiseen palveluun ja jokaiselle kohderyhmälle valmistellaan kuulluksi tulemisen -malli Tavoite (mittari) 2023: Nykytilanteen kartoitus tehty. Lähtötilannekuvaus: Osallistavia toimintamalleja on palveluissa käytössä, mutta niitä ei ole jaettu kohderyhmäkohtaisesti. Toimenpiteet 2023: Kohderyhmäkohtainen tarkastelu nykytilanteesta on tehty. Omistaja: Sivustys- ja hyvinvointijohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 25.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Hyvinvointikehikkoa varten on kirjattu nykyisiä hyvinvointipalveluiden osallisuuden toimenpiteitä. Osallisuuskoordinaattori aloitti 12.6.2023. Osallisuuden toimenpiteitä on kartoitettu kesän jälkeen koko kunnan osalta sekä tehty verkostotyötä alueellisiin- ja sisäisiin toimijoihin. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.
Ideoivan kulttuurin juurrutus
Valtuustokauden tavoite: Järjestelmä kehitetty, otettu käyttöön ja osallisuus/vaikutus mitattavaksi. Tavoite (mittari) 2023: Kulttuurin muutos mittaus vuoden 2023 lopussa. Lähtötilannekuvaus: Aikaisemmista ideaprosesseista luovuttu, ilman korvaavaa järjestelyä Toimenpiteet 2023: Ideoiva kunta – kampanja toteutettu 2023 ja seuranta järjestelmä luotu. Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 0 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Ideoiva Hollola-suunnitteluvaihe alkoi syyskuussa 2023. Ideaprosessin käyttöönotto vuodelle 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa

Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt.
Otetaan käyttöön sähköinen myyntipalvelu kartta-aineistoille ja rakennusvalvonnan arkistoaineistoille. Jatketaan arkistojen digitointia. Sujuvuus ja asiakaslähtöisyyden tarkastelu operaatio kaikissa toiminnoissa: Kussakin toiminnossa sujuvuuden ja asiakaslähtöisyyden katselmointi sekä sujuvuuspajat. Sähköisten asiointimahdollisuuksien kehittäminen. Valtuustokauden tavoite: Otetaan käyttöön sähköinen myyntipalvelu kartta-aineistoille ja rakennusvalvonnan arkistoaineistoille. Jatketaan arkistojen digitointia Tavoite (mittari) 2023: Aineistojen myyntipalvelu avattuna asiakaskäyttöön. Rakennuslupa-aineistot digitoituina. Lähtötilannekuvaus: Myyntipalvelun sopimukset tehtyinä, arkistojen digitointi käynnissä Toimenpiteet 2023: Aineistojen myyntipalvelu avataan asiakaskäyttöön ja arkistojen digitoidaan loput rakennuslupa-aineistot. Omistaja: Kehityspäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 60.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Sähköinen myyntipalvelu avattiin asiakaskäyttöön 02/2023. Tavoite sen osalta toteutunut. Arkistojen digitointia tehtiin sekä kunnan omana työnä että palveluhankintana. Digitointipalvelun hankinnassa runsaasti haasteita, jotka vaikeuttavat etenemistä. Omana työnä toteutettu digitointi sujunut hyvin. Rakennusvalvonta-aineistojen digitointi jatkuu 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 23.535,09 euroa
Valtuustokauden tavoite: Otetaan käyttöön sähköinen tonttien varauspalvelu. Tavoite (mittari) 2023: Tonttien varauspalvelu avattuna asiakaskäyttöön Lähtötilannekuvaus: Varauspalvelun hankinnasta tehty sopimus Toimenpiteet 2023: Tonttien varauspalveluun julkaistava sisältö määritellään ja avataan palvelu asiakaskäyttöön Omistaja: Kehityspäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 25.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Palvelu avattiin asiakaskäyttöön 02/2023, tavoite on toteutunut. Sisältöä täydennettiin vuoden aikana ja palvelussa on nyt tarjolla myös yritystontit. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 21.090,32 euroa.
Valtuustokauden tavoite: Kehitetään ympäristövalvonnan sähköisen asiointin mahdollisuuksia. Tavoite (mittari) 2023: Selvitys asiointipalvelujen käyttöönottomahdollisuuksista ja suunnitelma jatkotoimenpiteistä valmistunut. Lähtötilannekuvaus: Ei ole käytössä sähköistä asiointipalvelua, asiointi tapahtuu sähköpostitse. Toimenpiteet 2023: Selvitetään saatavilla olevat asiointipalvelut ja niiden käyttöönoton edellytykset. Omistaja: Kehityspäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 0 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Selvitys sähköisen asiointin mahdollisuuksista tehty. Tavoite on toteutunut. Selvityksessä todettu, että jäädään odottamaan sovellustoimittajien, sekä muiden kuntien kehitystyötä toimivien integraatioiden kehittämiseksi, ennen kuin edistetään asiaa Hollolassa. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.

Reaaliaikainen idea- ja palautejärjestelmä Valtuustokauden tavoite: Palautejärjestelmä kokonaisuudessaan käytössä 2024. Vaikuttavuus arviointi 2025. Tavoite (mittari) 2023: Suunnitelma laitettu täytäntöön Lähtötilannekuvaus: Aikaisemmasta ideajärjestelmästä luovuttu, ilman korvaavaa järjestelmää. Palautejärjestelmä toimii, mutta vaatii kehittämistä Toimenpiteet 2023: Idea- ja palautejärjestelmän suunnittelu ja toteutus Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 15.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Ideat- ja palautteet prosessin palvelumuotoilu alkoi syksyllä 2023. Toteutus siirtyy vuodelle 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.

Esimerkillistä tiedolla johtamista.
Valtuustokauden tavoite: 1. Tiedonhallintamallin luominen 2. Tiedollajohtamisen tiekartan laadinta 3. Tiedollajohtamisen rakenteiden rakentaminen ja koulutus Tavoite (mittari) 2023: Digitiekartta. Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022 suoritettu tietojohdamisen ympäristön nykytilakuvaus ja selvitystyö. Toimenpiteet 2023: Tietoarkkitehtuurin kehityssuunnitelman luominen, tiedollajohtamisen tiekartan luominen. Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja, tietohallintopäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 100.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Tiedonhallintamallin laadinta aloitettu ja valmistuu keväällä 2024. Tietoarkkitehtuurin kehityssuunnitelma 2024 ja tiedolla johtamisen tiekartta loppuvuonna 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa

Esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys.
Yksilötason osaamispolut Yksilötason osaamispolkujen tukeminen järjestelmäkehityksen ja prosessin systemaattisen kehittämisen kautta. Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi siten, että palaute tulee selkeäksi osaksi suunnittelua. Valtuustokauden tavoite: Vuonna 2024 käyttöön otettavat järjestelmät tukevat osaamisen kehittämisen prosesseja. Tavoite (mittari) 2023: Suunnitelma laitettu täytäntöön. Lähtötilannekuvaus: Alustava kartoitus aloitettu Toimenpiteet 2023: Suunnitelma laaditaan ja henkilöstön perehdytys toteutettu Omistaja: Henkilöstöpäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 10.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Lähtötilanteen arviointi ja suunnitteluvaihe aloitettu syksyllä 2023. Järjestelmämuutos siirtynyt vuodelta 2024 vuodelle 2025, koska suunniteltua Populuksen kehitysversiota ei tule käyttöön, vaan järjestelmä vaihtuu PersonecF, ESS ja OSS-kokonaisuuteen. Suunnittelu käynnistetty siten, että määrittely alkaa maaliskuussa 2024 ja henkilöstön koulutus alkaa vaiheittain 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.

Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi
Tavoite (mittari) 2023: Suunnitelma laadittu ja täytäntöönpano aloitettu.
Lähtötilannekuvaus: Alustava kartoitus aloitettu
Toimenpiteet 2023: Suunnitelma laaditaan ja aloitetaan täytäntöönpano
Omistaja: Henkilöstöpäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 10.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen:
Lähtötilanteen arviointi aloitettu, suunnitteluvaihe aloitettiin syksyllä 2023 strategisten osaamisten/kyvykkyyksien määrittelyllä. Osaamisten arviointi viedään osana kehitys- ja tavoitekeskusteluja käytäntöön vaiheittain vuodesta 2024 alkaen. Järjestelmämuutos siirtynyt vuodelta 2024 vuodelle 2025. Suunnittelu valmistuu 2024 ja henkilöstön koulutus alkaa 2024.
Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 4790,14 euroa.

Tasapainoinen talous
Talousarvio muutetaan toiminta ja taloussuunnitelmaksi
Valtuustokauden tavoite: Taloussuunnittelun kokonaisvaltainen kehittäminen raportoinnista ennakoivaan analysointiin:
1. Talousarvio muutettu toiminta- ja taloussuunnitelmaksi
2. Investointien talousvaikutusten arviointi selkiytetty
3. Korjausvelan seuranta otettu osaksi talouden kokonaistarkastelua
Tavoite (mittari) 2023: Havaitut muutostarpeet tunnistettu ja toteutettu.
Lähtötilannekuvaus: Taloussuunnittelija palkattu 2022, vuoden 2023 talousarviokirjaan otettu mukaan toiminnan kuvaukset.
Toimenpiteet 2023: Talousraportoinnin muutos toiminnallisten kuvausten osalta ja TA-kirjan jatkokehitys. Korjausvelkaselvitys.
Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja, talouspäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 50.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen:
Talousraportoinnin sisällön muutostyö aloitettu. Korjausvelkaselvityksen suunnittelu valmis 2023, toteutus alkoi tammikuussa 2024. Tilanneraportti odotetaan valmistuvan huhtikuussa 2024.
Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa

STRATEGINEN VISIO: HIRVEEN HALUTTU

Viestinnän vahvistus
Monikanavaisen tiedotuksen, viestinnän ja markkinoinnin toteutus tavoitehakuisesti.
Valtuustokauden tavoite: Kokonaismielikuvatutkimus 2025: Kokonaismielikuva (kaikki) 6,8, ja Hollola 8,2. Voisi ajatella muuttavansa 10 %
Tavoite (mittari) 2023: Vuoden 2023 viestintä- ja markkinointisuunnitelma toteutettu
Lähtötilannekuvaus: Tiedottaja sekä viestinnän asiantuntija palkattu 2022.
Toimenpiteet 2023: Markkinointistrategian luominen. Kunnanhallitukselle esitettävän viestintä- ja markkinointisuunnitelman toteutus.
Omistaja: Hallinto- ja talousjohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 40.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen:
Markkinointistrategian valmistelu käynnistynyt ja sen lopputuotos esiteltiin kunnanhallitukselle toukokuussa 2023. Strategian pohjalta laadittu erillinen toimenpideohjelma syksyllä 2023. Päijät-Hämeen yhteismarkkinointiin määrärahat vuodelle 2023.
Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 45.970 euroa.

Pitkän aikavälin aluekehityksen suunnan määrittely
Toteutetaan aktiivista maanhankintaa tulevaisuuden asunto- ja yritysalueiden toteutukseen. Toimintatapojen muuttaminen (ennakoiva kaavoitus versus rakentaminen). Valtuustokauden tavoite: Maanhankinta kehityksen tueksi, 25 ha/vuosi Tavoite (mittari) 2023: Kaavoitusohjelman toteutuminen. Lähtötilannekuvaus: Strategisilla alueilla kunnan kehittymistä varten tarvittavien maa-alueiden hankinta ei etene riittävän laajoina kokonaisuuksina vapaaehtoisilla kaupoilla. Kaavoitus ja infrarakentaminen on prosessina pitkäkestoista. Toimenpiteet 2023: Rekrytoidaan uusi kaavasuunnittelija, jotta kaavoituksen ja rakentamisen prosessien kestoa saadaan sujuvoitettua. Omistaja: Kehitys- ja kaavoituspäällikkö
Määräraha vuodelle 2023 50.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Kaavasuunnittelija rekrytoitu ja aloittanut työtehtävissä; kaavahankkeina Vähäselänojan ja Hälvälän pientaloalueiden asemakaavoitukset ja Hämeenkosken keskustan osa-alueen asemakaavamuutos. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 43.074,04 euroa.
Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistamisen
Keskustan kehittäminen asumisen ja palvelujen lisäämiseksi. Valtuustokauden tavoite: Keskustakorttelin toteutus alkaa viimeistään 2026. Tavoite (mittari) 2023: Siirtyminen suunnittelu- ja kaavoitusvaiheeseen. Lähtötilannekuvaus: Vuoden 2022 syksyn aikana toteutetaan kehittämisvaihe sopimuskumppanin kanssa, valmis vuoden loppuun mennessä. Toimenpiteet 2023: Alkuvuonna tehdään päätös siirtymisestä suunnittelu- ja kaavoitusvaiheeseen kehittämisvaiheen tulosten pohjalta. Omistaja: Elinvoimajohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 350.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Päätös siirtymisestä kaavoitusvaiheeseen on tehty valtuustossa 24.4.2023. Päätös siirtymisestä talonsuunnitteluvaiheeseen tehtiin 25.9.2023. Asemakaavamuutoksen luonnos ollut nähtävillä loppuvuonna 2023 ja talosuunnittelu on aloitettu joulukuussa. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 315.925,43 euroa

Valtuustokauden tavoite: Luodaan mahdollisuuksia uudisrakentamiselle huomioimalla kysyntä. HAT:n vuokra asuntotuotantomäärän linjaus. Yksityisten ratkaisujen mahdollistaminen: Huoneistojen valmistusmäärä/vuosi kasvaa nykyisestä, 50 huoneistoa /v -> 70 huoneistoa/v Tavoite (mittari) 2023: Kaavoitusohjelman toteutuminen. Linjaus HAT:n vuokratuotannosta. Lähtötilannekuvaus: Tällä hetkellä ok-tonttien tarjonta ei vastaa kysyntää sijainnillisesti/laadullisesti. Vuokra-asuntojen määrä/laatu ei vastaa kysyntää. Toimenpiteet 2023: Luodaan mahdollisuuksia tonttituotantoon. Keskustelu HAT-linjauksesta vuokra-asuntojen suhteen. Omistaja: Kehitys- ja kaavoituspäällikkö, elinvoimajohtaja (HAT)
Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Keskustakortteleihin liittyen valtuustossa 24.4.2023 on linjattu, että Hollolan Asuntotalot Oy:llä on hankkeessa rooli ja vastuut kunnan lisäksi. Tällä tarkoitetaan vuokra-asuntojen toteutuksen jatkotyöstöä Hollola-talon kerroksiin 5–10. Päätös siirtymisestä talonsuunnitteluvaiheeseen tehtiin valtuustossa 25.9.2023 ja HAT:n hallituksessa 26.9. Talonsuunnitteluvaiheessa on rooli sekä kunnalla että HAT:illa. Keskustassa oleville kahdelle kaavan mukaan rakentumattoman tontin omistajille ja vuokraajille lähetettiin kuuleminen tonttien rakentamisesta, tavoitteena saada asumisrakennushankkeita toteutukseen. Kaavoitusohjelman mukaisesti monipuolista tonttitarjontaa on suunnittelussa Salpakankaan koulun asemakaavamuutoksella. Tavoitteena on poistuvan rivitaloalueen korvaaminen kerrostalorakentamisen mahdollistavalla kaavalla ja samalla lisätään pientalotontteja. Hälvälään aloitettu pientaloalueen kaavoitus. Vesikansaan aloitettu Norolanpellon ja Vähäselänojan asemakaavoitukset. Keskeisillä kysyntäalueilla Tasatarhassa ja Hirvimäki I alueella on tontteja vapaana ja vuonna 2024 Hirvimäen tonttitarjonta laajenee Hirvimäki II alueelle. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.

Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle.
Valtuustokauden tavoite: Vastataan Hollolan yritysten työvoimatarpeisiin Tavoite (mittari) 2023: Avoimille työmarkkinoille työllistyminen – välitetty työhön tai työllistynyt muuten +5 % (2024 +10 %) nykytasoon verrattuna Lähtötilannekuvaus: Kuntakokeilun kautta tavoitetaan nyt n 70 % Hollolan työttömistä työnhakijoista. Yrityspalvelut (työvoiman tarjonta) ei vielä aktiivisesti tarjolla työnantajille. Toimenpiteet 2023: Työllisyysalueen rakentaminen, jatkuu 2024, johon luodaan yhteistä palvelumallia yrityksiä varten Omistaja: Työllisyyspäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 90.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Päijät-Hämeen työllisyysalue sai myönteisen päätöksen 11/2023. Päätös vahvistetaan 3/2024. Päätöstä varten valmisteltiin 9 kunnan yhteistyösopimus ja aiesopimus Lahden kaupungin kanssa. Valmistelurakenne eri työryhmineen vuodelle 2024 on valmis, samoin valmistelulle on valittu ohjausryhmä 9 kunnan kuntajohtajista. Kunnan edustajat ovat osallistuneet Mikko Kesän TE24 valmennuksiin. Erityissuunnitelma on aloitettu yritys- ja työnantajapalveluiden osalta. Loppuvuodesta kilpailutettiin strategian luomiseen ja toimijoiden työpajojen vetämiseen KPMG. Vuonna 2025 alkaa toimiminen työvoimaviranomaisena, jolloin kaikki 9 kunnan työttömät työnhakijat ovat työllisyysalueen asiakkaina, ja jonka jälkeen voidaan vaikuttaa kokonaistyöllistymisen kasvuun kaikkien työnhakijoiden osalta. Strategisen hankkeen valmistelun yhteydessä valitun mittarin toteutumisen seuranta voidaan aloittaa 2025, kun tietoja aletaan mitata. Hankkeen voidaan todeta onnistuneen, koska välitavoite on saavutettu ja Päijät-Hämeen työllisyysalue aloittaa toimintansa 1.1.2025. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 28.055,13 euroa.

Valtuustokauden tavoite: Hollolan kilpailukyyn ja tonttimyynnin vauhdittaminen: Konkreettiset tarjoukset /neuvottelut, määrän kasvu + 10 % / vuosi. Toteutuneet kaupat / vuokraukset, määrän kasvu > 1 kpl. Tavoite (mittari) 2023: Päätökset ja aikataulutus sekä aloitukset mahdollisista toimenpiteistä. Ollaan valmiudessa vastaamaan markkinan tarpeisiin. Lähtötilannekuvaus: Runsaasti vapaata tonttivarantoa. Ei vastaa markkinan tarpeeseen ja liikaa haasteita ja kilpailukykyä heikentäviä asioita mm. liittyen kaavoitukseen, vesihuoltoon, energiaratkaisuihin, julkiseen liikenteeseen ym. Toimenpiteet 2023: Kartoitetaan sisäisessä yhteistyössä mitä todetuille/havaituille haasteille voidaan tehdä ja aloitetaan mahdolliset toimenpiteet. Omistaja: Elinvoimajohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 12.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Vetovoimaiset yritysalueet -toimenpidesuunnitelma hyväksyttiin elinvoimavaliokunta 2.5.2023. ja kunnanhallitus 8.5. Suunnitelman toimenpiteisiin on ryhdytty. Toteutuman seuranta tehdään suunnitelman mukaan. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 11.975,00 euroa.
Valtuustokauden tavoite: Elinkeinopalveluiden, Ladecin, Lahti Regionin ja yrittäjäjärjestön yhteistyö on vakiintunut ja tunnistettu osa elinkeinopalveluita: Kuntakokonaisuudelle positiivinen kehitys: aktiivisten yritysten määrä, työpaikkojen määrä, uudet ja lopettaneet yritykset. Tavoite (mittari) 2023: Selkeämmän ja systemaattisemman toimintamallin perusteet luotu. Matkailun kehittämishanke käynnistetty. Lähtötilannekuvaus: Ladec tunnetaan, mutta ei osana Hollolan elinkeinopalveluja, ei uskalleta/osata käyttää kehittämispalveluja. Pieniltä matkailuyrityksiltä puuttuu tukiverkko. Toimenpiteet 2023: Kehitetään viestintää, vuorovaikutusta ja yhteistyötä -> kehitystä. Yrityshaastattelujen tuloksien kautta tehoa työvoiman saatavuuteen, oppilaitosyhteistyöhön, kehittämispalveluihin sekä yritysten ilmastotyöhön. Matkailun kehittämishankkeen rahoituksen haku. Omistaja: Elinkeinopäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 43.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Yrityshaastatteluja tehty 223 kpl (yhteydenottoja noin x2), tietoja on välitetty hyödynnettäväksi. Toimintaa ohjaava suunnitelma on edelleen työnalla. Markkinoinnin ja viestinnän kehittämisen resurssit suunnattiin kotisivu-uudistukseen, muuta markkinointityötä ei ehditty resurssien puitteissa tehdä laajemmin. Tavoite on päätetty ottaa uudelleen arvioitavaksi markkinoinnin suunnitelmallisuuden kehittämisen yhteydessä. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 39.386,19 euroa.
Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistuminen
Tuen tarpeen monimuotoisuuden kartoitus, jonka pohjalta toimenpidesuunnitelma ja toiminnallistaminen Valtuustokauden tavoite: 1. Työurien monimuotoisuuden kartoitus suoritettu 2. monimuotoisen tuen ohjelman laadinta suoritettu 3. toiminnallistaminen käynnissä Tavoite (mittari) 2023: Työurien monimuotoisuuden kartoitus suoritettu. Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022 suoritettu esivalmistelua ja selvitystyötä. Toimenpiteet 2023: Työurien monimuotoisuuden kartoitus. Omistaja: Henkilöstöpäällikkö
Määräraha vuodelle 2023: 10.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Lähtötilanteen arviointi toteutettu. Suunnittelu aloitettu ja toteutettu syksyllä 2023. Järjestelmämuutos siirtynyt vuodelta 2024 vuodelle 2025. Monimuotoisen tuen ohjelma luotu ja henkilöstökoulutukset aloitetaan 2024 (esihenkilöiden valmennusohjelma helmikuu 2024 - syksy 2025). Perehdyttämisen kehittäminen ja työurien ääripäiden tarkastelu 2024 aikana. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.

Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä.
Rakennamme hyvinvoinnin moninaisten tavoitteiden ja hankkeiden viidakosta, yksinkertaistetun ja sujuvoitetun tavoitekehikon.
Valtuustokauden tavoite: Kirkas hyvinvointisuunnitelma malli valmis.
Tavoite (miittari) 2023: Toteutuneet työpajat.
Lähtötilannekuvaus: Maakunnalliset- ja kunnan omat suunnitelmat on hyväksytty valtuustossa 2021.
Toimenpiteet 2023: Hyväksyttyjen suunnitelmien, hankkeiden ja tavoitteiden tarkastelu. Teemakohtaiset työpajat.
Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen:
Hyvinvoinnin ohjelmien etenemisestä on pidetty hyvinvoinnin esihenkilöiden työpaja 18.4.2023. Työpajan jälkeen on valmistelu hyvinvoinnin kehikkoa asiakasryhmien perusteella. Hyvinvoinnin kehikosta on tarkoitus rakentaa uusi hyvinvointisuunnitelmapohja. Uusi hyvinvointipalveluiden esihenkilöiden työpaja toteutetaan keväällä 2024.
Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 28.747,58 euroa.
Ennakoiva hyvinvointi
Valtuustokauden tavoite: Toteutetaan ennakoivaan hyvinvointiin tähtäävä hanke, joka sisältää niin liikkumisen, ruuan, mielen ja päihteet. Painopisteet etenevät paloittain. Sovellus eri kohderyhmille: Teemoista on suunnitelmat kohderyhmittäin.
Tavoite (miittari) 2023: Kiusaamisen- ja päihteiden ehkäisyn suunnitelmat ovat valmiita.
Lähtötilannekuvaus: Ennakoivaa hyvinvointityö on osa tehtävää hyvinvoinnin edistämistyötä hyvinvointipalveluissa. Ohjelmassa valitut teemat ovat liikunta, ruoka, mieli ja päihteet. Tehdään suunnitelma jokaiselle kohderyhmälle.
Toimenpiteet 2023: Kiusaamisen ehkäisemisen- ja päihdetyön suunnitelmat valmiiksi. Loma-aikojen ohjatun toiminnan kehittäminen ja aamupalakokeilu.
Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen:
Kiusaamisen vastaisen suunnitelman työryhmä on perustettu ja suunnitelma on valmistunut kevään aikana. Kiusaamisen vastaiseen toimintaan on tullut lisäksi someturva-ohjelma 1.8.2023 lähtien. Ohjelman käyttöönottoa ja koulutuksia tehty elokuun aikana. Suunnittelija on aloittanut 1.8.2023 hyvinvointipalveluissa ja hänen yhtenä työtehtävänä on koordinoida ohjelman jalkauttamista.
Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 48.611,83 euroa.

Perhekeskustyön kehittämisen jatkaminen Valtuustokauden tavoite: 1. Manuaali yhteistyömallista, käytössä 2. Virtuaalinen kohtaamispaikka, jossa ohjeet ja manuaali saatavilla ja käytössä. 3. Käytäntöjen ja toimintatapojen juurruttaminen, käytössä. Tavoite (mittari) 2023: Perhekeskusmanuaali valmistuu ja on jalkautettu kaikille perhekeskustoimijoille. Manuaalin ylläpitosuunnitelma on valmis. Lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminta on osa perhekeskustoiminnan perus- ja varhaisen tuen palveluiden kokonaisuutta ja toimii osallisuuden, yhteistoimijuuden sekä yhteisjohtajuuden periaatteella. Kohtaamispaikka toimintaan on luotu joustava yhdessä sovittu selkeä rakenne. Lähtötilannekuvaus: Tehty valmistelutyötä ja luotu palvelukartta. Toimenpiteet 2023: Perhekeskustoiminnan kehittäminen osana SOTE-keskusta - Asiakaslähtöiset matalankynnyksen moniammatilliset lapsiperhepalvelut kaikkien saavutettavissa. Perhekeskusmanuaalin laatiminen ja jalkauttaminen. Lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Perhekeskusmanuaali on valmistunut ja jalkautettu. Kohtaamispaikkatoiminnan kehittämistä jatkettu yhteistyössä kolmannen sektorin ja Hyvinvointialueen kanssa. Avointa varhaiskasvatustoimintaa toteutetaan Hollolan kunnan toimesta kolmessa paikassa (Salpakangas, Kalliola, Hämeenkoski). Fyysisen perhekeskuksen tarpeellisuus korostuu kohtaamispaikkatoiminnan kehittyessä. MLL osoittanut kiinnostusta yhteistyölle fyysisen perhekeskustoiminnan edelleen kehittämiseksi. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 40.352,08 euroa.
Hirveen harrastava Valtuustokauden tavoite: Kuntatalaisten harrastusmahdollisuudet lisääntyvät. Mittari: kpl. Harrastuneisuuden vahvistus näkyy hyvinvoinnin mittareissa. Mittari: muutos-%. Tavoite (mittari) 2023: Kouluikäisille järjestetyt harrastetunnit viikossa. Tavoite on 80 h/vko. Lasten ja nuorten harrastamiskysely on toteutettu. Lähtötilannekuvaus: Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt kunnille erityisavustusta lukuvuodelle 2022–2023. Tavoitteena juurruttaa harrastamisen Suomen malli pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Kunnassa harrastuneisuutta tuetaan maksuttomilla tiloilla ja avustuksilla kaikissa kohderyhmissä. Toimenpiteet 2023: Harrastamisen Suomen mallin toiminnan kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toteutetaan harrastamiskysely lapsille ja nuorille. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 30.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Harrastustoiminnan kehittämistä jatkettu ja valmistelussa mallin laajentaminen eri ikäryhmiin. Hollolan kunnan oma harrastuskysely toteutettu 24.5.2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 26.567,29 euroa.

Kasvamme kestävän kehityksen kuntana. Vahvistamme ympäristöä ja luontoa monipuolisesti sekä arvostamme luontoa hyvinvoinnin lähteenä. Laaditaan "Monta luontoa -monta mahdollisuutta"-aiheesta kehittämissuunnitelma, joka sisältää luonnon virkistyskäytön kehittämistarpeet luontoon liittyvän elinkeinotoiminnan näkökulmasta Valtuustokauden tavoite: Laadittu kehittämisohjelma, joka kokoaa yhteen kehittämistarpeet, eri asioiden edistämisen priorisoinnin, toimenpiteiden aikataulutuksen ja resursoinnin Tavoite (mittari) 2023: Hyväksytään Monta luontoa, monta mahdollisuutta –kehityssuunnitelma. Lähtötilannekuvaus: Luonnon ja ympäristön hyödyntäminen matkailutoiminnassa on kunnassa vähistä. Tähän haetaan kokonaisvaltaista koordinoitua ja asioiden hoitamista suunnitelmallisesti. Samalla edistetään myös asukkaiden liikkumista. Toimenpiteet 2023: Tehdään Monta luontoa, monta mahdollisuutta –kehityssuunnitelma. Omistaja: Elinvoimajohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 10.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Monta luontoa, monta mahdollisuutta –kehityssuunnitelma on hyväksytty kunnanhallituksessa 18.9.2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.
Valtuustokauden tavoite: Kestävän elinvoiman Hollola. MAL-sopimuksen toimenpiteiden suunnittelu ja priorisointi kaudelle 2025–2029. HINKU päästötavoitetta toteuttavien toimenpiteiden priorisointi resurssien kohdentamiseksi oikein: 1) 2025–2029 MAL sopimus hyväksytty 2) CO2-vähenee 2007–>2025–50 % Tavoite (mittari) 2023: MAL-sopimuksen valmistelu mukana olevien kuntien kanssa (sopimus 2024). HINKU-päästötavoitteita toteuttavien toimenpiteiden priorisointi. Lähtötilannekuvaus: Hollola on mukana Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksessa. Valtuusto on päättänyt, että olemme HINKU-kunta. Kunnan ilmasto-ohjelma on hyväksytty. Kiertotalouden toimintaa on Hollolassa hajautetusti eri paikoissa Toimenpiteet 2023: MAL-sopimuksen (24–27) valmistelu MAL-kuntien kanssa sovittavan aikataulun mukaan. HINKU-tavoitteiden arviointi ja priorisointi. Omistaja: Elinvoimajohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 70.000 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Ilmasto-ohjelman hankeavustus saatu. Ilmastosuunnitelman toteutumisen myötä arvioidaan HINKU-tavoitteet ja priorisoidaan ne. Työ toteutetaan 2023 avustusrahoituksella. Vuoden 2024 arvio tehdään myöhemmin. Kauden 2024–2027 MAL-neuvottelut on aloitettu. Sopimuksen allekirjoitus arvioidaan toteutuvan ennen kesää 2024. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.
Monta luontoa-opintokokonaisuus Valtuustokauden tavoite: Monta luontoa opintokokonaisuus syvenee ja jatkuu varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja laajenee muihin ikäryhmiin. Luontopassi/luonto-opas: Monta luontoa suunnitelma ja opas valmis 100 % Tavoite (mittari) 2023: Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opintokokonaisuus käytössä 1.8.2023 alkaen Lähtötilannekuvaus: Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa toteutettava ympäristökasvatus vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjaa heitä kohti kestävää elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Toimenpiteet 2023: Varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen opintokokonaisuuden runko on valmis. Omistaja: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja
Määräraha vuodelle 2023: 0 euroa
Tavoitteen toteutuminen: Perustettu työryhmä on valmistellut varhaiskasvatuksen - ja perusopetuksen suunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen mallin velvoittavat toimenpiteet valmistelussa. Soramäen luontoryhmä toimintaa kehitetty ja kartoitettu toiminnan laajentamista. Varhaiskasvatuksen monta luontoa-opintokokonaisuus on valmistunut vuonna 2023. Määrärahan toteutuminen 31.12.2023: 0 euroa.

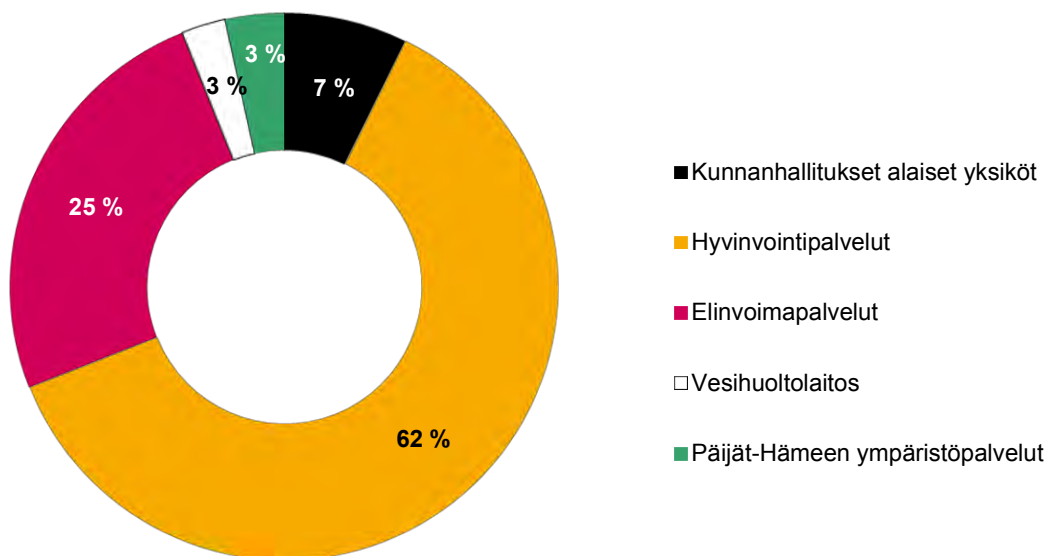
2.2 Käyttötalouden toteutuminen

Sitovuustasot valtuustoon nähden on esitetty alla olevassa taulukossa.

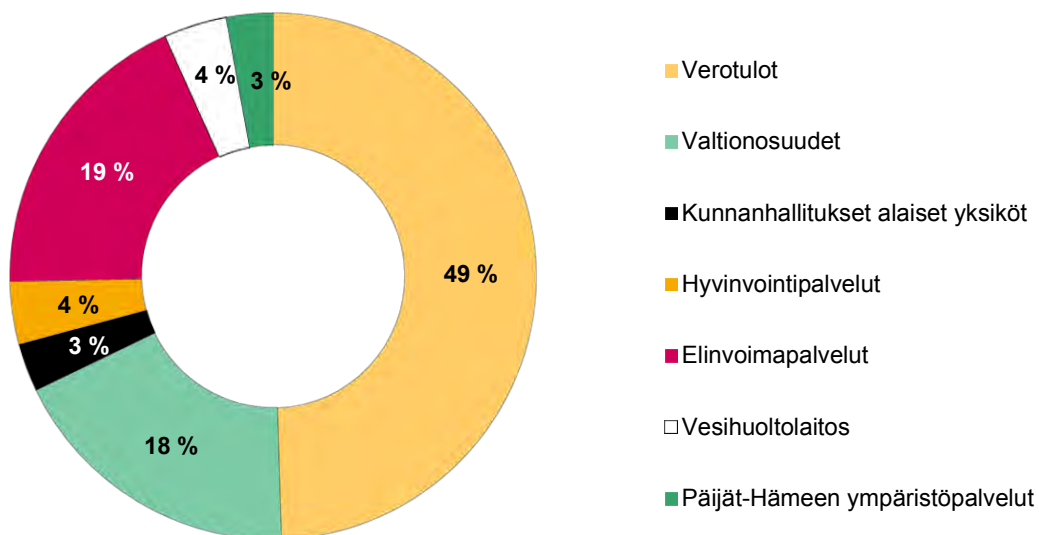
KÄYTTÖTALOUSOSA	SITOVATASO
Konsernipalvelut	toimintakate
Tarkastustoimi	toimintakate
Strategian toteuttaminen	toimintakate
Ympäristöterveydenhuolto (kunnan osuus)	toimintakate
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot	ei sitova
Hyvinvoinnin palvelualue	toimintakate
Elinvoiman palvelualue, pl. vesihuolto	toimintakate
Vesihuoltolaitos	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
TULOSLASKELMAOSA	SITOVATASO
Korkotulot ja menot	nettoarvio
Muut rahoitustulot ja menot	nettoarvio
Verotulot	ei sitova
Valtionosuudet	ei sitova
RAHOITUSOSA	SITOVATASO
Antolainat	nettoarvio
Lainanotto ja lyhennykset	nettoarvio
INVESTOINTIOSA	SITOVATASO
Valtuustoon nähden sitovat tasot	
Maa-alueet, hankinnat	Investointisuunnitelman loppusumma
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet	Investointisuunnitelman loppusumma
Elinkeinopoliittiset investoinnit	Investointisuunnitelman loppusumma
Vesihuoltolaitos	Investointisuunnitelman loppusumma
Talonrakennus, perusparannukset	Investointisuunnitelman loppusumma
Talonrakennus, korvus- ja uusinvestoinnit	Investointisuunnitelman loppusumma
Arvopaperit ja osuudet	Investointisuunnitelman loppusumma
Irtain omaisuus	Investointisuunnitelman loppusumma

Käyttötalouden osalta sitovuustasoksi on kaikkien palvelualueiden osalta määritelty nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus (=nettomeno). Investointien osalta on käytössä myös nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus.

Toimintakulujen jakautuminen palvelualueittain 2023

Toimintatulot, verotulojen ja valtionsuuksien jakautuminen 2023

Konsernipalvelut palvelualue

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan kuuluvat Konsernipalvelut, Hollolan kunnan osuus ympäristö-terveydenhuollon kustannuksista ja strategian toteuttamiseen varattu erillinen määrärahavaraus. Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot on esitetty kunnanhallituksen alaisena ei-sitovana määräraha- ja tuloarviovarauksena. Tarkastustoimen talousarvio on sisällytetty omana sitovana määräraha-kokonaisuutena kunnanhallituksen alaisten yksiköiden talousarvioesitykseen.

Merkittävä toiminnallinen muutos kunnanhallituksen alaisten toimintojen kustannuksissa selittyy Päijät-Hämeen hyvinvointialueen aloituksesta 1.1.2023, jonka yhteydessä sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuslaitoksen kustannuskokonaisuudet siirtyivät pois kunnilta. Muutoksen johdosta kokonaisvertailu vuosien 2022 ja 2023 välillä ei ole mahdollinen.

Kunnanhallituksen alaiset yksiköt

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	3 009 435	6 132 700	0	6 132 700	6 575 984	107,23 %	-443 284
Myyntituotot	2 339 787	5 261 700	0	5 261 700	5 396 561	102,56 %	-134 861
Maksutuotot	159	441 000	0	441 000	467 682	106,05 %	-26 682
Tuet ja avustukset	150 148	130 000	0	130 000	115 414	88,78 %	14 586
Muut toimintatuotot	519 341	300 000	0	300 000	596 327	198,78 %	-296 327
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	4 267	0,00 %	-4 267
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	4 267	0,00 %	-4 267
Toimintakulut	-85 635 363	-10 552 000	0	-10 552 000	-9 965 402	94,44 %	-586 598
Henkilöstökulut	-3 030 044	-4 584 700	0	-4 584 700	-4 831 055	105,37 %	246 355
Palvelujen ostot	-82 119 723	-5 239 500	0	-5 239 500	-4 278 174	81,65 %	-961 326
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-211 551	-92 700	0	-92 700	-250 877	270,63 %	158 177
Avustukset	-123 900	-107 900	0	-107 900	-125 119	115,96 %	17 219
Muut toimintakulut	-150 145	-527 200	0	-527 200	-480 178	91,08 %	-47 022
TOIMINTAKATE	-82 625 927	-4 419 300	0	-4 419 300	-3 385 151	76,60 %	-1 034 149
Rahoitustuotot ja -kulut	-103	0	0	0	1 235	0,00 %	-1 235
VUOSIKATE	-82 626 031	-4 419 300	0	-4 419 300	-3 383 916	76,57 %	-1 035 384
Poistot ja arvonalentumiset	-25 716	-71 000	0	-71 000	-26 992	38,02 %	-44 008
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-82 651 747	-4 490 300	0	-4 490 300	-3 410 908	75,96 %	-1 079 392

Konsernipalvelut

Vastuuhenkilö: Hallinto- ja talousjohtaja, palvelualuejohtaja Turkka Rantanen

Toiminnan kuvaus

Konsernipalveluiden palvelualueen tehtävänä on tarjota keskitetysti kaikille palvelualueille talouspalveluiden, kehittämis- ja viestintäpalveluiden, henkilöstöpalveluiden, tietohallintopalveluiden sekä hallintopalveluiden tukipalveluja palvelualueiden johtamisen tueksi. Lisäksi konsernipalveluiden palvelualueen tehtäviin kuuluu tukea, ohjata, koordinoita ja seurata kunnan riskienhallintaa, taloutta, hallintoa, henkilöstöpalveluita ja tietohallintoa keskitetysti. Konsernipalveluiden palvelualue huolehtii tietyistä koko kuntaa koskevista asiantuntijatehtävistä kuten vaalit, luottamushenkilöhallinto, kunnan talous, konserniohjaus, työnantajatehtävät, tietohallinnon kokonaisuus, laadunhallinta ja kehittäminen, markkinointi.

Konsernipalveluiden palvelualue sisältää 2023 seuraavat vastualueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, kehittämis- ja viestintäpalvelut, henkilöstöpalvelut ja tietohallintopalvelut. Menoihin sisältyvät myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta sekä maaseutupalvelut. Palvelualueetta johtaa hallinto- ja talousjohtaja.

Palvelualuejohtajan katsaus vuoteen 2023

Konsernipalveluiden sisäistä työnjakoa on selvitetty ja suunniteltu vuoden 2022 aikana ja täsmennysten täytäntöönpanoa on jatkettu 2023. Järjestelyt eivät johda merkittäviin organisaatiomuutoksiin, vaan niiden ensisijainen tarkoitus on ollut tehtäväjaon selkeyttäminen yksikkö- ja yksilötasolla. Vuoden 2023 aikana on täsmennetty mm hallintopalveluiden ja viestinnän keskinäistä työnjakoa, sekä niiden suhdetta palvelu-alueisiin. Talouspalveluiden osalta uudelleenjärjestelyjen yhteydessä on vahvistettu sisäistä työnjakoa ja yhteistoimintaa palvelualueiden kanssa. Tietohallinnon kehittämistä on jatkettu kunnanhallituksessa 2021 hyväksytyn tiekartan mukaisesti. Henkilöstöpalveluiden osalta henkilöstömuutokset ovat johtaneet muutosten odotettua nopeampaan toteutumiseen ja vuonna 2023 keskiössä ovat työehtosopimusten täytäntöönpano, sekä strategiset ohjelmat ja valmistautuminen HR-järjestelmän ja TE24 muutoksiin 1.1.2025. Hallintopalveluissa työnjakoa on täsmennetty ja arkistoratkaisun osalta on saavutettu ratkaisu syksyllä 2023. Viimeisten vuosien henkilöstömuutosten tuomaan tehtävämäärittelyyn tehtiin pysyviä ratkaisuja syksyn 2023 aikana. Tässä yhteydessä hallintopalveluita sekä henkilöstöpalveluita vahvistettiin resurssien osalta.

Kunnan varautumissuunnitelmia on päivitetty vuoden aikana ja päivitystyö jatkuu jatkuvan kehittämisen periaatteella. Kunta on myös osallistunut valmiuden ylläpitoa tehostaviin monikunnallisiin harjoituksiin, kuten TAISTO2023-tietoturvarajoitukseen.

Viimeisetkin toiminnot poistuivat Virastotalolta vuoden vaihteessa 2023–2024.

Konsernipalvelut

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	2 469 334	2 695 500	0	2 695 500	2 756 066	102,2 %	-60 566
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	4 267	-	-4 267
Toimintakulut	-5 316 912	-5 740 000	0	-5 740 000	-5 718 078	99,6 %	-21 922
TOIMINTAKATE	-2 847 577	-3 044 500	0	-3 044 500	-2 957 746	97,2 %	-86 754

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Toteuma 31.12.2023
Strategian tavoite	Tasapainoinen talous		
Korjausvelan laskenta omaisuuslajeittain	Selvitys laadittu 9/2023 mennessä	Taluspäällikkö	Sovittu konsulttien kanssa aloituspalaveri tammikuulle 2024 ja etenemissuunnitelma keväälle 2024.
Strategian tavoite	Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla sekä mediatyöllä.		
Kunnan tunnettavuuden edistäminen	Tammikuussa kunnan-hallitukselle esitettävän Tiedotus-, viestintä- ja markkinointisuunnitelman toimenpiteet toteutettu.	Hallinto- ja talousjohtaja	Markkinoinnin yleissuunnitelma esitettiin kunnanhallitukselle 22.5.2023. Toteutusohjelma valmistui syksyllä 2023.
Strategian tavoite	Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä.		
Palaute ja idea-järjestelmän kehittäminen	Suunnitelma laadittu 2023	Hallinto- ja talousjohtaja	Suunnitelman laadinta aloitettu syksyllä 2023.

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Toteuma 31.12.2023
Etätyön käytäntöjen kehittäminen Hybridi-työllä hyvinvointia-hankkeen avulla	Hankkeessa laaditut yhteiset hybridityön mallit ja Hybridillä hyvinvointia-hankkeen saattaminen lopputavoitteeseen.	Henkilöstö päällikkö	Hybridityöllä hyvinvointia-hanke päättyi 31.5.2023 Toteutettu johtoryhmän sparraus, esihenkilöiden ja tiimien workshopit sekä kunnan ohjeistus. Hankkeen loppuraportti on valmis.
Hankinnoissa kestävän kehityksen edistäminen	Kunnan hankintaohjeisiin kirjattujen kestävän kehityksen linjausten huomioiminen mm. tarjouspyynnöissä sekä hiilijalanjäljen pienentäminen hankinnoissa	Hallintolakimies	Hanketta edistetään 2024, uuden hankinnan asiantuntija perehdytys vaiheen jälkeen.
Sähköisten palvelu- alustojen kehittäminen ja tehokas hyödyntäminen.	Virtuaalikokous- ja oppimisalustojen tehokas käyttäminen vähentää liikkumisen tarvetta	Tietohallintopäällikkö	Henkilöstön osaamisen kehittymistä tuetaan laajalla koulutustarjonnalla koulutuskumppanimme avulla (Eduhouse).
Kiertotalouden ja laitteiden elinkaaren maksimoinnin huomioiminen kilpailutuksessa	Elinkaarihallinnassa tulee huomioida kierrätyksellinen näkökulma	Tietohallintopäällikkö	Elinkaari- ja rahoitus-palvelusopimus on (Hansel DPS kilpailutus) uudistettu vuoden 2023 alkuosiossa.
Digitaalisen hiilijalanjäljen pienentäminen	Tiedon- ja dokumenttien hallinnan selkeyttäminen. Tietostrategian luominen.	Tietohallintopäällikkö	Voimassa olevaa ohjeistusta on päivitetty vuoden 2023 alkuosiossa tiedon hallinnan osalta. Huomioiden myös tietosuojaan liittyvät asiat.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

	TP 2022	TA 2023	TOT 2023
Hallintopalvelut			
Avattujen asiakorttien määrä CaseMissa	800	800	993
Kunnanhallituksen kokousten määrä	20	20	19
Kunnanhallituksessa käsiteltyjen asioiden määrä	300	300	326
Valtuuston kokousten määrä	5	6	6
Valtuustossa käsiteltyjen asioiden määrä	80	80	80
Viranhaltijapäätösten määrä CaseMissa	1 300	1 300	1 200
Valtuustoseminaarien määrä	4	4	2
Valtuustoaloitteiden määrä	10	10	14
Kuntalaisaloitteiden määrä	10	10	11
Kilpailutusten määrä Clouidiassa, sis. Tilapalvelun	20	20	24
Tietopalvelujen määrä / laskutetut	20	20	23
Arkistosta hävitettyjen asiakirjojen määrä kg	6 000	6 000	4 340
Talousspalvelut			
Ostolaskut (kpl)	10 000	12 000	10 655
Myyntilaskut (kpl)	8 500	11 000	7 209
Tietohallintopalvelut			
Työasemat (kpl)	1 868	2 400	2 900
Tukipyynnöt (kpl)	1 800	1 500	2 000
Henkilöstöpalvelut			
Henkilöstömäärä	771	800	813

Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksiin (ent. sosiaali- ja terveyspalvelut)

Vastuhenkilöt: Kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Toiminnan kuvaus

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen ja niihin liittyvät menot siirtyivät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Kunnanhallituksen alaisiin määrärahoihin on aiemmin kuulunut sosiaali- ja terveyspalveluiden hankintaan tarvittavat määrärahat. Tästä kokonaisuudesta jäi jäljelle enää Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksista.

Taloussarvioesitykseen on täten varattu omana sitovana määrärahana Hollolan kunnan osuus seudullisen ympäristöterveydenhuollon kustannuksista ja määrärahakokonaisuuden nimi on samalla muutettu vastaamaan uutta sisältöä.

Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksista

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen taloussarvio 2023	Taloussarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva taloussarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	155 281	0	0	0	13 071	-	-13 071
Toimintakulut	-80 242 840	-332 100	0	-332 100	-332 303	100,1 %	203
TOIMINTAKATE	-80 087 559	-332 100	0	-332 100	-319 232	96,1 %	-12 868

Strategian toteuttaminen

Vastuuhenkilö: Kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Toiminnan kuvaus

Vastuualueelle on budjetoitu määräraha kuntastrategian mukaisten toimenpiteiden ja ohjelmien toteuttamiseen sekä strategian jalkauttamiseen.

Strategian toteuttaminen

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut	-63 611	-1 300 000	0	-1 300 000	-660 988	50,8 %	-639 012
TOIMINTAKATE	-63 611	-1 300 000	0	-1 300 000	-660 988	50,8 %	-639 012

Talouden toteuma

Määrärahojen hankekohtainen kohdentaminen on tehty joulukuussa 2022 ja sen uudelleenarviointi suoritettiin kesäkuussa 2023 tehtävällä käyttötalousmuutoksella. Kokovuoden määräraha alittui yhteensä noin 0,7 miljoonaa euroa.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Vastuuhenkilö: Hallinto- ja talousjohtaja Turkka Rantanen

Toiminnan kuvaus

Vastuualueelle on budjetoitu pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynneistä ja luovutuksista syntyvät myyntivoitot ja -tappiot. Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot vaihtelevat vuosittain suuresti, minkä johdosta on perusteltua esittää ne omana ei valtuustoon nähden sitovana määräraha- ja tuloarvio-varauksena talousarviossa.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Tuloarviot ja määrärahat

Ei sitova

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	384 820	300 000	0	300 000	586 813	195,6 %	-286 813
Toimintakulut	-12 000	0	0	0	0	-	0
TOIMINTAKATE	372 820	300 000	0	300 000	586 813	195,6 %	-286 813

Talouden toteuma

Ei sitova määräraha, joka keskeisesti riippuvainen maa-alueiden ja muun kiinteän omaisuuden myyntituotoista. Tuotot voivat vaihdella vuosien välillä merkittävästi. Myyntivoitot ovat ylittäneet kuluvan vuoden osalta nettomäärisesti noin 0,3 miljoonaa euroa talousarviossa arvioidun kertymän.

Tarkastustoimi

Puheenjohtajan katsaus vuoteen 2023

Tarkastuslautakunta on kokoontunut yksitoista kertaa vuoden aikana. Tarkastuslautakunnan työskentely on keskittynyt lautakunnan ydintehtävään, arviointikertomuksen laadintaan. Arviointikertomus on toimitettu valtuustolle, tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä ja vastauksia esille nostettuihin havaintoihin annettiin valtuustolle syyskuussa.

Kesällä aloitettiin tilintarkastustoiminnan kilpailutuksen virkamiesvalmistelu ja asian käsittelystä luotiin runkosuunnitelma elokuun lopulla. Syyskauden varsinainen kokoustyö alkaa syyskuun alussa. Loppuvuodelle yksi keskeinen edistettävä kokonaisuus oli tilintarkastustoiminnan kilpailuttaminen. Tilintarkastusyhteisön valinta oli valtuuston käsiteltävänä 30.10.2023. Valtuuston päätöksen mukaisesti, uudeksi tilintarkastusyhteisöksi valittiin KPMG Oy.

Tarkastustoimi

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	-	0
Toimintakulut	-27 604	-42 700	0	-42 700	-34 019	79,7 %	-8 681
TOIMINTAKATE	-27 604	-42 700	0	-42 700	-34 019	79,7 %	-8 681

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Tavoitteen toteutumiseen tarvittava määräraha	Toteuma 31.12.2023
Strategian ohjelma				
Lakisääteiset tehtävät kuntalain mukaisesti.	Täytetään lakisääteiset vaatimukset, säännölliset kuulemiset ja ajallaan tehty arviointikertomus.	puheenjohtaja	42 700 euroa	Arvioinnit suoritettu suunnitelman mukaisesti.

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Toteuma 31.12.2023
Mahdollistetaan sähköinen osallistuminen kokouksissa	Sähköisten kokousten määrä 100 % (tavoite)	Puheenjohtaja	Mahdollistettu kattavasti.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

	TP 2022	TA 2022	TOT 2023
Asiantuntijakuulemiset / kpl	10	10	13
Tarkastustyöhön käytettyjen tuntien määrä (tilintarkastusyhteisö)	187	187	194
Arviointityöhön käytettyjen tuntien määrä	40	40	59

Päijät-Hämeen ympäristöterveys, taseyksikkö

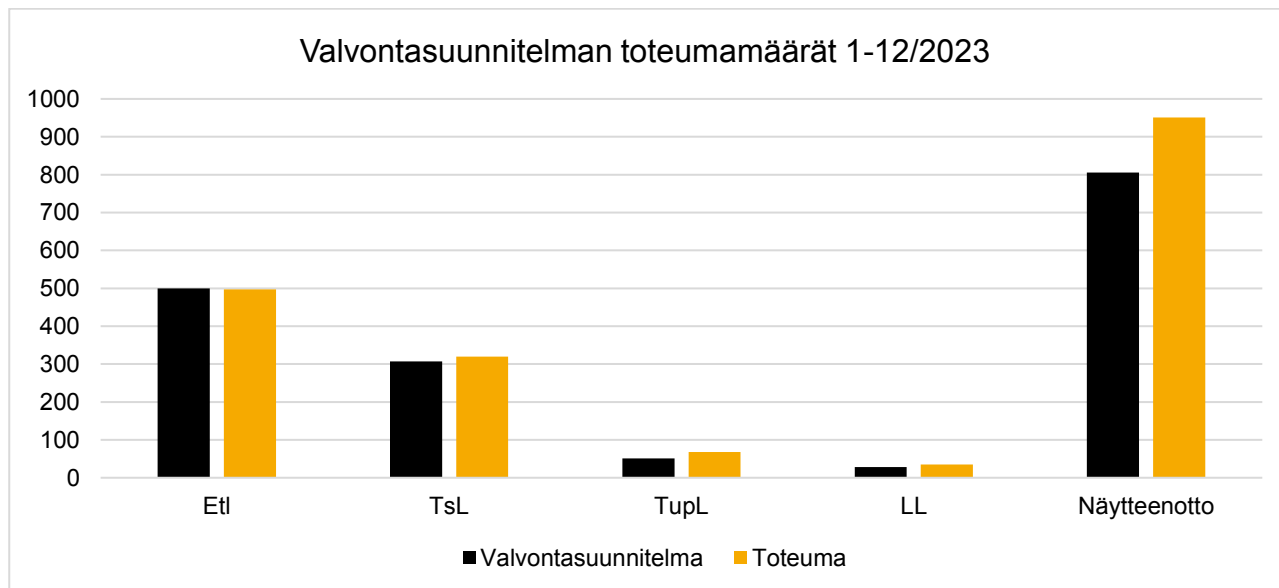
Vastuuhenkilö: Ympäristöterveysjohtaja Silja Mäkelä

Ympäristöterveysjohtajan katsaus vuoteen 2023

Päijät-Hämeen ympäristöterveys aloitti toimintansa 1.1.2023 ja se tuottaa kuntien vastuulla olevat lakisääteiset ympäristöterveydenhuollon tehtävät Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Kärkölan, Padasjoen ja Sysmän kunnille sekä Heinolan ja Orimattilan kaupungeille. Siirto uuteen organisaatioon toteutui sujuvasti eikä siitä aiheutunut häiriöitä toimintaan. Tärkeäksi toiminnalliseksi tavoitteeksi ensimmäiselle toimintavuodelle asetettiin palveluiden helppo saavutettavuus koko alueella. Tätä mitattiin tavoitettavuutta koskevien asiakasvalitusten määrällä. Näitä yhteydenottoja tuli jonkin verran, mutta tavoitetasoksi asetettu alle 30 yhteydenottoa ei ylittynyt. Voidaankin todeta, ettei siirtymisellä uuteen organisaatioon ole ollut merkittävää vaikutusta palveluiden tavoitettavuuteen. Myös kuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa yhteistyö toimi sujuvasti.

Toiminnallisesti vuosi toteutui jopa ennustettua vilkkaampana terveydensuojelun vastuualueella. Eläinlääkintähuollon vastuualueella jäsenkunnissa tehtiin tilakäyntejä ennustettua vähemmän, vastaanottokäyntejä puolestaan oli ennustettua enemmän. Kyseessä oli yksikön ensimmäinen toimintavuosi ja suorite-ennusteen laatimiseen sisältyi siksi jonkin verran epävarmuutta. Palvelut tuotettiin palvelutarvetta vastaavasti sekä kuntalaisille, valvontakohteille että sopimuskunnille.

Ympäristöterveyslautakunta hyväksyi ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman vuodelle 2023 joulukuussa 2022. Talousarviossa oli lautakuntaan nähden sitovana tavoitteena valvontasuunnitelman toteutuminen yli 90 prosenttisesti kaikilla lakialoilla. Alla on kuvattu valvontasuunnitelman toteuma lakialoittain 31.12.2023 sekä lisäksi suunnitemallisen näytteenoton toteutuminen. Valvonta toteutui kaikilla lakialoilla täysin ja valvontasuunnitelman toteumaraportti hyväksyttiin lautakunnan kokouksessa helmikuussa 2024.

Ympäristöterveyslautakunta hyväksyi ympäristöterveydenhuollon laatukäsikirjan joulukuussa 2023. Laatukäsikirjan tavoitteena on varmistaa toiminnan laatu, yhteneväiset toimintatavat ja tukea toiminnan laadun saavuttamista. Näin toimien varmistetaan asiakkaiden ja valvontakohteiden tasapuolinen kohtelu ja palvelun laatu mukaan lukien valvonnan ja näytteenoton tasalaatuisuus riippumatta työntekijästä. Laatukäsikirjassa on kuvattu mittarit, joilla toiminnan laatua seurataan. Laaturaportti esitetään ympäristöterveyslautakunnalle vuosittain ja lautakunta hyväksyy laatukäsikirjaan tehtävät merkittävät muutokset.

Ympäristöterveydenhuollon laboratoriopalvelut 1.1.2024 alkaen kilpailutettiin syksyllä. Palveluntuottaja ei kilpailutuksessa vaihtunut. Laaditussa sopimuksessa on huomioitu, että sopimuskumppani varautuu laboratoriopalveluiden tuottamiseen viranomaisille myös erilaisten häiriötilanteiden aikana.

Terveystoiminnan vastuualueella on suunnattu resurssia ennaltaehkäisevään toimintaan. Valvontakohteille on lähetetty lakialakohtaisesti uutiskirjeitä ja tiedotteita. Lisäksi elintarvikevalvonnassa järjestettiin ohjaustilaisuus suurtalouskeittiöiden henkilöstölle. Viestintää on suunnattu myös kuntalaisille internetin ja Hollolan kunnan some-kanavien kautta. Lisäksi osallistuttiin talousveden jakeluhäiriön ja jätevesihuollon toimintahäiriön alueellisten riskinarvioiden laatimiseen yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Yhdessä riskitekijäksi on terveystoiminnassa nostettu kansallisen VATI-valvontatietokannan toimimattomuus. Ohjelman toiminnassa on ollut merkittäviä häiriöitä, jotka ovat hankaloittaneet ja aiheuttaneet runsaasti lisätyötä erityisesti vesilaitosvalvonnassa ja näytetulosten käsittelyssä. Tällä hetkellä näyttää siltä, ettei havaittuihin ongelmiin ole tulossa ratkaisua kovin nopeasti ja ne tulevat jatkossakin kuluttamaan valvonnan resursseja. Ruokaviraston talousarviossa ei ole osoitettu rahoitusta VATI-ohjelman kehittämiseen ja sen osalta keskitytään lähinnä ohjelman ylläpitoon. Ruokavirasto on myös esittänyt, että rahoitusta ohjelman kehittämiseen pyydetään kunnilta vuodesta 2025 alkaen. Tämän asian valmistelu on vielä kesken.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki hyväksyttiin eduskunnassa helmikuussa 2023. Uudella lailla kuntien eläinlääkintähuollon järjestämisvelvoitteita täsmennetään aiemmasta. Laki palautui Euroopan komissiosta uuteen valmisteluun. Uudelleen muotoillun eläinlääkintähuoltolain odotetaan astuvan voimaan vuoden 2026 alussa.

Sopimus maakunnallisesta eläinlääkäripäivystyksestä Lahden kaupungin kanssa uudistettiin ja se astui voimaan 3.7.2023. Uudella sopimuksella Lahden kaupungin ja Päijät-Hämeen ympäristöterveyden osuudet päivystysvuoroista sekä päivystyksen kustannuksista jakautuvat käyttömäärien suhteessa. Uusi sopimus myös vähensi Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kunnaneläinlääkäreiden päivystysrasitusta. Sopimus on voimassa määräaikaisena vuoden 2025 loppuun saakka. Ostopalveluna toteutettavan viikonloppujen ja pyhien eriytetyn pieneläinpäivystyksen sopimuskautta jatkettiin ottamalla käyttöön sopimukseen sisältyvät optiovuodet 2024 ja 2025.

Ympäristöterveydenhuollon toimitiloissa tapahtui muutoksia vuoden aikana. Sysmän kunnaneläinlääkärin vastaanotolle valmistui uudet tilat loppuvuodesta ja muutto toteutui joulukuussa. Terveystoiminnan Hollolan toimipiste muutti uusiin toimitiloihin marraskuussa. Molemmat muutot tehtiin kyseisten kuntien aloitteesta. Ympäristöterveydenhuollon toimitilojen vuokra- ja puhtaanapitosopimusten solmiminen sopimuskuntien kanssa oli haastavaa. Vastuukuntana toimiva Hollola vuokraa toimitilat sopimuskunnilta siten, että vuokra sisältää puhtaanapito- ja ylläpitokulut. Epäselvyydet sopimuskäytännöissä aiheuttivat myös yhden toimintaan vaikuttaneen häiriötilanteen. Loppuvuodesta sopimukset kuitenkin saatiin solmittua kaikkien tilojen osalta.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys
Tuloarviot ja määrärahat
Sitova TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	-	3 053 700	0	3 053 700	3 220 035	105,4 %	-166 335
Myyntituotot	-	2 612 700	0	2 612 700	2 752 240	105,3 %	-139 540
Maksutuotot	-	441 000	0	441 000	467 545	106,0 %	-26 545
Muut toimintatuotot	-	0	0	0	250	-	-250
Toimintakulut	-	-3 053 700	0	-3 053 700	-3 220 014	105,4 %	166 314
Henkilöstökulut	-	-2 051 000	0	-2 051 000	-2 198 070	107,2 %	147 070
Palvelujen ostot	-	-764 900	0	-764 900	-787 045	102,9 %	22 145
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-	-37 000	0	-37 000	-41 626	112,5 %	4 626
Muut toimintakulut	-	-200 800	0	-200 800	-193 274	96,3 %	-7 526
TOIMINTAKATE	-	0	0	0	21	-	-21
Rahoitustuotot ja -kulut	-	0	0	0	-21	-	21
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-	0	0	0	0	-	0

Talouden toteutuminen

Ympäristöterveydenhuollon taseyksikön tilikauden tulos on Hollolan kunnan talousarvion laadintaohjeiden mukaisesti nolla. Tulokseen pääsemiseksi jäsenkuntia jouduttiin laskuttamaan noin 54 tuhatta euroa arvioitua enemmän.

Toimintakulut ylittivät suunnitellun sekä eläinlääkintähuollon että terveydensuojelun vastuualueilla. Yhteensä ylitys oli noin 82 tuhatta euroa. Ylitykset kohdistuvat nimenomaan henkilöstökuluihin ja henkilöstön matkustuskuluihin sekä IT-kustannuksiin. Henkilöstökuluja nostivat kunta-alan ennakoitua suuremmat sopimuskorotukset, joihin ei osattu talousarviossa täysimääräisesti varautua. Terveydensuojeluinsinöörin työn vaativuuden arviointi ja sijoittaminen Hollolan kunnan palkkarakenteeseen lisäsivät myös henkilöstökustannuksia. Henkilöstön matkakustannukset ja IT-kustannukset ylittivät myös molemmilla vastuualueilla suunnitellun. Vuokra- ja puhtaanapitokulujen ennustamisessa oli pitkin vuotta epävarmuutta, joka johtui vuokrasopimusten allekirjoittamisen viivästymisestä useammassa kunnassa. Lopulta vuokra- ja puhtaanapitokulut toteutuivat kuitenkin ennakoitua alhaisempina.

Maksutuotot, joita peritään asiakkailta ja valvontakohteilta, ylittivät suunnitellun noin 26,5 tuhannella eurolla. Vuonna 2023 ulkoiset maksutuotot kattoivat 25 prosenttia ympäristöterveydenhuollon toimintakuluista. Terveydensuojelun vastuualueella maksutuotot kattoivat 41 prosenttia ja eläinlääkintähuollon vastuualueella 18 prosenttia toimintakuluista. Talouden toteuman seuraaminen uudessa toimintaympäristössä oli haastavaa ja siihen yritetään jatkossa löytää toimivat käytännöt.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Toteuma 31.12.2023
Strategin tavoite	Esimerkillinen toimintakulttuuri, arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimitaan		
Arvojen jalkauttaminen ympäristöterveydenhuollossa kaikki kunnat huomioiden	Arvojen läpikäynti yksiköissä	Ympäristö-terveysjohtaja	Keskustelut tiimeissä on käyty ja ne sisältyvät valmistuneeseen laatukäsikirjaan.
Strategin tavoite	Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen		
Ympäristöterveyslautakunnan toiminnan vakiinnuttaminen	Lautakunnan toiminta on suunnitelmallista ja aikataulutettua	Ympäristö-terveysjohtaja	Kokoukset aikataulutettiin puolivuositain. Kokouskäytännöt kehittyivät vuoden kuluessa.
Strategian tavoite	Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä		
Suunnitellaan seudullisen ympäristöterveydenhuollon viestinnän ja tiedotuksen tavat	Suunnitelma laadittu.	Ympäristö-terveysjohtaja, Eläinlääkintä-huollon päällikkö	Suunnittelu on käynnistynyt. Omat internet-sivut ovat käytössä.
Strategian tavoite	Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistaminen		
Osallistutaan aktiivisesti alueen hyte-työhön muiden toimijoiden mukana	Hyte-yhteistyöhön osallistuminen	Ympäristö-terveysjohtaja	Ympäristöterveydenhuolto on mukana ehkäisevän päihdetyön verkostoissa. Muilta osin ei olla mukana hyte-yhteistyössä.

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Toteuma 31.12.2023
Sähköinen osallistumismahdollisuus eläinlääkintähuollon vastuualueen kokouksiin	100 % kokouksista (lähtötaso ei tiedossa)	Eläinlääkintä-huollon päällikkö	Kaikkiin kokouksiin on ollut mahdollista osallistua etäyhteydellä.
Potilasasiakirjojen toimittaminen eläinten omistajille sähköisesti	90 % potilasasiakirjoista (lähtötaso ei tiedossa)	Eläinlääkintä-huollon päällikkö	Lähtötaso on kartoitettu. Tavoite toteutui tilakäyntien osalta.
Etätarkastusten käyttömahdollisuuksien selvittäminen	Keskustelut vastuualueilla ja tiimeissä käyty, ohje toimintatavoista tehty	Ympäristö-terveysjohtaja	Keskustelut tiimeissä on käyty ja ohje on valmistunut.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TOT 2023
Vastuualue: Eläinlääkintä			
Tilakäynnit	-	3 650	3 343
Vastaanottokäynnit	-	11 510	13 516
Kel Tarkastukset *	-	74	78
Valvontatehtävät	-	290	484
Vastuualue: Terveystieteiden			
Tarkastukset	-	830	979
Päätökset	-	195	284
Yhteydenotot	-	2 600	3 065
Konsultaatiot	-	315	244
Lausunnot	-	125	120
Näytteenotto	-	735	997

*Tilastoinnissa sattuneen virheen vuoksi vain 9 tarkastusta tilastoitiin kuntalaskutukseen

Jäsenkuntien toteutuneet suoritteet ja maksuosuudet

Eläinlääkintähuolto

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	litti	Kärkölä	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Yhteensä	TA 2023 yhteensä
Tilakäynti	304	175	176	352	335	175	869	54	353	2 793	3 040
1/2–1 h	70	35	86	94	263	55	467	7	122	1199	1 215
1–2 h	152	60	79	183	53	92	274	16	151	1060	1 165
yli 2 h	82	80	11	75	19	28	128	31	80	534	660
Vo-käynti	1 390	123	1 869	1 169	1 457	563	2 721	72	611	9 975	9 060
alle 1/2 h	863	84	957	683	1340	310	1808	34	421	6500	5 760
1/2–1 h	409	28	534	382	68	170	626	23	143	2383	2 245
yli 1 h	118	11	378	104	49	83	287	15	47	1092	1 055
Tarkastus	3	0	1	0	1	2	2	0	0	9	72
alle 2 h	0	0	1	0	1	2	0	0	0	4	22
yli 2 h	3	0	0	0	0	0	2	0	0	5	50
	1 697	298	2 046	1 521	1 793	740	3 592	126	964	12 777	12 172

Terveystieteiden

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	litti	Kärkölä	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Yhteensä	TA 2023 yhteensä
Tarkastukset	115	50	255	186	85	38	132	62	56	979	830
Päätökset, ilmoitukset	45	12	64	39	21	10	47	14	32	284	195
Yhteydenotto	402	116	553	696	308	126	543	119	202	3 065	2 600
Konsultaatio	28	12	51	72	9	9	45	13	5	244	315
Lausunnot	15	3	10	51	4	2	18	3	14	120	125
Näytteenotto	98	32	301	184	73	50	136	69	54	997	735
	703	225	1 234	1 228	500	235	921	280	363	5 689	4 800

Eläinlääkintähuollossa kunnaneläinlääkäreiden suoritteiden kokonaismäärä on hieman ennustettua korkeampi. Tilakäyntien määrä toteutui kahdeksan prosenttia arvioitua pienempänä, kun taas käyntejä kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilla oli 17 prosenttia arvioitua enemmän. Nousua ennustetusta oli erityisesti Heinolassa ja Orimattilassa. Ostopalveluna toteutetussa pieneläinpäivystyksessä viikonloppuisin ja pyhäpäivinä hoidettiin 1970 vastaanottokäyntiä, mikä on hieman arvioitua vähemmän.

Valvontatehtävien osalta toimintavuosi eläinlääkintähuollossa oli vilkas. Säännöllinen alkutuotannon valvonta, mikä on osa elintarvikevalvontaa, toteutui suunnitellusti. Valtaosa valvontaeläinlääkäreiden

tekemistä tarkastuksista oli eläinsuojelutarkastuksia (285 kappaletta), joista suurin osa tehtiin eläinsuojeluilmoituksen perusteella. Eläinten tuontiin ja vientiin liittyviä tarkastuksia oli 68. Sivutuotteita valvottiin 13 tarkastuksella. Muita valvontakäyntejä, kuten eläinten merkitsemisen valvontaa, tehtiin 122 kappaletta. Kesäkuussa alueella todettuun lintuinfluenssaepidemiaan liittyvä näytteenotto, neuvonta ja tiedottaminen työllisti kesän aikana valvonta- että kunnaneläinlääkäreitä. Eläintautinäytteenottoja ja -selvityksiä tehtiin 56 kappaletta. Kuntalaskutuksen perusteena oleviin suoritteisiin kirjataan ainoastaan kunnaneläinlääkäreiden tekemä valvonta.

Terveystensuojelun vastuualueella tarkastuksia kertyi selvästi suunniteltua enemmän. Tämä johtune osittain siitä, että valvontatehtävien päättymisen vaikutus Myrskylässä ja Pukkilassa ei laskenut tarkastusmääriä odotetusti. Lisäksi valvontasuunnitelmaan sisältyvät valvontaprojektit suunniteltiin vasta talousarviovalmistumisen jälkeen ja niihin liittyviä tarkastuksia ei kaikilta osin osattu huomioida suoriteennusteissa. Päätösten korkean määrän selityksenä ovat hyvinvointialueen organisaatiomuutokseen liittyvät lopetus- ja aloitusilmoitukset, kun toiminnot siirtyivät hyvinvointiyhtymältä hyvinvointialueen järjestettäväksi ja toiminnan järjestävä organisaatio vaihtui. Myös näytteenotto-suoritteita kertyi suunniteltua enemmän ja tätä selittävät mm. useammat, pienet vesihuollon häiriötilanteet sekä muutos suoritteiden tilastoinnissa. Osa vesilaitoksista ottaa myös viranomaisen vastuulla olevia näytteitä. Kun viranomainen kuitenkin joutuu tarkastamaan ja raportoimaan tulokset, myös nämä näytteet tilastoidaan suoritteina. Yhteydenotto-suoritteiden lukumäärää nostaa mm. majoituskohteiden selvitysprojehti. Muilta osin suoritteissa ei kokonaisuutena ole merkittäviä poikkeavuuksia.

Lopulliset maksuosuudet 2023

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Iitti	Kärkölä	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Yhteensä
Terveystensuojelu	86 139	31 829	173 593	152 777	57 134	28 087	105 305	41 326	45 702	721 893
Eläinlääkintähuolto	173 719	55 131	199 497	164 074	124 533	82 068	353 160	22 621	115 599	1 290 403
Yhteensä	259 858	86 960	373 090	316 851	181 668	110 156	458 465	63 947	161 301	2 012 296

Kuntakohtaiset maksuosuudet perustuvat kuntien palvelukäyttöön. Ennakkolaskutus toteutetaan talousarvion suoritearvion ja ympäristöterveydenhuollon hinnaston perusteella. Kuntakohtainen maksuosuus voi poiketa suunnitellusta, mikäli palvelujen käyttö on ollut runsasta.

Vuonna 2023 erityisesti Heinolan ja Orimattilan kaupunkien sekä Iitin kunnan maksuosuudet kohosivat ennakoitua selvästi suuremmiksi. Tämä johtui pieneläinvastaanottokäyntien korkeasta määrästä. Padasjoen kunnan osalta ylitys selittyy tervetensuojeluvalvonnan tarkastusten ja päätösten korkeampana määränä suhteessa ennustettuun. Vastaavasti ennakkoon laskutettua maksuosuutta palautettiin Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Kärkölen ja Sysmän kunnille.

Hyvinvoinnin palvelualue

Hyvinvoinnin palvelualue

Vastuuhenkilö: Sivistys- ja hyvinvointijohtaja Kim Strömmer

Toiminnan kuvaus

Hyvinvoinnin palvelualueen toiminta on pääosin lakisääteistä tai lailla ohjattua. Hyvinvoinnin palvelualue muodostuu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueista. Vapaa-aikapalveluiden vastuualue pitää sisällään nuoris-, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä pakolais- ja maahanmuuttoasioiden kokonaisuudet. Hyvinvoinnin palvelualue vastaa kyseessä olevien vastuualueiden toiminnan järjestämisestä, kehittämisestä, päätösten valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Hyvinvoinnin palvelualueen toiminnan painopiste on huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista, oppimisesta ja sivistyksestä sekä mahdollistaa kuntalaisten omia toimintamahdollisuuksia.

Hyvinvoinnin palvelualueen palvelulupaukset

Varhaiskasvatus

Tarjoamme lapsiystävällistä palvelua ja meille mahtuu hirveen monta luontoa.

- Kohtaamme jokaisen lapsen
- Kuuntelemme ja kasvatamme yhdessä
- Toimimme luotettavasti ja teemme turvallista arkea
- Teemme saumatonta yhteistyötä eri ammattilaisten kanssa

Perusopetus

Osallistumme ja opimme yhdessä uusissa ympäristöissä tulevaisuutta varten.

- Huomioimme opetuksessa oppilaiden yksilölliset tiedot ja taidot
- Varmistamme oikea-aikaisen kasvun ja oppimisen tuen
- Hyödynnämme kaikkien osaamista ja vahvuuksia
- Tuemme vanhemmuutta

Vapaa-aikapalvelut

Mahdollistamme kuntalaisille omanlaista, onnellista ja yhteisöllistä arjen hyvinvointia.

- Edistämme kuntalaisten vapaa-ajan toimintaa ja harrastamista
- Kehitämme yhdessä ja monialaisesti hyvinvointia tukevia rakenteita
- Tuemme kuntalaisten aktiivista ja turvallista elämää

Sivistys- ja hyvinvointijohtajan katsaus vuoteen 2023

Vuoden 2023 osalta suurin painoarvo oli strategisten ohjelmien toteuttamisessa. Valtuustossa hyväksytyjen suunnitelmista muokataan uutta hyvinvointisuunnitelmamallia. Hyvinvointipalveluiden esihenkilöille pidettiin strategia -työpaja 18.4.2023. Vuoden 2023 aikana halusimme painottaa osallisuutta asiakkaiden ja työntekijöiden osalta. Strategisiin ohjelmiin liittyvä osallisuuskoordinaattori aloitti 12.6.2023. Strategisiin ohjelmiin myös liittyvä suunnittelija aloitti työt 1.8.2023. Ennakoivaan hyvinvointiin pureuduttiin liikunnan, ruoan, mielen ja päihdetyön kautta. Yhtenä osa-alueena kiusaamisen ehkäisemisen- ja päihdetyön suunnitelma. Kiusaamisen vastaisen suunnitelma valmistui vuoden 2023 aikana. Hyvinvointipalvelut ottivat käyttöön someturva-palvelun 1.8.2023 alkaen, jolla tuetaan oppilaita ja henkilöstöä sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen sekä häirinnän osalta.

Hälvälän koulun oppilaat siirrettiin luokittain Tiilikankaan kouluun ja Hälvälän koulun toiminta päättyi 1.8.2023. Oppilasmäärien laskun takia päivitetyt suunnitelmat tehtiin myös oppilasvirtojen ohjauksesta sekä tulevaisuuden henkilöstötarpeesta. Seuraava palveluverkon muutos tapahtuu 1.8.2025, jolloin Tiilikankaan koulun toiminta päättyy. Vuoden lopussa alkoi jo seuraavan lukuvuoden suunnittelu, jossa arvioitiin mitä vapautuneita virkoja täytetään vuonna 2024. Perusopetuksen alueellista kehittämistä on jatkettu vuonna 2023 verkostoperuskoulu-hankkeessa.

Hollola on mukana Kuntaliiton verkostoperuskoulun hankkeessa. Päijät-Hämeen kaikki kunnat yhteistyössä ovat sitoutuneet hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on kehittää perusopetuksen rakenteista ja hakea ratkaisuja alueen perusopetuksen saatavuuteen ja saavutettavuuteen yhteistyön keinoin. Lisäksi hankkeella

halutaan kehittää opetustarjontaa ja monipuolistaa opetusta yhteistyön keinoin. Hanketyö pitää sisällään valtakunnallisia seminaareja sekä alueellisia työpajoja.

Hyvinvointipalveluiden valmiussuunnitelman päivittämiseen perustettiin työryhmä vuoden 2023 alussa. Työryhmään kutsuttiin edustajat hyvinvoinnin palvelualueen palveluista. Ryhmä on vuoden aikana päivittänyt palvelualueen valmiussuunnitelmaa ja siihen kuuluvia toimintakortteja. Päivitetty versio viedään sivistys- ja hyvinvointivaliokuntaa vuoden 2024 keväällä.

Hyvinvointipalveluiden hallinto muutti 23.11.2023 uimahallilta uusiin toimistotiloihin. Liikuntapalvelut jäivät vielä uimahallin toimistotiloihin uimahallin peruskorjauksen aloitukseen asti. Uudet toimistotilat sijaitsevat Prismän kiinteistössä ja ne jaetaan ympäristöterveyden henkilöstön kanssa.

Hyvinvoinnin palvelualue

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	4 648 451	3 909 700	0	3 909 700	4 385 895	112 %	-476 195
Myyntituotot	2 502 304	2 052 000	0	2 052 000	2 317 166	113 %	-265 166
Maksutuotot	1 364 466	1 391 500	0	1 391 500	1 225 360	88 %	166 140
Tuet ja avustukset	670 534	388 500	0	388 500	743 249	191 %	-354 749
Vuokratuotot	97 106	65 200	0	65 200	83 690	128 %	-18 490
Muut toimintatuotot	14 041	12 500	0	12 500	16 430	131 %	-3 930
Toimintakulut	-53 306 330	-55 152 400	-1 050 000	-56 202 400	-57 169 424	102 %	967 024
Henkilöstökulut	-26 470 374	-27 729 000	-780 000	-28 509 000	-28 823 037	101 %	314 037
Palvelujen ostot	-13 634 778	-13 356 700	0	-13 356 700	-14 523 089	109 %	1 166 389
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 064 264	-1 186 300	0	-1 186 300	-1 139 511	96 %	-46 789
Avustukset	-1 566 294	-1 633 300	-50 000	-1 683 300	-1 568 657	93 %	-114 643
Muut toimintakulut	-10 570 620	-11 247 100	-220 000	-11 467 100	-11 115 130	97 %	-351 970
TOIMINTAKATE	-48 657 879	-51 242 700	-1 050 000	-52 292 700	-52 783 530	101 %	490 830
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 274	0	0	0	-1 966	-	1 966
VUOSIKATE	-48 660 153	-51 242 700	-1 049 999	-52 292 698	-52 785 496	101 %	492 796
Poistot ja arvonalentumiset	-601 742	-158 000	0	-158 000	-80 146	51 %	-77 854
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-49 261 895	-51 400 700	-1 049 999	-52 450 698	-52 865 643	101 %	414 943

Talouden toteutuma

Palvelualueen toimintakate ylittyi noin 0,5 miljoonaa euroa (0,9 prosenttia) muutostalousarvioon nähden. Toimintatuotot ylittivät arvioidun noin 0,5 miljoonaa euroa (12,2 prosenttia) ja toimintakulut ylittyivät noin miljoonalla eurolla (1,7 prosenttia). Myyntituotot ylittyivät noin 0,3 miljoonaa euroa (12,9 prosenttia) kotikuntakorvaustuottojen toteuduttua arvioitua paremmin. Maksutuotot alittuivat noin 0,2 miljoonaa euroa (-11,9 prosenttia) pienempänä kuin oli arvioitu. Tuet ja avustukset toteutuivat noin 0,4 miljoonaa euroa (91,3 prosenttia) paremmin talousarvioon nähden. Toimintakulujen osalta ylityksiä oli henkilöstökuluissa 1,1 prosenttia ja palveluiden ostoissa 8,7 prosenttia.

Valtuusto myönsi 12.6.2023 § 28 talousarviomuutoksen. Kustannusten nousuun myönnettiin miljoona euroa. Kustannuksia aiheutunut uuden määräaikaisen päiväkodin perustamisesta, joka ei sisältynyt vuoden 2023 talousarvioon, vaikutus vuositasona on noin 0,4 miljoonaa euroa. Varhaiskasvatuksen käyttöasteen, sijaistarpeen ja kolmiportaisen tuen lakimuutoksen takia kulujen nousua oli 0,6 miljoonaa euroa. Ryhmiä on jouduttu perustamaan, koska ikäluokista yhä useampi on hakenut hoitopaikkaa. Varhaiskasvatuksessa toimintaa kehitettiin joustavasti vastaamaan hoidontarvetta.

Hyvinvoinnin palvelualueen hallinto

Hyvinvoinnin palvelualueen hallinnon tehtävänä on toimia palvelualueen yleisenä suunnittelu-, valmistelu- ja toimeenpanoelimenä; hallinnon tehtävänä, mukaan lukien toimistopalvelut, on luoda palvelualueelle tehokkaat ja taloudelliset toiminnan edellytykset tuottamalla tarpeenmukaiset tukipalvelut. Hallinto- ja toimistopalveluiden tehtäviin kuuluvat muun muassa palvelualueen johtaminen ja kehittäminen, valiokuntatyöskentely, sidosryhmäyhteistyö, sisäinen ja ulkoinen asiakaspalvelu, LAPE-toiminta ja perhekeskuskehittäminen sekä erilaiset yleis- ja oppilashallinnon prosessit.

Oppilashallinnon toimintaympäristö on elänyt vahvaa muutoksen aikaa. Muutostarvetta luovat erilaiset digitointiin ja digitaalisiin palveluihin liittyvät paikalliset, alueelliset ja kansalliset kehittämistarpeet ja -hankkeet. Vuoden 2023 aikana on jatkettu työskentelyä arkistoinnin parissa. Sähköiseen arkistoon siirtyminen vaatii paljon pohdintaa ja arviointia metatietojen osalta. Sähköiseen arkistoon siirryttäessä on huomioitava kestävä kehitys, ajan henki ja jatkuva muutos. Hallinnossa on jatkettu paperiarkistojen seulontaa ja järjestelyä sekä valmisteltu kaikille toimintayksiköille yhtenevää ohjeistusta arkistointiin, joka mahdollistaa sujuvamman siirtymisen sähköiseen arkistoon. Lisäksi hallinnon vastuualueella on yhteiskehittämisen menetelmiä hyödyntäen uudistettu työn tekemisen tapoja ja käytänteitä sekä ohjeita, joiden tarkoituksena on varmistaa tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus oppilashallinnon järjestelmissä.

Toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi on ratkaistu ja toteutettu mm. MPASSid-tunnistuksenvälitysratkaisun (henkilön sähköinen tunnistautuminen ja henkilötietojen käsittely) käyttöönottoon liittyviä järjestelmätekniisiä haasteita ja perehdytty DigiOne-palvelualustan mahdollisen käyttöönoton edellytyksiin. DigiOne on yksi tulevaisuuden vaihtoehto oppimisen ja koulutuksen järjestelmiä kokoavasta digitaalisesta palvelualustasta, jonne kootaan kaikki hallinnon, rehtorin, opettajan, oppijan ja huoltajien käyttämät tiedot, järjestelmät ja palvelut. Koski-tietovarantoon liitettävää opettajarekisteri kokonaisuus ei ole edennyt Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimasta selvityksestä ja puoltavista lausunnoista huolimatta. Seuraamme tilanteen kehittymistä ja varaudumme kuntatasolla käyttöönottoon ja järjestelmien yhteensovittamisesta aiheutuvaan kehittämistyöhön.

Syksyn 2023 aikana toteutimme hyvinvoinnin palvelualueen osalta verkkosivu-uudistuksen, joka vaati henkilöstöresurssia kaikilta vastuualueilta. Uutena velvoitteena kunnille tuli myös lakisääteisen tiedonhallintamallin (Digiturvamalli) käyttöönotto, joka on kuvaus tiedonhallintayksiköissä toimivien viranomaisen tehtävienhoidossa toteutettavasta tiedonhallinnasta. Tiedonhallintamalli ei ole kertaluonteinen kuvausveloite, vaan tiedonhallintamallia on ylläpidettävä aina, kun tiedonhallintayksikön tiedonhallinnassa tapahtuu muutoksia, jotka vaikuttavat sen sisältöön. Tiedonhallintamallin tuomat muutokset eivät koske vain tietohallintopalveluita ja sen toimintaa, vaan tiedonhallinta on laaja, koko organisaatiota koskeva asia. Niin verkkosivu-uudistus kuin tiedonhallintamallin laatiminen on toteutettu omin voimin, osana omaa virkamiestyötä. Se on edellyttänyt laajaa osallistumista valmistelutyöhön ja syvällistä paneutumista palvelualueen toimintaan. Tiedonhallintamallin käyttöönotto ja verkkosivu-uudistus ovat tuoneet palvelualueelle kokonaan uusia ylläpidettäviä tehtäviä, lisännyt työn määrää ja aiheuttanut muutoksia toimintatapoihin, kuten PTV-tietojen ylläpito.

Hollolan kunnan strategisen valmiussuunnitelman valmistuttua on hyvinvoinnin palvelualueella valmisteltu palvelualueen varautumissuunnitelmaa ja siihen liittyviä toimintakortteja. Lukuisa määrä valtuustoaloitteita on myös työllistänyt hallinnon henkilöstöä. Vuoden 2023 aikana on ratkottu mm. Vauva- ja muuttorahan käyttöönottoon liittyviä haasteita palvelualueen välittävissä yhteistyössä.

Loppuvuodesta toteutettiin palvelualueen hallinnon muutto väistötiloihin. Väistötiloihin muutto ja työskentely isossa avokonttorissa on edellyttänyt henkilöstöltä uudenlaisten työskentelytapojen omaksumista. Loppuvuoden aikana tunnistettiin avokonttorityöskentelyyn liittyviä haasteita ja lähdettiin pohtimaan ja selvittämään mahdollisuutta kehittää tiloja enemmän monitilatoimiston suuntaan.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuus on ollut suuressa muutoksessa hyvinvointialueuudistuksen myötä, jolloin on syntynyt uusia yhdyspintoja johdettavaksi. Palvelualue on osallistunut aktiivisesti tiedolla johtamisen välineiden kehittämiseen. Olemme osallistuneet lasten ja perheiden palveluiden vertaiskehittämiseen (LAPE BM), joka tarjoaa välineitä toiminnan suunnitteluun sekä operatiiviseen ja strategiseen ohjaamiseen. Vertaiskehittämisen verkkoraportti tuo yhteen sivistystoimen, sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimijat ja sillojen sijaan pystytään tarkastelemaan lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuutta poikkisektorisesti. Olemme toimineet aktiivisesti myös erilaisissa alueellisissa

yhteistyöelimissä yhteistyössä muiden kuntien, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin eri toimijoiden kanssa.

LAPE-kehittämistyötä on jatkettu toimintasuunnitelman mukaisesti. Osana kehittämistoimintaa on mm. toteutettu kuntalaisille kysely lapsiperhepalveluiden kehittämisestä ja kyselyn pohjalta toteutettu asukasilta. Perhekeskus ja kohtaamispaikkatoiminnan kehittämisessä on tunnistettu tarve fyysisen perhekeskuksen olemassaololle. Osana LAPE-kehittämisryhmän toimintaan on kuntaan valmistunut kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma, joka on hyväksytty valiokunnassa kesäkuussa.

Osana strategisia ohjelmia on palkattu palvelusihteeri vapaa-aika palveluille. Palvelusihteerin palkkaaminen siirtyi hallinnon valmistelusta vapaa-aikapalveluiden vastuulle, koska palvelusihteeri päätettiin ennakosuunnitelmista poiketen sijoittaa osaksi vapaa-aikapalveluiden kokonaisuutta.

Varhaiskasvatuspalvelut

Hyvinvoinnin palvelualueella varhaiskasvatuksen tehtävä on järjestää varhaiskasvatusta, joka edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Lähiesihenkilöt vastaavat kentällä varhaiskasvatus- ja esiopetusyksiköiden sekä perhepäivähoidon toiminnasta. Varhaiskasvatuksen hallinto toimii tukipalveluna kentälle, vastaa sisäisestä ja ulkoisesta asiakaspalvelusta, asiakasmaksujen toteutumisesta, palveluseteliprosessista, yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta (VARDA).

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja on päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus. Esiopetus toteutetaan alkuluokkatoimintana kouluilla perusopetuksen 1–2 vuosiluokkien kanssa. Avointa varhaiskasvatustoimintaa tarjotaan perheille arkipäivisin kolmessa eri toimipisteessä kunnan kirjastoissa, mikä on osa lapsi- ja perhepalveluiden kohtaamispaikkatoimintaa. Varhaiskasvatuksen avoin toiminta on kasvanut edelleen ja vahvistanut paikkaansa palvelutarjonnassa. Henkilöstöresurssia päätettiin vahvistaa 1.1.2024 alkaen määräaikaaisesti perheiden osallistujamäärien kasvusta johtuen. Luontohankkeen kautta alkanutta luontoryhmän toimintaa Soramäen päiväkodin yhteydessä on kehitetty ja palvelumuodon jalostamista jatketaan edelleen toimintakaudella 2023–2024. Huoltajat ovat voineet hakea lapselleen erikseen paikkaa luontoryhmästä. Lisäksi huoltaja voi valita lapselleen yksityisen varhaiskasvatuksen tai lasta voidaan hoitaa myös kotona kotihoidon tuella.

Hankkeiden avulla tuetaan varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuksen hankkeita on kohdistettu toiminnan kehittämiseen, jotta voidaan toteuttaa valtakunnallisten standardien mukaista monipuolista ja laadukasta varhaiskasvatusta. Hankerahalla on vahvistettu jo vuodesta 2022 henkilöstön digiosaamista. Hanke jatkui vielä vuoden 2023 loppuun, jolloin oli tavoitteena syventää digipedagogista osaamista, juurruttaa digipedagogiikka osaksi jokapäiväistä toimintaa sekä luoda tasa-arvoa digiosaamisessa päiväkotien ja perhepäivähoidon lasten välille. Hanke arvioitiin erittäin onnistuneeksi ja hankkeelle asetetut tavoitteet saavutettiin. Hyväksi koettujen toimintamallien pysyminen ja osaamisen kehittyminen edelleen on varmistettu hankkeen päätyttyä. Järjestelemällä työtehtäviä uudelleen, mahdollistui määräaikainen tehtävä osa-aikaiselle digiohjaajalle Hollolan varhaiskasvatuksessa.

Laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta (1183/2021) tuli voimaan 1.8.2022. Muutokset liittyivät lapsen oikeuteen saada yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Vuosi 2023 osaltaan näytti millaisia taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia lapsen tukea koskevalla lakimuutoksella on ollut. On ollut nähtävissä, että muutos kolmitasoisesta tuesta on lisännyt niin kunnallisella kuin yksityisellä puolella konsultointipyyntöjä. Lisäksi tuen lasten määrä on selvästi kasvanut ja moninaiset tarpeet asettavat vaateita kehittää kasvattajien osaamista ja tarkastella rakenteita ja suhdelukuja. Tuen lakisäätteen toteutuminen on vaatinut ryhmärakenteiden tarkastelua ja resurssilastenhoitajien määrää on lisätty vastaamaan tuen tarvetta. Vuoden 2022 lopulla saadun hankerahan avulla (Valtion erityisavustus varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen koronaepidemian (COVID-19) vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 2022–2024) on palkattu lastenhoitajia niihin lapsiryhmiin, joihin on ollut tarvetta kohdentaa enemmän tukea. Valtionavustus on tarkoitettu koronaepidemiasta johtuvien vaikutusten tasoittamiseen, lapsen oppimisen ja kehityksen tukeen liittyvien ongelmien ehkäisemiseen ja oppimisen edellytysten parantamiseen varhaiskasvatuksessa. Lisäksi keväällä 2023 saadun hankerahan avulla (Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin

toimenpiteisiin vuosille 2023–2024) on voitu muodostaa elokuusta 2023 alkaen joustavampia ryhmärakenteita pienentämällä ryhmäkokoja. Näillä rakenteilla on pyritty paremmin mahdollistamaan inklusion toteutuminen sekä tasa-arvoisen että yhdenvertaisen tuen huomioiminen. Jo pelkästään näillä keinoilla ja lyhyessä ajassa on voitu havaita ja tunnistaa, että tukitoimet on kohdistettu oikein ja pienennetyt ryhmät sekä resurssilastenhoitajat ovat tarjonneet riittävän ja oikea-aikaisen tuen.

Varhaiskasvatuksen osavuositarkastuksessa tuli keväällä 2023 esille tarvetta tehdä talousarviomuutos vuodelle 2023. Varhaiskasvatus sai lisämäärärahaa miljoona euroa. Kustannuksia lisäsivät mm. uuden Koulurinteen päiväkodin perustaminen, mikä ei sisällynyt vuoden 2023 talousarvioon. Lisäksi varhaiskasvatusmaksujen tulovähennykset, palvelusetelikulujen nousu, varhaiskasvatuksen osallistumisasteen kasvu ja siitä johtuvat henkilöstölisäykset sekä sijaistarpeet, että kolmitasoisien tuen lakimuutokset nostivat kustannuksia.

Palvelusetelikulujen nousua ennakoiti jo mm. 1.8.2022 alkaen voimaan tullut indeksitarkastus, joka muutti tulorajoja sekä palvelusetelin perushintaa. Lisäksi 1.3.2023 voimaan tulleet uudet tulorajat lisäsivät nolla maksuisten määrää ja kasvattivat näin myös kunnan tuottajalle maksamaa osuutta. Palvelusetelin perushintaa korotettiin 1.9.2023 perustuen yksityisen palvelutuotannon kustannustason nousuun. Myös tuenkertoimia korotettiin 1.9.2023 alkaen, koska myös yksityisen varhaiskasvatuspalvelun tuottajan on mm. pystyttävä tarjoamaan riittävä tuki lapselle. Tulorajamuutoksia ja perushinnan korotusta ei osattu ennakoida vuoden 2023 talousarvion palvelusetelikuluissa. Palvelusetelikustannuksiin varattiin 0,9 miljoonaa euroa ja ne ylittyivät noin 0,1 miljoonaa euroa. Palvelusetelin arvon tarkastus asetti painetta tarkastella myös yksityisen hoidon tuen kuntalisää vuoden 2023 aikana, perustuen vastaavasti yksityisen palvelutuotannon kustannustason nousuun. Yksityishoidontuen kuntalisää käsiteltiin sivistys- ja hyvinvointivaliokunnassa marraskuussa 2023, jossa sitä päätettiin korottaa. Kuntalisää korotettiin yksityisten perhepäivähoitajien ja työsuhteisten hoitajien osalta 50 eurolla kuukaudessa ja sekä ryhmäperhepäiväkotien ja päiväkotien osalta 70 euroa kuukaudessa. Korotettu kuntalisä tuli voimaan 1.2.2024 alkaen. Korotusten myötä summat ovat 400 euroa/kk ja 420 euroa/kk. Ehtoihin ei tehty muutoksia.

Henkilöstökulut kasvoivat vuonna 2023, johtuen henkilöstölisäyksistä yksiköissä. Henkilöstökulut eivät kuitenkaan ylittyneet, johtuen kevään 2023 miljoonan euron lisämäärärahasta. Useisiin yksiköihin jouduttiin lisäämään henkilökuntaa lasten määrän takia. Lisäksi sijaiskustannukset kasvoivat merkittävästi johtuen henkilöstön suurista poissaolomääristä. Henkilöstömitoitus tulee olla aina asetuksen mukainen ja velvoittaa varhaiskasvatusta ennakoimaan poissaolot. Henkilöstön jatkuvien poissaolojen seurauksena syntyvä kuormitus ja kelpoisen henkilöstön saatavuusongelmien tuoma osaamisvajavaikuttavat henkilöstön jaksamiseen ja hyvinvointiin. Pandemian jälkeen on havaittu muutoksia henkilöstön poissaolomäärien nousussa sekä tuentarpeiden lasten määrän kasvussa. Nämä luvut eroavat merkittävästi siitä, mitä ne olivat ennen pandemiaa. Hollolan varhaiskasvatuksessa työhajautuksen, erilaisten koulutusmahdollisuuksien ja -polkujen hyödyntäminen nähdään työhyvinvointia lisäävänä.

Hollolan varhaiskasvatuksessa on ollut tarve perustaa uusi varhaiskasvatusyksikkö vuoden 2023 alussa. Koulurinteen uutta varhaiskasvatusyksikköä ei varattu vuoden 2023 talousarvioon, koska lapsimäärien ennakoitiin mahtuvan olemassa oleviin yksiköihin. Kuluennuste arvioitiin olemaan noin 0,4 miljoonaa euroa vuoden 2023 osalta, joka esitettiin valiokunnalle tehdyssä arviolaskelmassa. Kuluennusteessa on huomioitu sekä perustamiskustannukset, että vuotuiset ylläpitokustannukset. Koulurinteen kustannukset toteutuivat lähelle arvioitua määrää. Uusi yksikkö tuottaa lisää varhaiskasvatuspaikkoja kuntakeskuksen alueelle. Koulurinteen päiväkotia otettiin käyttöön 1.3.2023 ja tilaan on suunniteltu noin 27 paikkaa lisää. Paikoista oli 2023 joulukuussa käytössä yli puolet. Yksikkö vastaa erityisesti kasvaneeseen alle 3-vuotiaiden paikkojen kysyntään. Tämän lisäksi Vesikansan alueella alle 3-vuotiaiden paikkatarpeeseen vastattiin muuttamalla Paimelan päiväkodin tilat alle 3-vuotiaille sopiviksi. Lisäksi kesällä 2023 laajennettiin Herralan päiväkotia. Tarpeeseen johtavia tekijöitä ovat olleet mm. osallistumisasteen kasvu ja lapsen tukeen liittyvä lainmuutos. Syntyneiden lasten määrä on yleisesti ollut valtakunnallisesti laskeva, mutta varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kasvanut viimeisten vuosien aikana. Osallistumisasteen kasvu on näkynyt myös lisääntyneenä loma-aikojen hoidontarpeena ja lisäksi esiopetuksessa on lisääntynyt täydentävän varhaiskasvatuksen tarve. Osallistumisasteen nousuun on mahdollisesti vaikuttanut myös varhaiskasvatusmaksujen pienentyminen 1.3.2023.

Hälvälän koulun toiminta lakkasi 31.7.2023. Henkilökunta siirtyi Tiilikankaan kouluun ja uudet esioppilaat sekä Hälvälän että Tiilikankaan alueelta aloittivat Tiilikankaan koulussa elokuussa 2023.

Vuoden 2023 osalta arvioidut varhaiskasvatuksen maksutuotot jäivät ennakoitua alhaisemmiksi johtuen osittain 1.3.2023 tuloajamuutoksesta. 1.3.2023 tuloajamuutosta ei ole huomioitu 2023 talousarvion laadinnassa, koska tieto muutoksista tuli vasta vuoden 2022 lopussa (20.10.2022 HE). Arvio vuoden 2023 maksutuotoista oli noin 0,9 miljoonaa euroa. Maksutuottoja tuli vuonna 2023 noin 0,7 miljoonaa euroa luottotappiot huomioiden. Tuloajamuutosten seurauksena nollamaksuisten määrä kasvoi edelleen ja maksutuotot pienenevät. Hollolassa tuloajamuutokset eivät ole kuitenkaan vaikuttaneet maksutuottojen pienenemiseen yhtä paljon kuin valtakunnallisesti oli arvioitu.

Kunnat ovat aiemmin korvanneet sijoitettujen lasten varhaiskasvatuksesta aiheutuneita kustannuksia kuntien välisellä sopimuksella. Tilanne muuttui 1.1.2023, jonka jälkeen lastensuojelun sijoitettujen lasten varhaiskasvatuksen järjestämiskustannukset tulee periä hyvinvointialueelta. Olemassa olleet asiakkuudet ja jälkihuoltovelvoitteet siirtyivät vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen vastuulle. Koko vuoden 2023 sijoitettujen lasten kustannukset on laskutettu hyvinvointialueilta, mutta hyvinvointialueet ovat kiistäneet maksuvelvollisuutensa, jonka takia ne näkyvät kunnalla avoimina saatavina. Kotikuntakorvauksien osuuksia on edelleen saamatta. Vuoden 2024 alusta asiaan on jälleen tullut lakimuutos.

Varhaiskasvatuksen järjestelmämuutokset aiheuttivat lisäkustannuksia vuoden 2023 aikana. Asiakastietojärjestelmä Effica muuttuu Edlevoksi ja lisäksi varhaiskasvatukseen otettiin käyttöön VALSSI, varhaiskasvatuksen kansallinen laadunarviointi järjestelmä. Valssia säätelee laki kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta (946/2022). Laki tuli voimaan 1.1.2023. Valssin tarkoituksena on tukea järjestäjiä ja palveluntuottajia heidän laadunhallinnassaan.

1.1.2023 alkaen tuli voimaan lakimuutos yksityisen varhaiskasvatuksen luvanvaraisuudesta. Jatkossa yksityisen päiväkotitoiminnan harjoittaminen edellyttää lupaviranomaisen hyväksyntää ilmoitusmenettelyn sijaan. Lupahakemus tehdään aluehallintovirastolle, mutta kuntien tehtäväksi jää lupaviranomaisten pyynnöstä tarvittavien tarkastusten toimittaminen. Tämä muutos aiheutti kunnan valvontaprosessiin muutoksia edellyttäen aiempaa laajempaa yhteistyötä eri valvontaviranomaisten kanssa.

Kelpoisen henkilöstön, erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien rekrytointi, on osoittautunut haastavaksi. Lisäksi on ennakoitava 2030 vuoden lakimuutosta, jolloin kaksi kolmasosa henkilöstöstä tulee olla varhaiskasvatuksen opettaja tai sosionomi koulutettuja. Seudullisesti aloitettiin vuonna 2023 yhteistyö Lahden ammattikorkeakoulun kanssa. Kunta tukee varhaiskasvatuksen hoitajien kouluttautumista varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Tulevaisuudessa on löydettävä lisää keinoja vaikuttaa kelpoisen henkilöstön saatavuuteen, mutta samanaikaisesti myös kiinnitettävä huomiota pitovoimatekijöihin.

Perusopetuspalvelut

Perusopetus tukee oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko-opintokelpoisuuden ja se on maksutonta. Peruskoulussa on vuosiluokat 1–9 ja se on tarkoitettu koko 7–16-vuotiaiden ikäluokalle. Esiopetus toteutetaan varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyönä alkuluokkatoimintana kouluilla perusopetuksen 1–2 vuosiluokkien kanssa. Kouluilla järjestetään myös perusopetuslain mukaista koululaisten iltapäivätoimintaa.

Oppivelvollisuuden laajentumisesta 18 ikävuoteen asti on kunnalle tullut velvollisuutena valvontavastuu oppivelvollisuuden toteutumisen seurannasta. Lain muutoksen myötä nuorella on myös tarvittaessa mahdollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä lasten perusopetuksessa aina 18 ikävuoteen asti.

Hollolassa palvelualue on jaettu Eteläiseen ja Pohjoiseen palvelualueeseen. Eteläisellä palvelualueella on kolme koulua ja Pohjoisella palvelualueella kuusi koulua. Kouluista Heinsuon ja Salpakankaan koulut ovat yhtenäiskouluja. Vaativaa erityisopetusta annetaan Kankaan erityiskoulussa. Hälvälän koulun toiminta lakkasi 31.7.2023. Oppilaat ja henkilökunta siirtyivät Tiilikankaan kouluun 1.8.2023.

Lukuvuoden 2023–2024 alusta kouluissa otettiin käyttöön osana sitouttavaa kouluyhteistyötä Päijät-Hämeen kuntien yhteinen poissaoloihin puuttumisen malli. Mallin avulla puututaan poissaoloihin, poissaoloista ilmoitetaan huoltajille ja tarvittaessa tehdään tukitoimia. Näin pyritään omalta osaltaan sitouttamaan oppilaita kouluun ja kouluyhteisöön.

Oppilaiden kouluun kiinnittymistä tuetaan myös Vaihde-, Veturi- ja Potkuri-ryhmien avulla. Eri ryhmillä on erilainen oppimisen tukemista ja kouluun kiinnittymistä vahvistava profiili. Heinsuon koulussa käynnistettiin Vaihde-luokka tammikuussa 2023. Luokka on tarkoitettu pääsääntöisesti kouluun kesken vuoden tuleville

oppilaille, joilla on ollut rikkonainen kouluhistoria. Ryhmässä tuetaan kouluun kiinnittymistä ja räätälöidään oppilaalle opiskelua tukevat opetusjärjestelyt. Salpakankaan ja Heinsuon kouluissa aiemmin hankerahoituksella toimineet Veturi-ryhmät vakiinnutettiin kunnan omaksi toiminnaksi. Hankerahoituksella toimiva Potkuri-ryhmä koulupudokkuusvaarassa oleville oppilaille aloitti toimintansa elokuussa 2023. Ryhmä toimii Kankaan koulun alaisuudessa.

Perusopetuksessa oli vuoden 2023 aikana käynnissä Uudet lukutaidot-, Tasa-arvoraha-, Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämis- sekä Liikkuva opiskelu- hankkeet. Uudet lukutaidot hankkeen kautta kehitettiin opiskelun digitalisuutta. Tasa-arvorahalla tavoitellaan koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista, jolloin oppilaalla asuinpaikasta riippumatta on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada laadukasta opetusta. Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämishankkeella kuntaan on palkattu hyvinvointitutor. Liikkuva opiskelu hankkeella tuetaan liikunnan lisäämistä perusopetuksen 7–9 luokille. Covid-hankerahoituksella on palkattu Potkuri-ryhmän opettaja ja koulunkäynninohjaaja sekä ohjaaja Heinsuon kouluun.

Henkilökohtaiset digilaitteet ovat suunnitelman mukaisesti syyslukukauden 2023 alusta olleet käytössä vuosiluokilla 3–4 (tablet-laite) ja 7–8 (kannettava tietokone).

Sairauspoissaolot niin henkilöstön kuin oppilaidenkin osalta ovat edelleen olleet runsaita. Henkilökunnan osalta tämä on tarkoittanut sijaiskulujen kertymistä, jotta opetus on voitu turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti järjestää.

Koulukuljetukset ovat saadun palautteen mukaan toimineet kalenterivuoden aikana hyvin. Tiilikankaan koulun lakkauttamiseen vuonna 2025 liittyvät valmistelut on käynnistetty. Opiskeluhuollon siirtyminen hyvinvointialueelle ei tuonut vuoden 2023 aikana muutoksia toimintaan, mutta uudet linjaukset tuottavat mahdollisesti tilanteen, jossa opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaa ja Hollolan opetussuunnitelmaa joudutaan päivittämään. Vammaisten lasten aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen siirtyi hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnan järjestämisvastuulle 1.1.2023. Aikaisemmin kunta tuotti ja hyvinvointiyhtymän vammaispalvelut ostivat kyseisen palvelun Hollolan kunnalta ja toiminta katettiin kunnan SOTE-budjetista.

Vapaa-aikapalvelut

Nuorisopalvelut tarjoavat tekemistä ja toimintaa vapaa-ajalla, tukea työelämän alkutaipaleella ja apua haastavissa elämäntilanteissa. Keskeiset toimintamallit ovat etsivä nuorisotyö, koulunuorisotyö ja erityisnuorisotyö. Kaikessa toiminnassa pyritään saumattomaan lapsen ja nuoren kasvua tukevaan toimintaan. Nuorisopalveluiden alla toimiva nuorten työpaja Osuma vastaa alle 29-vuotiaiden työttömien työllisyshoidosta osana kuntakoikeilua, yhteistyössä kunnan työllisyyspalveluiden kanssa.

Hollolan kirjasto kuuluu Päijät-Hämeen Lastukirjastoihin. Toimintaa järjestetään pääkirjastolla Salpakankaalla sekä kahdella sivukirjastolla Kalliolassa ja Hämeenkoskella ja kirjastoautolla. Kirjastossa on tarjolla lehtiä, kirjoja, musiikkia, elokuvia ja muita aineistoja, joihin voi tutustua paikan päällä tai lainata kotiin. Kirjaston tiloissa voi opiskella, harrastaa ja oleskella. Siellä järjestetään myös opastuksia, neuvontaa, tapahtumia ja näyttelyitä.

Liikuntapalvelut järjestää monipuolisia liikuntamahdollisuuksia, ohjattua liikuntaa ja terveysneuvontaa kuntalaisille. Uimahallin peruskorjausta ja mahdollista laajennusta valmistellaan. Toteutuessaan vaikuttaa merkittävästi liikuntapalveluiden palvelukokonaisuuteen.

Kulttuurista työtä tehdään useissa Hollolan vapaa-aikapalveluiden prosesseissa. Kulttuuripalvelut toteuttaa kulttuurista työtä tiiviissä yhteistyössä useiden eri kunnan yksiköiden sekä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa. Kulttuuripalvelut koordinoivat Hollolan kunnan kulttuurikasvatusohjelman toteutumista perusopetuksessa, lasten kulttuurikeskus Efektin toimintaa sekä harrastamisen Suomen mallin mukaisen toiminnan järjestämistä Hollolassa. Kulttuuripalvelut toimivat keskeisenä tapahtumatuo-
tantaorganisoivana ja toteuttavana toimijan yhteistyössä muiden palvelualueiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Asiointipiste Piipahlus on Hollolan kunnan asiakaspalvelupiste, jossa annetaan yleisneuvontaa kunnan toimintaan liittyen. Piipahlus sijaitsee Hollolan kunnan pääkirjaston tiloissa. Asiointipisteessä voi hoitaa kunnan ja muiden toimijoiden palveluihin liittyviä asioita. Asiointipiste on myös eri palveluiden ja tapahtumien tietopankki ja palvelupisteestä voi hakea ja sinne voi palauttaa eri palveluihin liittyviä lomakkeita. Asiointipisteen palveluneuvojat hoitavat myös Kelan avustavia asiakaspalvelutehtäviä (yleisneuvonta, esitteiden jako, lomakkeiden jako ja vastaanotto).

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan keskeisiä tehtäviä ja työtä toteutetaan kunnan kaikilla palvelualueilla. Työ koostuu erilaisista tehtävistä, joiden tavoitteena on muun muassa kuntalaisten terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn lisääminen, sairauksien ennaltaehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen. Hyte-työn toteutumisesta vastaa kunnan hyvinvointikoordinaattori, osallisuuskoordinaattori ja senioriohjaaja.

Maahanmuuttotyöhön liittyviä tehtäviä hoiti edelleen kolmen kunnan (Heinola, Orimattila, Hollola) yhteinen maahanmuuttokoordinaattori. Koordinaattorin lisäksi Hollola maksaa vuosittain osuudet Lahdessa toimivan alueellisen integraatiopiste Alipin toiminnasta. Vuoden 2023 alusta voimaan astuva laki kotoutumisen edistämisestä lisäsi merkittävästi tehtävien määrää maahanmuuttotyössä. Kulttuuripalveluiden yhteisöohjaaja toimi työparina maahanmuuttotyössä maahanmuuttokoordinaattorin kanssa. Kiintiöpakolaissopimuksen mukaiset vastaanottokiintiöt tulivat vuoden 2023 aikana täyteen ja työllistivät kausittaisesti henkilöstöä merkittävästi. Olemassa oleva työntekijäresurssi kuitenkin riitti tehtävien laadukkaaseen hoitoon.

Vapaa-aikapalveluiden kokonaisuus on suurilta osin toteutunut talousarvion mukaisesti. Merkittävimpinä muutoksina on ollut yleishyödyllisten yhdistysten energia-avustuksen 50 tuhannen euron lisämääräraha. Avustusta haki kesällä 2023 yhteensä seitsemän toimijaa, joista kuusi oli oikeutettu avustukseen. Avustusta jaettiin yhteensä noin kahdeksan tuhatta euroa.

Maahanmuuttotyössä vapaa-aikapalveluilla näky selkeä ylitys, joka osin selittyy sillä, että Hollolan kunnan kiintiöpakolaissopimuksen enimmäismäärä henkilöitä otettiin vastaan jo alkuvuoden aikana. Tulkkauspalvelut ja kuntien vastuiden kasvaminen kotoutumislain myötä on aiheuttanut vuoden 2023 loppuun mennessä kustannuspaikalle ylityksen. Iso osa kiintiöpakolaisten vastaanottotoiminnasta syntyvistä kuluista haetaan takautuvasti KEHA-keskukselta.

Harrastamisen Suomen mallin hankekausi 2022–2023 päättyi 31.7.2023. Loppuraportin perusteella edellisen lukuvuoden aikana toimintaan osallistui viikoittain noin 700–800 lasta ja nuorta, sekä viikkotasolla hankkeella toteutettiin 68 tuntia harrastustoimintaa ja 4–5 tuntia etsivää harrastustoimintaa. Harrastamisen Suomen mallin mukaista toimintaa jatkettiin uudella hankekaudella, joka käynnistyi 1.8.2023.

Uimahallin kävijämäärätavoitteesta 120 tuhatta jäädään tilastoissa merkittävästi, kun kävijöitä on vuoden 2023 aikana ollut noin 62 tuhatta. Tätä selittää osaltaan se, että loppuvuodesta 2023 selvisi, että uimahallin kassahenkilöstöltä on jäänyt merkitsemättä esi- ja perusopetuksen uimaryhmien käyntimäärät järjestelmään. Tästä syystä vuoden 2023 osalta uimahallin kävijämäärätilastot eivät anna uimahallin käyttöasteesta oikeaa tietoa. Liikuntapalveluiden toteuttamat erilaiset liikuntaryhmät liikuttivat vuoden 2023 aikana satoja kuntalaisia viikoittain.

Kulttuuripalveluiden tapahtumavuosikellon suurimmat yksittäiset tapahtumat olivat Hyvä fiilis –tapahtuma, Hollola-päivä, Harry Potter-tapahtumaviikko, joulunavaus-tapahtuma sekä kunnan virallinen itsenäisyysjuhla. Kaiken kaikkiaan vuoden aikana kulttuuripalveluiden järjestämissä tapahtumissa on ollut kävijöitä noin 9300. Kesällä torialueen elävöittämistä toteutettiin yhteistyössä työllisyyspalveluiden ja Hollolan 4h-yhdistyksen kanssa. Kesätori oli avoinna 7.6. – 31.7.2023. Kesätorin palveluita käytti päivittäin kymmenet kuntalaiset.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluissa nähtiin vuoden 2023 aikana merkittävä työresurssin nousu, kun kesäkuussa HYTE-työn rajapinnalla aloitti osallisuuskoordinaattori ja vuoden 2023 joulukuussa tiimi vahvistui vielä senioriohjaajalla. Osallisuustyöhön tullut lisäresurssi on vahvistanut merkittävästi kunnassa tehtävää osallisuustyötä, kun jo olemassa olevia osallisuuden työmuotoja on kehitetty ja uusia toimintamalleja suunniteltu. Merkittävin yksittäinen osallisuustyön tavoite on nuorisovaltuuston vetämän OSBU-pilotin käynnistäminen syksyllä 2023. OSBU-pilotti viedään maaliin vuoden 2024 aikana.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Tavoitteen toteutumiseen varattu määräraha	Toteuma 31.12.2023
Digikompetenssin vahvistaminen	Syntyy uusia käytänteitä, malleja, toimintatapoja, työn/palvelun tekemisen/toteuttamisen tapoja	Hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmä	Laittevuokrat 3–4 luokkalaisten ja 7–8 luokkalaisten digilaitteet	Hanketyöntekijäjohtoisesti digitaaliset nosteeseen sekä digipedagogiikan juurruttaminen ja tasa-arvon luominen digiosaamisessa
osaamisen hankkimista ja kehittämistä (henkilöstö, lapset ja nuoret)	Hyödynnetään uusia digitaalisia areenoja vuorovaikutussuhteiden luomisessa		Digihankkeiden omarahoitusosuudet:	hankkeet on saatu päätökseen hankesuunnitelmien mukaisesti.
uusia kykyjä, valmiuksia, keinoja ja tapoja toimia ja toteuttaa toimintaa sekä asiakaspalvelu	Varhaiskasvatuksessa 1 digilaitte/7 lasta		- Esi- ja perusopetus 24 080 euroa - Varhaiskasvatus 10 770 euroa	Toimintaa pyritään kehittämään hankkeen kokemusten ja esitettyjen johtopäätösten pohjalta.
kyvykkyys toimia tavoitteellisesti digitaalisissa ympäristöissä vahvistuu.	Henkilökohtainen digilaitte käytössä kaikilla 3–4 ja 7–8 luokkalaisilla			
	- lähtötaso 70 prosenttia - lähtötaso 3- ja 7-luokkalaisilla digilaitte			

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Toteuma 31.12.2023
Energian ja vedenkulutuksen seuranta	Tilapalveluiden indikaattoritietoa ja järjestelmiä hyödyntäen pyritään löytämään ratkaisut energian ja vedenkulutuksen käytön tehostamiseen.	Hallinto ja toimintayksiköt yhdessä tilapalveluiden kanssa.	Toimintayksiköissä on toteutettu kehittämistoimia sähkön ja vedenkulutuksen käytön tehostamiseksi yhdessä tilapalveluiden kanssa.
Kierrätyksen ja lajittelun tehostaminen	Lajittelumahdollisuuksien lisääminen yksiköissä, lajittelu osaksi kasvatustyötä.	Toimintayksiköt lähiesimiesten johdolla yhteistyössä elinvoiman ja tilapalveluiden kanssa.	Valmisteilla on yhdessä elinvoiman palvelualueen ja tilapalveluiden kanssa kuntatasoista toimintamallia jätteen lajitteluun ja kierrätykseen, huomioiden uuden jätelain muutokset.
Lähiluontomahdollisuudet oppimisympäristönä	Lähiympäristön (luonnonkoulun, pihakoulun) mahdollisuuksien hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa sekä leikkiympäristönä.	Toimintayksiköt lähiesimiesten johdolla ja vastuualueiden ympäristökoordinaattoreiden tuella.	Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa hyödynnetään lähiympäristön ja luonnon tarjoamat mahdollisuudet opetuksessa ja toiminta-/leikkiympäristönä. Päiväkodit ja koulut ovat sijoittuneena Hollolassa maantieteellisesti niin, että lähiympäristöä on ketterää hyödyntää. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä. Geopark ja Opinpolku- toiminta tukevat lähiympäristön hyödyntämistä oppimisympäristönä.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

	TP 2022	TA 2023	TOT 2023
Varhaiskasvatuspalvelut			
0–6 v:n ikäluokka yht. 31.12	1 430	1 450	1 393
joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	561	575	604
joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	27	32	21
joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoidossa	166	175	163
- palvelusetelillä	98	100	97
- yksityisen hoidon tuella	68	75	63
- ostopalveluna	-	-	3
joista esiopetuksessa,	244	240	238
joista esiopetuksen lisäksi päivähoidossa	196	190	202
Kotihoidon tuki			
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	235	234	227
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	290	293	277
Kotihoidon tuki / tuensaaja / vuosi	3 817	3 758	4 113
Perusopetus			
Lapsia perusopetuksessa	2 492	2 528	2 408
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	191	220	186
Kirjastopalvelut			
Lainausten määrä	281 469	280 000	300 966
Kävijöiden määrä	162 505	215 000	193 833
Kirjastojen aukioloaika eriteltynä 2021 alkaen:			
- omatoimiaika (tuntia/vko)	132	132	132
- kirjastoauto (tuntia/v/keskimäärin), 60 pysäkkiä	909	850	855
- palveluaika (tuntia/vko)	76	76	76
Nuorisopalvelut			
Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0–28-vuotiaat) /lkm	ei julkaistu	6550	ei julkaistu
Liikuntapalvelut			
Uimahallin kävijämäärä (käyntikertojen lukumäärä)	38 000	120 000	62 153
Uimakoulutoimintaan osallistuvien lukumäärä	150	150	191
Muut			
Wellamo-opisto, opetustunteja	10 114	10 498	9 777

Elinvoiman palvelualue

Elinvoiman palvelualue

Vastuuhenkilö: Elinvoimajohtaja Heli Randell

Toiminnan kuvaus

Elinvoiman palvelualue edesauttaa monipuolisten asumismahdollisuuksien syntymistä ja huolehtii yritysten toimintaedellytysten kehittämisestä. Palvelualue tuottaa asumisen ja elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut, huolehtii osaltaan joukkoliikenteen suunnittelusta ja asuntotoimen viranomastehtäväjärjestelyistä ja vastaa rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen palveluiden järjestämisestä. Lisäksi palvelualue huolehtii työllisyysasioista, elinkeinotoimen tehtävistä, joukko-liikennepalveluista (LSL) sekä päiväkotien ja koulujen ruoka- ja siivouspalveluista.

Yhtenä osakokonaisuutena vastuualueen käyttötaloudessa on varattu budjetti kunnan kiinteistöasioiden hoitoon (pois lukien investoinnit, jotka tilataan erikseen). Työt tilataan Hollolan Tilapalvelut Oy:ltä.

Palvelualue toimii elinvoimavaliokunnan ohjauksessa tuottaen tehokkaita, taloudellisia ja asiakaslähtöisiä palveluita pääasiassa kuntalaisille. Elinvoimavaliokunnan alaisuudessa toimii seitsemän vastuualuetta: kehitys- ja kaavoituspalvelut, kuntatekniikka, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, vesihuoltolaitos, ruoka- ja siivouspalvelut, työllisyyspalvelut sekä elinvoiman hallinto (sisältäen elinkeinopalvelut ja joukkoliikenne).

Palvelualueen organisaatioon kuuluu ympäristöterveydenhuollon taseyksikkö. Ympäristöterveydenhuolto toimii ympäristöterveyslautakunnan alaisuudessa, joka hyväksyy taseyksikön talousarvion. Ympäristöterveyslautakunnan alaiset vastuualueet ovat: eläinlääkintähuolto, terveydensuojelu sekä ympäristöterveydenhuollon hallinto ja lautakunta. Ympäristöterveydenhuolto palvelee seudullisesti kahdeksan kunnan tarpeita.

Vuoden 2023 elinvoiman palvelualueella aloitti uutena vastuualueena työllisyyspalvelut. Muutoksen peruste työllisyyspalveluiden osalta on se, että työllisyyden hoidon taloudellinen merkitys tulee jatkossa korostumaan kunnissa, ja erillisenä vastuualueena seuranta näkyy paremmin päätöksenteossa.

Aluehallintouudistuksen seurauksena palo- ja pelastustoimen rahoitus siirtyi aluehallituksen vastuulle. Toiminnallisesti siirto näkyi ainoastaan palvelualueen talousarviossa; kulut pienenevät noin 2,4 miljoonaa euroa. Palvelut on tuotettu Päijät-Hämeen Pelastuslaitoksesta jo pitkään.

Elinvoimajohtajan katsaus vuoteen 2023

Elinvoiman palvelualueella toteutettiin valtuuston hyväksymiä strategisia hankkeita ja niiden tavoitteita. Strategisten hankkeiden toteutuma on arvioitu erillisenä osiona kunnan tilinpäätöksessä.

Sähköisten asiointipalvelujen tarjontaa on lisätty uusilla arkisto- ja kartta-aineistojen myyntipalvelulla sekä sähköisellä tonttipalvelulla, jonka sisältöä on vuoden kuluessa täydennetty kunnan pientalo- ja yritystonttitarjonnalla.

Keskuskorttelien kehittäminen etenee suunnitellusti. Keskuskorttelien kehittämissuunnitelma ja kaavoitusvaiheeseen siirtyminen on hyväksytty valtuustossa. Talonsuunnitteluvaiheeseen siirryttiin joulukuussa (valtuuston päätös syyskuussa).

Vetovoimaiset yritysalueet toimenpidesuunnitelma hyväksyttiin keväällä 2023 ja sen sisältämien toimenpiteiden toteutus on käynnissä. Keskustan kehittämisen toimenpideohjelma hyväksyttiin alkukeväästä 2023. Monta luontoa, monta mahdollisuutta –suunnitelma hyväksyttiin syksyllä 2023, ja toimenpiteet ovat aktiivisesti työn alla.

TE24-valmistelutyötä tehtiin aktiivisesti ja laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Paraikaa on käynnissä Päijät-Hämeen työllisyysaluejohtajan rekrytointi.

Maanhankintaa strategian toteuttamista varten on toteutettu tavoitteellisesti. Vuoden 2023 aikana raakamaata ostettiin mm. Vesikansasta, Kukonkoivun yritysalueen luoteisosasta ja etuostopäätöksillä Miekkiöstä. Raakamaata hankittiin yhteensä noin 110 hehtaaria noin 1 206 000 eurolla. Vuonna 2022 maata

hankittiin 0,5 miljoonalla eurolla. Omakotitontteja luovutettiin viisi kappaletta ja vuokrattiin 14 kappaletta. Rivitalotontteja ja yleisten rakennusten tontteja vuokrattiin molempia yksi.

Investointiohjelman projektien toteutumaa on esitetty kappaleessa "Investointimenojen muutokset ja poikkeamat". Osa projekteista eteni suunnitellusti. Osassa projekteja on tehty talousarviomuutos vähennystä 1,8 miljoonaa euroa, koska projektit siirtyivät seuraaville vuosille.

Talousarvioon sisältyviä osallisuustoimenpiteitä toteutettiin suunnitelman mukaisesti. Palvelualue osallistui mittavaan kotisivu-uudistuksen toteutukseen.

Elinvoiman palvelualueen osavuositarkastuksissa on raportoitu talouden ennustetta, muutospaineita ja toimintaa vastuualuekohtaisesti. Jäljempänä kappaleessa "Käyttötalouden menojen ja tulojen muutokset ja poikkeamat" on raportoitu talouden toteutumaa ja poikkeamia vastuualueittain. Kokonaisuudessaan toteutumaan voi olla tyytyväinen.

Ympäristöterveydenhuolto aloitti toimintansa Hollolan kunnan organisaatiossa 1.1.2023. Kokonaisuuden päätöksentekoaikana toimii yhdeksän kunnan yhteinen ympäristöterveyslautakunta. Ympäristöterveyshuollon tilinpäätös valmistellaan ympäristöterveyslautakuntaan.

Palvelualueella rekrytoitiin sekä vakituisia että määräaikaisia työntekijöitä. Rekrytoinnit liittyivät strategisten hankkeiden toteutukseen ja näin ollen valtuuston hyväksymiin rekrytointeihin. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä kerrotun mukaan edellä mainitut rekrytoinnit jatkuivat vuonna 2023. Kehityspäällikön rekrytointi oli merkittävä rekrytointi. Tähän liittyy keskuskortteleiden talonsuunnittelun hallittu toteuttaminen sekä muun muassa IT-projektien edistäminen palvelualueella. Tavoitteena on edelleen, että strategisten hankkeiden resurssilisäykset tuovat helpotusta jatkuvaan kiireeseen ja resurssipulaan.

Ruoka- ja siivouspalveluissa rekrytoitiin edellisten vuosien tapaan eniten elinvoiman palvelualueella. Rekrytointitarpeet liittyvät siihen, että työntekijöitä siirtyi muille työnantajille tai eläkkeelle.

Edellisten vuosein tapaan tiukat aikataulut, suuri työmäärä ja haasteelliset projektit aiheuttivat henkilöstölle erisuuruista työkuormaa ja painetta. Tämä näkyi myös työhyvinvointitulosten vastauksissa. Kiireeseen ja paineeseen työhön on vuodesta toiseen iso haaste löytää ratkaisuja. Ratkaisuja etsitään vastuualueilla eri toimenpitein mm. esihenkilöiden osaamiseen panostaminen, vastuualueiden yhteiset toimenpiteet työhyvinvointitulosten kirjauksissa, työnohjaus, koulutukset jne. Etätö on vakiintunut yhtenä normaalina työntekomuotona palvelualueen asiantuntijoiden joukossa. Kunnan hybridityöhankkeesta on saatu apua toimintamallien hiomiseen.

Tuloarviot ja määrärahat
Sitova TOIMINTAKATE

Elinvoiman palvelualue (sis. VHL)	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	24 410 184	25 262 800	0	25 262 800	25 443 204	101 %	-180 404
Myyntituotot	9 432 397	10 085 400	0	10 085 400	10 108 135	100 %	-22 735
Maksutuotot	289 823	383 000	0	383 000	426 520	111 %	-43 520
Tuet ja avustukset	861 592	522 000	0	522 000	913 408	175 %	-391 408
Vuokratuotot	13 620 490	14 090 400	0	14 090 400	13 660 865	97 %	429 535
Muut toimintatuotot	205 881	182 000	0	182 000	334 275	184 %	-152 275
Valmistus omaan käyttöön	73 343	50 000	0	50 000	56 587	113 %	-6 587
Toimintakulut	-26 763 249	-26 020 100	0	-26 020 100	-25 603 306	98 %	-416 794
Henkilöstökulut	-5 895 675	-5 903 200	0	-5 903 200	-6 038 997	102 %	135 797
Palvelujen ostot	-13 723 638	-12 498 800	0	-12 498 800	-11 882 396	95 %	-616 404
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 420 014	-4 012 700	0	-4 012 700	-3 503 161	87 %	-509 539
Avustukset	-1 595 545	-1 734 000	0	-1 734 000	-1 492 770	86 %	-241 230
Muut toimintakulut	-2 128 377	-1 871 400	0	-1 871 400	-2 685 982	144 %	814 582
TOIMINTAKATE	-2 279 722	-707 300	0	-707 300	-103 515	15 %	-603 785
Rahoitustuotot ja -kulut	-309 317	-307 900	0	-307 900	-309 397	100 %	1 497
VUOSIKATE	-2 589 039	-1 015 200	0	-1 015 200	-412 912	41 %	-602 288
Poistot ja arvonalentumiset	-9 992 644	-9 745 400	0	-9 745 400	-10 024 894	103 %	279 494
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 046 236	-8 370 100	0	-8 370 100	-8 262 016	99 %	-108 084
Kertaluonteiset poistot	0	0	0	0	-806 207	-	806 207
Arvonalentumiset	-946 408	-1 375 300	0	-1 375 300	-956 671	70 %	-418 629
Poistoero, varausten ja rahastojen muutokset	4 631	250 000	0	250 000	0	0 %	250 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-12 577 052	-10 510 600	0	-10 510 600	-10 437 806	99 %	-72 794

Elinvoiman palvelualue (ilman VHL)	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	19 736 029	20 410 300	0	20 410 300	21 021 048	103 %	-610 748
Myyntituotot	4 801 910	5 232 900	0	5 232 900	5 698 149	109 %	-465 249
Maksutuotot	289 823	383 000	0	383 000	426 520	111 %	-43 520
Tuet ja avustukset	817 925	522 000	0	522 000	901 239	173 %	-379 239
Vuokratuotot	13 620 490	14 090 400	0	14 090 400	13 660 865	97 %	429 535
Muut toimintatuotot	205 881	182 000	0	182 000	334 275	184 %	-152 275
Valmistus omaan käyttöön	73 343	50 000	0	50 000	56 587	113 %	-6 587
Toimintakulut	-24 262 441	-23 260 600	0	-23 260 600	-23 032 826	99 %	-227 774
Henkilöstökulut	-5 810 997	-5 761 900	0	-5 761 900	-5 967 547	104 %	205 647
Palvelujen ostot	-11 472 131	-10 019 300	0	-10 019 300	-9 590 143	96 %	-429 157
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 264 802	-3 882 400	0	-3 882 400	-3 305 177	85 %	-577 223
Avustukset	-1 595 545	-1 734 000	0	-1 734 000	-1 492 770	86 %	-241 230
Muut toimintakulut	-2 118 966	-1 863 000	0	-1 863 000	-2 677 189	144 %	814 189
TOIMINTAKATE	-4 453 069	-2 800 300	0	-2 800 300	-1 955 191	70 %	-845 109
Rahoitustuotot ja -kulut	-3 497	0	0	0	-4 155	-	4 155
VUOSIKATE	-4 456 566	-2 800 300	0	-2 800 300	-1 959 346	70 %	-840 954
Poistot ja arvonalentumiset	-8 064 908	-7 960 300	0	-7 960 300	-8 262 029	104 %	301 729
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 118 500	-6 637 000	0	-6 637 000	-6 499 151	98 %	-137 849
Kertaluonteiset poistot	0	0	0	0	-806 207	-	806 207
Arvonalentumiset	-946 408	-1 323 300	0	-1 323 300	-956 671	72 %	-366 629
Poistoero, varausten ja rahastojen muutokset	0	250 000	0	250 000	0	0 %	250 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-12 521 474	-10 510 600	0	-10 510 600	-10 221 374	97 %	-289 226

Käyttötalouden toteutuminen

Elinvoiman palvelualueen (pois lukien vesihuoltolaitos) talousarvion käyttötalouteen varatut määrärahat toimintakulujen osalta olivat 23 miljoonaa euroa. Toimintakulujen toteuma oli 99 prosenttia. Tuotot toteutuivat yli budjetin olleen 21 miljoonaa euroa, toteuma oli 103 prosenttia. Toimintakate oli 0,8 miljoonaa euroa parempi kuin talousarvio.

Kuntatekniikan toimintatuotot toteutuivat 62 tuhatta euroa budjetoitua paremmin, valmistus omaan käyttöön toteutui kuusi tuhatta euroa suurempana. Kuntatekniikan toimintakulut kokonaisuudessaan alittuivat ja kuntatekniikan nettoalitus oli yhteensä 0,3 miljoonaa euroa. Katujen ja yleisten alueiden nettoalitus oli 0,2 miljoonaa euroa. Liikuntapaikkojen nettoalitus oli 25 tuhatta euroa ja varikon nettoalitus oli 82 tuhatta euroa.

Liikennepalvelujen talousarvio ylittyi vuodelta 2023 kulujen osalta noin 0,7 miljoonaa euroa, tuottojen osalta noin 0,2 miljoonaa euroa ja nettokustannusten osalta täten 0,4 miljoonaa euroa. Tilanne on johtunut useamman vuoden aikana tuntuvasti kohonneista liikennöinnin kustannuksista suhteessa lipputulokehitykseen. Syitä on useita. Positiivista on ollut se, että matkustusmäärissä ja lipputuloissa päästiin yli koronaa edeltävän vuoden 2019 vertailutason ensimmäistä kertaa.

Työllisyyspalveluiden toimintakate alittui noin 0,4 miljoonaa euroa. Työllisyyspalveluissa työmarkkinatukimenot alittuivat noin 0,2 miljoonaa euroa. Palkkatukituloa saatiin noin 0,2 miljoonaa euroa enemmän. Kuntalisä ja kesätyöseteleiden määrärahoista jäi käyttämättä 76 tuhatta euroa.

Kehitys ja kaavoituspalveluiden toimintatuotot toteutuivat noin 0,6 miljoonaa euroa suurempina ja menot alittuivat 21 tuhatta euroa, nettoalitus oli yhteensä 0,6 miljoonaa euroa.

Metsäasioiden vuoden 2023 hoidon kulut olivat noin 0,2 miljoonaa euroa, tulot 0,6 miljoonaa euroa ja netto 0,3 miljoonaa euroa. Maaomaisuuden puunmyyntitulot ylittivät noin 0,2 miljoonaa euroa budjetoidun nettotuoton. Kunnalle hankituilla maa-alueilla sijaitsevien rakennusten purkukustannukset alittuvat 0,1 miljoonaa euroa budjetoidusta.

Rakennusvalvonnan tulot alittuivat 0,1 miljoonaa euroa uudisrakentamisen vähäisen määrän vuoksi. Rakennus- ja ympäristövalvonnan henkilöstökulut ylittyivät strategisten ohjelmien yhteydessä valtuuston hyväksymien resurssilisäyksien, kehityspäällikön ja määräaikaisen ympäristötarkastajan virkojen vuoksi. Kulujen ylitystä saatiin osittain kompensoitua säästöillä palveluiden ostoissa. Rakennus- ja ympäristövalvonnan vastuualueen toimintakate toteutui noin 0,1 miljoonaa euroa talousarviota heikompana, mikä vastaa viimeisimmässä osavuosikatsauksessa arvioitua ennustetta.

Ruoka- ja siivouspalvelujen toimintakulut alittuivat 74 tuhatta euroa ja toimintatuotot alittuivat 46 tuhatta euroa, nettoalituksen ollessa 27 tuhatta euroa. Tuottojen alitus johtui ruokapalvelun tuottojen jäätyä 97,4 prosenttiin tavoitteesta. Vastaavasti kulujen alitukseen merkittävimmin vaikutti arvioitua pienemmät henkilöstökulut 59 tuhatta euroa ja 25 tuhatta euroa pienemmät palvelujen ostot.

Kiinteistöpalveluissa tuotot alittuivat 0,5 miljoonaa euroa, koska myytyjen Hollolan pelastusaseman ja Hämeenkosken paloasemien osalta vuokratuloja jäi saamatta. Kuluja jäi toteutumatta noin 0,4 miljoonaa euroa.

Vedenkulutuksen merkittävästä vähentymisestä sekä heikon uudisrakentamisen takia vesihuoltolaitoksen tulot laskivat 2,9 prosenttia eli noin 0,1 miljoonaa euroa vuodesta 2022, vaikka vesihuollon perusmaksua nostettiin 10 prosentilla 1.1.2023 alkaen. Kukkilan vedenottamon laatuongelmasta aiheutui vesihuoltolaitokselle yhteensä 0,1 miljoonaa euroa ylimääräisiä kustannuksia. Kokonaisuutena vesihuoltolaitoksen tilinpäätös oli 0,2 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Investointien toteutuminen

Toteutuneiden investointikustannusten loppusumma elinvoiman palvelualueen osalta oli 7,9 miljoonaa euroa, josta vesihuoltolaitoksen osuus 1,8 miljoonaa euroa. Investointikustannuksista talonrakennuksen osuus oli 2,4 miljoonaa euroa ja kuntatekniikan osuus 2,4 miljoonaa euroa. Maa-alueiden hankintaa käytettiin 1,2 miljoonaa euroa. Irtaimen osuuden kustannus oli 25 tuhatta euroa. Investointien toteuma talousarvio- muutosten jälkeen oli yhteensä 70,4 prosenttia.

Valtuuston 30.10.2023 päätöksen mukaan investointeihin tehtiin määrärahamuutokset kuntatekniikkaan -1,6 miljoonaa euroa, talonrakennukseen -0,7 miljoonaa euroa ja vesihuoltolaitokseen -0,7 miljoonaa euroa. Valtuuston 11.12.2023 päätöksen mukaan talonrakennusinvestointeihin tehtiin määrärahalisäys 1,2 miljoonaa euroa Hollola-talon suunnitteluvaihetta varten.

Kuntatekniikan investoinneista siirtyy seuraaville vuosille kuluja mm. Hopeakallion alueen ja Paassilta II:n itäpuolen alueen esirakentamisen sekä Sorvasen alueen hulevesijärjestelmien toteuttamisen osalta. Määrärahoja jäi käyttämättä mm. kohteista Alumiinitien jatke, Kuha –hankkeet ja Norolantie, jonka rakentaminen jatkuu 2024 syksyyn saakka. Kiinteistöinvestoinneista jäi toteutumatta arkiston uudisrakentaminen. Hollola-talon suunnitteluvaiheen määrärahoja jäi käyttämättä, suunnittelu jatkuu vuonna 2024.

Vesihuollon talousarvioon kirjatuista investoinneista jäi toteutumatta Hopeakallio-Paassillan yritysalueen laajennus suunnitelmamuutoksista johtuen, Norolantien urakka jouduttiin jakamaan kahdelle vuodelle suunnitelmien viivästymisen vuoksi ja Tiilikankaantien vesihuollon saneerauksesta saatiin ennakoitua edullisempi tarjous. Kärkölän siirtoviemärin yhteyteen rakennettava Herralan uusi runkovesijohto valmistuu vasta vuoden 2024 puolella, jolloin siitä ei kohdistunut menoja vuodelle 2023. Edellä mainituista syistä johtuen vesihuollon määrärahoja jäi käyttämättä noin 0,5 miljoonaa euroa aiemmin tehdyn 0,7 miljoonan euron talousarviomuutoksen lisäksi.

Elinvoiman hallinto

Elinvoiman palvelualueen hankkeita hallinnoidaan pääasiassa elinvoiman hallinnosta käsin. Hankkeet liittyvät vesihuoltolaitoksen tai kuntatekniikan toimintaan sekä ympäristöön. Vuonna 2023 käynnissä oli 10 hanketta. Hankkeet ovat toteutuneet alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti tai hankkeen kustannusarvio on toteutuksessa alittunut. Kaikista vuonna 2023 päättyneistä hankkeista on saatu maksatushakemuksen mukainen summa takaisin rahoittajalta.

Elinvoiman hallinnon johtamiin hankkeisiin kuului vuoden 2023 aikana PIKU – Pienten kuntien ilmastotyö uuteen vauhtiin –hanke, jossa koulutettiin seitsemän eri kunnan henkilöstöä toteuttamaan työssään kuntien päästövähennystavoitteiden toimenpiteitä. Tämän hankkeen jatkoksi haettiin ja aloitettiin onnistuneesti Kuntien ilmastosuunnitelma –hanke samojen seitsemän kunnan yhteistyöllä. Hankkeessa laaditaan kunnalle koko kunnan kattava ilmastosuunnitelma, jonka mukaisesti tavoitellaan kunnanvaltuuston asettamaa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä.

Lisäksi vuoden 2023 aikana on toteutettu luontoreitin elävöittämistä Elämyksellinen Järvien kierros hankkeen avulla, sekä luonnonhoitotoimia HAKA –vieraslajitorjunnan hankkeella. Luontoselvityksiä ja lupia on edistetty Koivusillanjoen ja Teuronjoen hankkeiden avulla, joiden jatkoksi tavoitellaan konkreettisia toteutushankkeita tulevaisuuden hankehauissa. Jo käynnissä olevana konkreettisena hankkeena aloitettiin Luontopohjaiset ratkaisut asuinalueen hulevesien hallinnan ratkaisuna Case Sorvanen –hanke, joka vastaa kasvavan asuinalueen hulevesipaineeseen. Hankkeessa rakennetaan luonnon monimuotoisuutta tukevat ojaväylät ja kosteikko hidastamaan veden virtaamista ja purkautumista Vesijärveen.

Vesihuoltolaitos hallinnoi Salpakankaan viemärylivuotohanke, Geologinen rakenneselvitys Kirkonseudun-Myllymäen-Kukonkoivun alueella. Kunta oli osallisena kuntaorganisaation ulkopuolisessa Salpausselkä Geopark –alueen retkikohteiden investointihankkeessa (AKKE).

Liikennepalvelut

Runkolinjastouudistus sekä samaan aikaan voimakkaasti kohenneet kuljetuskustannukset (noin 20 prosenttia vuodesta 2020) ovat nostaneet mm. Hollolan osalta merkittävästi seudullisen linjaliikenteen bruttokustannuksia viime vuosina. Koko 2023 vuoden matkustusmäärät ja lipputulot ovat koronan jäljiltä ylittäneet vertailuna käytetyn vuoden 2019 tason. Tämä on paikannut tilannetta nettokustannusten osalta.

1.3.2023 voimaan tulleen seudullisen Waltti-vyöhykejakouudistuksen vaikutukset lipputulokertymiin eivät vielä näy täysimääräisenä koko vuoden osalta. Henkilöliikenteen osalta kevään määräaikainen alv-hyvitys matkustuksessa toi lipputulohyötyjä kuntiin.

Seudullinen joukkoliikenteen palvelutasotarkastelu on käynnistynyt vuoden 2023 puolella.

Elinkeinopalvelut

Yritysalueiden vetovoimaa kehittävä ja sijoittumisen haasteita karsiva hanke kävi läpi esittelykierroksen ja hyväksyttiin päätöksenteossa. Toimenpiteet jakautuvat monelle vastuualueelle ja niiden toteuttamiseen on ryhdytty. Toteutumisen eteneminen on tarkastettu 2023 vuoden lopun tilanteessa ja sovittu jatkotoimenpiteistä seuraaville vuosille.

Yrityskentän kehittymisen ja kehittämisen hanke on päätetty ottaa uudelleen arvioitavaksi. Suunnitteluun ja toimenpiteiden määrittelyyn tarvitaan yhteistyökumppaniyhteistyötä. Projektityöntekijän yrityshaastattelut on saatu loppuun ja niitä kertyi 223 kappaletta. Yrittäjät ovat olleet erittäin tyytyväisiä kunnan yhteydenotoista. Saatuja tietoja hyödynnetään yrityskentän palvelun kehittämiseen ja kohdentamiseen. Projektityöntekijän työsuhde päättyi syksyllä, joten resurssit vähenivät.

Kotisivu-uudistus on valmistunut ja onnistunut. Kotisivu-uudistukseen ja markkinointistrategiatyöryhmään on tuotu elinkeinopalveluiden ja samalla koko elinvoiman palvelualueen näkökulmaa. Kotisivu-uudistus oli ennakoitua työläämpää ja kulutti työaikaa muulta toiminnalta. Elinkeinopäällikön irtisanoutuminen vaikutti toimintaan lokakuu-joulukuun ajalla. Uuden elinkeinopäällikön rekrytointi suoritettiin onnistuneesti, niin että aloitus saatiin heti 2024 vuoden alkuun.

Yleisen taloustilanteen vuoksi vuosi oli tonttimyynnin / sijoittumiskyselyjen osalta hiljainen, mutta vuoden lopulla kyselyissä ja kontakteissa tapahtui piristymistä. Yleiset talouden suhdanteet vaikuttavat yritysten liiketoimintaan, sen kehittämiseen, laajentamiseen, rakentamiseen ja investointihalukkuuteen monella tapaa. Eniten Hollolaan on kohdistunut kiinnostusta hoivapalvelutoimijoiden suunnasta. Soramäen Kulmatien tontti on vuokrattu ja asumis-/hoivapalveluiden yksikkö on valmistunut. Saman rakennuttajan kanssa käydään neuvotteluja myös seuraavan kohteen rakentamisesta Hollolaan. Hopeakalliossa Würthin kanssa neuvottelut etenivät niin, että tontin myyntiä valmistellaan 2024 vuoden alkuun. Keskikankaantie 2 -kohteesta tehtiin tonttivaraus liikerakentamisen hankkeelle.

Kiinteistöpalvelut

Uimahallin peruskorjaukseen perustettiin projektiryhmä, joka aloitti suunnittelun perustietojen kokoamisen käyttäjäryhmien kanssa ja valmisteli suunnittelun tarjouspyyntöä. Suunnittelun kilpailutuksen tarjouspyyntö julkaistiin Hilmassa 13.3.2023 ja tarjoukset saatiin 15.5.2023. Hallitus hyväksyi uimahallihankkeen suunnittelun toteuttajaksi Arkkitehtitoimisto Minkkinen Oy:n 569.474 euron tarjoushinnalla 31.5.2023 kokouksessa. Hallitus päätti 22.2.2023 kokouksessa, että hankkeen projektinjohto kilpailutetaan suunnittelun kilpailutuksen jälkeen erilliskilpailutuksella. Tarjouspyyntö julkaistiin Hilma-palvelussa 4.6.2023 ja tarjoukset pyydettiin 3.7.2023 mennessä. Hankinnan kesto on kolme vuotta ja valittavia konsultteja valittiin kolme. Tarjouksia saatiin 16 kpl. Hallitus hyväksyi 5.7.2023 kokouksessa seuraavat konsultit pisteytysjärjestyksessä 1. Edubuild Oy, 2 Rapp Valvontakonsultit Oy ja 3 Sitowise Oy. Uimahallin suunnittelua toteutettiin koko loppuvuoden aikana yhteistyössä vastuumuseon ja kaavoituksen kanssa.

Yhtiön toimitusjohtaja on ollut vuoden aikana arvioimassa keskuskorttelihankkeen Hollola-Talon suunnitteluvaiheen Wasa Groupin tarjousta yhdessä kunnan virkamiesten kanssa.

Yhtiö toteutti vuoden aikana pääosin rakentamisohjelman 2023 investoinnit ja PTS-hankkeet suunnitelman mukaisesti, sekä tarvittavat kiinteistöjen ylläpito- ja korjaustoimenpiteet.

Merkittävimmät investointihankkeet kohdistuivat Uimahalliin, Kukkilan päiväkotiin, Salpakankaan kouluun, Herralan kouluun, Paimelan kouluun, Pyhäniemen kouluun, Hämeenkosken kouluun ja Mallasharjun varikon arkistoon.

Merkittävimmät PTS- korjaukset kohdistuivat Salpakankaan kouluun, elinkaarikouluihin, Pyhäniemen kouluun, Hämeenkosken kouluun ja lämmitysverkostojen perussäätöihin eri kohteissa.

Kiinteistöjen ylläpidosta poistui vuoden alussa Hollolan Pelastusasema ja Hämeenkosken paloasema niiden myyntien seurauksena Hyvinvointialueelle.

Yhtiön ja kunnan välinen vuoden 2023 palvelusopimus valmisteltiin maaliskuussa.

Palvelusopimuksen mukainen asiakastyytyväisyyskysely 2022 kiinteistöjen käyttäjille suoritettiin vuoden vaihteessa ja arvioinniksi saatiin 3,7 asteikolla 0–5. Johtoryhmän arvio kiinteistöpalveluiden osalta oli 3,9. Palvelusopimuksen tavoite on > 3,7.

Senaatin kanssa valmisteltiin alkuvuoden aikana johtamisen koontiraporttia ja toimitilajohtamisen kehittämisohjelmaa.

Yhtiö osallistui kunnan ilmastotyöhön ja energiatehokkuustoimenpiteisiin vuoden aikana mm. ilmastotyöryhmään ja energiansäästötoimenpiteiden valmisteluun.

Business Finlandilta saatiin energiatukipäätöksiä Jäähallin, kirjaston ja Nostavan koulun EC-puhallin hankkeeseen noin 14 tuhatta euroa, Salpakankaan koulun B-osan ja Kukkilan päiväkodin aurinkopaneeli-hankkeisiin 19 tuhatta euroa ja Kukkilan päiväkodin energiatehokkuus-hankkeeseen 27 tuhatta euroa. Vuoden 2024 ilmanvaihtokoneiden EC-puhallin-hankkeisiin saatiin loppuvuonna energiatukipäätös noin 30 tuhatta euroa ja uimahallin energiatehokkuushankkeisiin lämpöpumpulle, EC-puhaltimille ja aurinkopaneeleille päätös yhteensä 75 tuhatta euroa. Energiatukipäätöksiä saatiin vuoden aikana yhteensä noin 166 tuhatta euroa.

Yhtiön toimitusjohtajuuden tuottamista Hollolan Asuntotaloille käsiteltiin 5.7.2023 hallituksen kokouksessa. Asiasta tehtiin ennakkokanta kunnanhallitukselle 21.8.2023. Kunnanhallitus käsitteli asiaa 21.8 ja 4.9 kokouksissa ja hyväksyi asian ennakkokannan esityksen mukaisesti päättymään 31.12.2023.

Kunnanviraston väistötiloja organisoitiin arkistolle, ICT-tuelle, ympäristöterveydenhuollolle ja Wellamo-opistolle. Uimahallin väistötiloja organisoitiin Hyvinvoinnin palvelualueelle Hollolan Prismän rakennukseen.

Yhtiön 2024 vuoden talousarviota valmisteltiin syksyn aikana ja se hyväksyttiin yhtiön hallituksessa 5.10.2023 yhdessä rakentamisohjelman 2024 kanssa.

Kiinteistöjen korjausvelka oli vuoden 2023 alussa noin 5,3 miljoonaa euroa ja vuoden lopussa noin 5,2 miljoonaa euroa ilman kehitettäviä ja myytäviä kiinteistöjä.

Kuntien energiatehokkuussopimuksen raportointi toteutettiin maaliskuussa koko kuntakonsernin osalta. Energiakulutus on vähentynyt vuodesta 2019 alkaen noin 20,6 prosenttia ja energiaa on säästynyt 7.460 MWh.

Hollolan kunta liittyi ”astetta alemmas”-kampanjaan 9.9.2022. Kunnan energiasäästötyön pohjaksi yhtiö valmisteli toimintasuunnitelman energian-säästötoimenpiteistä ja energiapulaan varautumisesta. Kunnanhallitus hyväksyi toimenpiteet 17.10.2022 kokouksessa. Tavoitteena on säästää energiaa 2400 MWh, 15 prosenttia seuraavan vuoden aikana.

Energiaa säästettiin vuoden aikana normeerattuna 3639 MWh ja ei normeerattuna 3900 MWh. Säästön kustannusvaikutus oli noin 0,3 miljoonaa euroa.

Kunnan käytössä oleva rakennuskanta on uusiutuvan energian piirissä 1.8.2023 alkaen.

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelut aloittavat uutena vastuualueena 1.1.2023 (aiemmin elinvoiman hallinnon vastuualueella). Työllisyyspalvelut vastaavat työttömyyden aiheuttamista kustannuksista kunnalle, ja pyrkii vähentämään näitä kustannuksia aktiivisella työllistämistyöllä. Työllisyyspalvelut tuottavat myös lain työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (1269/2020) mukaisesti yritys- ja henkilöasiakkaiden palvelut osana Lahden seudun kuntakokeilua. Työllisyyspäällikkö vastaa palvelujen organisoinnista ja toimii palvelujen vastuuhenkilönä sekä kokeiluun kuuluvien asiantuntijoiden (kunnan sekä työ- ja elinkeinotoimistosta siirtyneiden) esimiehenä.

Työllisyyspalvelujen perustoiminta kuntakokeilun toiminnan osalta sujui suunnitellusti. Pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden todellisen työ- ja toimintakyvyn selvittämisen prosessia on suunnitelmallisesti toteutettu. Kunta palkittiin työ- ja toimintakyvyn kehittämisprosessista joulukuussa Tärkeissä töissä - kehittäispalkinnolla. Kunnontiimin toiminta, ja ruokapalveluiden osalta Kankaan koulu, on toiminut alustana työ- ja toimintakyvyn selvittelylle. Samaan aikaan työkykykoordinaattori on rakentanut toimivaa yhteistyötä terveyspalvelujen kanssa.

Työllisyyspalvelujen viranomaistyö siirtyy vuonna 2025 valtiolta kunnille, ja Hollola toimii vastuukuntana Päijät-Hämeen kuntien muodostamalla työllisyysalueella lukuun ottamatta Lahtea. Tähän valmistelutyöhön kunta sai AKKE-rahoitusta Päijät-Hämeen liitolta valmistelurungon rakentamiseen, projekti on toteutettu suunnitelman mukaan.

Vuoden työttömyysasteen keskiarvo 7,06 prosenttia on matalin ajalla 1991–2023, lukuun ottamatta vuotta 2008 (6,5 prosenttia). Ensimmäinen vuosi omana vastuualueena on toteutunut hyvin.

Kuntatekniikka

Kuntatekniikan vastuualueelle kuuluvat liikennealueiden (kadut, kevyen liikenteen väylät, pysäköintialueet, sillat sekä katu- ja liikennevalot), puistojen ja yleisten alueiden (puistot, tori ja aukiot sekä leikkipaikat) sekä liikuntapaikkojen ja -alueiden (Heinsuon urheilukeskus, jäähallin jäänhoito, urheilukentät, uimarannat, ladut ja ulkoilureitit) kunnossapito ja rakentaminen.

Investointien osalta on toteutettu Paassilta- Hopeakallion alueen esirakentamista Hopeakallion osalta ja työ saatiin valmiiksi 10.5.2023. Hirvimäen toisen rakennusvaiheen rakentaminen valmistui vuoden lopussa 2023. Norolantien saneerauskohteessa urakoitsijavalinta tehtiin toukokuussa ja työt aloitettiin syksyllä. Urakka valmistuu lokakuussa 2024. Sorvasen alueen kosteikkojen rakentaminen alkoi viikolla kaksi vuonna 2024 ja työ valmistuu kesäkuussa 2024.

Suunnittelussa on käynnissä yksi uudiskohde ja muutama kadunsaneerauskohde.

Hämeenlinnantien liikennevaloristeyksien inventoinnit tehtiin keväällä, jonka perusteella tehtiin Kansankadun ja Hämeenlinnantien liikennevalojen saneeraustyö.

Kahden liikuntapaikkahoitajien rekrytoinnit tehtiin toukokuun aikana ja liikuntapaikkahoitajat aloittivat työnsä heinäkuussa.

Leikkipaikkoja saneerattiin kolme kuntatekniikan työntekijöiden voimin.

Alueurakoitsijalla ensimmäinen talvihoitokausi takana. Talvihoidosta pidettiin työmaakokouksien lisäksi erillisiä laatupalavereja laaduntuoton osalta. Alueurakassa ollut kevään ja kesän aikana myös haasteita laaduntuoton ja töiden yhteensovittamisen osalta, joka on työllistänyt kuntatekniikan henkilöstöä merkittävästi. Elokuussa urakoitsijan toimesta on tehty henkilöstömuutoksia, jotka ovat lisänneet urakoitsijan ja tilaajan välistä yhteistyötä ja vuorovaikutteisuutta.

Kehitys- ja kaavoituspalvelut

Kehitys- ja kaavoituspalvelujen vastuualueelle kuuluvat kunnan kehittäminen kaavoituksellisin keinoin laatimalla yleis- ja asemakaavoja, joilla varmistetaan riittävä tonttireservi huomioiden kunnan kasvusuunnat. Palveluihin kuuluvat maankäytön tehtävät, joista merkittävin on maanhankinta ja tonttimyynti/vuokraus. Paikkatietopalvelut liittyvät molempiin päätehtäviin sekä kunnan yleisiin paikkatietotarpeisiin tukipalveluina.

Keväällä 2023 uutena lisäresurssina aloitti kaavasuunnittelija. Hänen päätehtävänään on asuinalueiden asemakaavoitukset. Kaavoituksella lisätään strategian tavoitteen mukaista tonttituotantomäärän kasvua, joka mahdollistavat asukasmäärän kasvua.

Tarkastelujaksolla hyväksyttiin Keskuskuja 3 ja 5, uimahalli-monitoimihallin ja Kukonkoivun yritysalueen asemakaava- ja asemakaavamuutokset. Kaavoitusohjelman mukaisista kaavoitustoista laadittiin Norolanpellon pientaloalueen, Vähäselänojan pientaloalueen, Kyyhkylän pientaloalueen, Hälvälän koulun ympäristön, Hämeenkosken keskustan osa-alueen, Mallasharjun, Kukonkoivun luoteisosan yritysalueen osallistumis- ja arviointisuunnitelmat. Salpakankaan koulun ympäristön asemakaavoitus on luonnosvalmistelussa ja Pyhäniemen vanhainkodin ympäristön asemakaava ehdotusvalmistelussa. Keskuskorttelin alueen suunnittelusta valtuusto päätti kaavoitusvaiheeseen siirtymisestä. Keskustan kehittämissuunnitelmasta päätettiin siirtyä toteuttamissuunnitelman mukaisten töiden valmisteluun vastuutahoittain. Uusilla aloitetuilla pientaloalueiden asemakaavoituksilla vastataan strategisen linjauksen tonttituotantomäärän kasvun tavoitteisiin lähivuosille Vesikansan kasvualueelle. Keskuskorttelien alueelle laadittiin asemakaavamuutoksen OAS ja luonnos.

Maankäytössä toteutuneita keskeisiä tehtäviä olivat raakamaahankintoihin liittyneet neuvottelut ja niiden tuloksena ostovalmistelut. Tarkastelujaksolla raakamaata ostettiin Vesikansasta Paimelantien liittymän ympäristöstä, Vesikansan taajaman laajennusalueelta ja Kukonkoivun yritysalueen luoteisosasta ja etuostopäätöksillä Miekkiöstä ja Kukonkoivusta yritysalueeseen rajoittavilta alueilta. Raakamaata hankittiin vuonna 2023 yhteensä noin 110 hehtaaria.

Erillispientalotontteja myytiin viisi ja vuokrattiin 14. Lisäksi yksi aiemmin vuokrattu tontti myytiin vuokralaiselle. Rivitalotontteja vuokrattiin yksi ja yleisten rakennusten tontteja vuokrattiin yksi.

Metsäasioiden hoito vuonna 2023 on edennyt metsäsuunnitelmien pohjalta. Käsittelyssä on ollut joitakin oikaisuvaatimusprosesseja. Metsäasioista raportoidaan erikseen valiokunnalle kaksi kertaa vuodessa. Vuoden 2023 kulut noin 246 tuhatta euroa, tulot 566 tuhatta euroa ja netto noin 320 tuhatta euroa. Nettototeutuma oli yli talousarvion 157 tuhatta euroa. Joulukuussa kunnanhallitus päätti oman metsäasiantuntijan palkkaamisesta kuntaan 2024 keväästä.

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Rakennus- ja ympäristövalvonnan toiminta pohjautuu usean eri lainsäädännön kautta määrittyviin lakisäateisiin viranomaistoimintehtäviin, kuten esim. lupa- ja ilmoitusmenettelyjen käsittelyyn sekä erilaisiin valvontatehtäviin. Ympäristövalvonta toteuttaa osaltaan ympäristönsuojelun yleistä edistämistä, rakennusvalvonta rakentamisen yleistä ohjausta ja neuvontaa. Rakennusvalvonta hoitaa myös kunnalle säädettyjä tehtäviä rakennus- ja huoneistotietojen ylläpidossa ja väestötietojärjestelmään toimittamisessa.

Alkuvuoden aikana hyväksyttiin uusi rakentamislaki ja muita siihen liittyviä lakeja, joiden voimaantulo siirtyi 2025 vuoden alkuun. Toiminnalliseksi tavoitteeksi 2023 asetettu rakennusjärjestyksen päivittäminen siirrettiin 2024 vuodelle, jotta uusiminen sopeutuu lainsäädännön muutosten aikatauluun.

Rakennustarkastajan rekrytointi onnistui kevään aikana ja uusi viranhaltija aloitti 1.8. Määräaikaisen ympäristötarkastajan virassa tapahtui henkilövaihdos, mutta rekrytointi onnistui nopeasti ja uusi viranhaltija aloitti 11.8.

Rakennusvalvonnan lupa-asioiden määrä säilyi lähellä 2022 vuoden tasoa. Pidemmän aikavälin tarkastelussa uudisrakentamisen määrä on kuitenkin hyvin alhaisella tasolla. Rakennusvalvonnan paperi-arkistojen digitointia on jatkettu sekä kunnan omana työnä, että palveluhankintana. Digitointihankinnan ohjaaminen on laatu- ja aikatauluhaasteiden vuoksi aiheuttanut huomattavasti ennakoitua enemmän työtä

kunnassa. Kunnan omana työnä tehty digitointi on edennyt konsernipalvelujen toimesta hyvin. Rakennustietojen kiinteistöveroselvitys on toteutunut hankintasopimuksen mukaisesti aikataulussaan. Palvelun toimittajan suorittama tietojen selvittämisen työvaihe on valmistunut ja tietojen välittäminen rekistereihin omana työnä on käynnissä. Kiinteistöveroselvitysten arvioitu kokonaistuohto on ennakoitua suurempi. Arkistomateriaalien sähköinen myyntipalvelu avattiin asiakaskäyttöön 02/2023 ja palvelun käyttö on sujunut hyvin. Ympäristövalvonnan sähköisen asioinnin käyttömahdollisuuksia selvitettiin kevään aikana ja todettiin, että toimivien integraatioiden puuttuessa jäädään odottamaan sovellustoimittajien tuotekehityksen etenemistä.

Ympäristövalvonnassa on ollut vireillä poikkeuksellisen monta vaativaa yhteislupahakemusta (maa-aines- ja ympäristölupa). Asiamäärät kasvoivat edellisestä vuodesta ja myös lupamaksutulot ylittivät arvioidun tason. Lisäksi on jouduttu käyttämään ennakoitua enemmän työpanosta vireille tullessiin tapauksiin, erityisesti luonnonsuojeluun, metsäasioihin ja vesistötyöhön ja hulevesiasioihin liittyen. Kunnan kotisivu-uudistuksen ja valtakunnallisen YLVA-tietojärjestelmän vaatimat työt veivät myös työpanosta viranomastyöltä. Vesihuoltoon liittymättömien kiinteistöjen projektia on jatkettu vapautushakemusten käsittelyllä, sekä kehotusten lähettämällä reagoimattomille kohteille. Määräaikaisen viran henkilövaihdos on myös vaikuttanut projektin etenemiseen kesän ja alkusyksyn aikana.

Rakennusvalvonnan tulot alittuivat noin 100 tuhatta euroa, uudisrakentamisen vähäisen määrän vuoksi. Rakennus- ja ympäristövalvonnan henkilöstökulut ylittivät strategisten ohjelmien yhteydessä valtuuston hyväksymien resurssilisäyksen, kehityspäällikön ja määräaikaisen ympäristötarkastajan virkojen vuoksi. Kulujen ylitystä saatiin osittain kompensoitua säästöillä palveluiden ostoissa. Rakennus- ja ympäristövalvonnan vastuualueen toimintakate toteutui noin 128 tuhatta euroa talousarvion mukaista heikompana, mikä vastaa viimeisimmässä osavuosisikatsauksessa arvioitua ennustetta.

Ruoka- ja siivouspalvelut

Ruoka- ja siivouspalvelujen perustehtävä on tuottaa lakisääteisiä ateriapalveluita kunnan koulujen ja päiväkotien asiakkaille, ja sovittua puhtautta kunnan kiinteistöissä, lukuun ottamatta Heinsuon ja Kalliolan elinkaarikouluja.

Ruoka- ja siivouspalvelujen asiakaskyselyt toteutettiin helmikuussa 2023. Kyselyjen tulokset, ruoka- ja siivouspalvelujen reagoinnit ja kehittämiskohteet on toimitettu sivistys- ja hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmään.

Kyselyn perusteella toteutuneet toimenpiteet

- Salaattitarjontaan komponentteina on panostettu lisää ja siitä on saatu hyvää palautetta. Tarjolla on vähintään kolmea eri tuotetta, joista kaksi tulee olla tuorevaihtoehtoja.
- Reseptejä on parannettu ja ei suosittuja ruokalajeja on poistettu ruokalistalta.
- Sijaistustilanteissa linjastoissa tuotteet vaihtoivat paikkaa, vaihdokset aiheuttivat haasteita asiakkaalle. Perehdytystä on parannettu ja sijaisille on tehty sähköinen kuvakansio.
- Siivouspalvelujen osalta esille nousi huoli työn jäljestä, henkilöstön jaksamisesta ja palvelualltiudesta. Henkilöstöä on rekrytoitu lisää.
- Siivouksessa palveluntuottajan ja käyttäjän vastuissa ja velvoitteissa koettiin olevan epäselvyyttä. Tämä vaatii jatkuvaa vuoropuhelua ja perehdytystä henkilöstön vaihtuvuuden vuoksi.

Aiempiä vuosina ja vielä vuonna 2023 asiakaskyselyssä on kysytty melusta ja ruokailutilan viihtyisyydestä ruokailutilanteissa. Edellä mainitut asiat vaativat moniammatillista yhteistyötä yli yksiköiden rajojen, ja siksi nämä kohdat jäivät pois ruokapalvelujen tulevista kyselyistä.

Maaliskuussa 2023 nuorisoparlamentissa on nostettu esille kerran viikossa oleva kasvisruokapäivä. Rinnalle on toivottu vaihtoehtoinen ruoka niille, jotka eivät kasvisruoasta pidä ja jättävät kouluruoan syömättä kyseisenä päivänä. Asia on käsitelty ja päätös on tehty syksyllä 2023 hyvinvointivaliokunnassa. Päätöksen mukaan kasvisruokapäivinäkin tulee olla vaihtoehtoinen ruoka tarjolla niille, jotka eivät kasvisruoasta pidä. Valiokunnan päätös on otettu käytäntöön syksyllä viikko 44. Jokaisena koulupäivänä tarjotaan kaksi ateriovaihtoehtoa. Muutoksella ei ole ollut oleellista vaikutusta hävikkiruoan lisääntymiseen, ja kustannusvaikutuksetkin ovat tasaantuneet ensimmäisen neljän viikon ruokalistakierron aikana.

Kunnan johtoryhmän hyväksynnällä on kokeiltu ruokahävikin jakamisista tarvitseville kunnan yhteisökahviloiden kautta. Hävikkiruoan jakaminen yhteistyössä vapaa-aikapalvelujen Osuman kanssa on toiminut hyvin. Kokeilu on toteutettu syys-joulukuun välisenä aikana 2023. Hävikkiruoan jakaminen päiväkodeissa ei toteutunut vuoden 2023 loppuun mennessä. Ruokaa jaetaan Heinsuon, Kalliolan ja Hämeenkosken kouluilla, jos ylijäämää jää. Hävikkiruoan jakamista jatketaan vuonna 2024.

Henkilöstöä on rekrytoitu 2023 kevään ja syksyn aikana tarvittavien henkilöstöresurssin ylläpitämiseksi. Osa-aikaisten työntekijöiden määrän lisääntyessä on ollut tarvetta rekrytoinnille, jolla paikataan osa-aikaisuusmuutoksista johtuva vaje henkilötövuosissa. Muutoksilla ei ole ollut kuormittavaa vaikutusta henkilöstömenoihin.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Tavoitteen toteutumiseen varattu määräraha	Toteuma 31.12.2023
Rakennustietojen selvitysprojekti. Kiinteistöverotuksen perusteena käytettävien rakennustietojen selvittäminen ja korjaaminen.	Koko kunnan alueen rakennustietojen selvitystyö palveluhankintana 2022–2023. Tavoitetasona kaikille 2017–2023 ajalla tehdyille selvityksille yhteensä 10 % / 400 000 euroa pysyvä lisäys kiinteistöverokertymään verrattuna 2017 vuoden tilanteeseen ensimmäisten selvitystöiden alkaessa.	Kehityspäällikkö	Sisältyy talousarvioon. Vuodelle 2023 varattu 85 000 euroa palveluhankinnan maksuerien mukaisesti.	Toteutunut projektisuunnitelman ja sopimuksen mukaisesti. Tietojen selvittämisen osuus valmistunut 2023. Rakennustietojen välittäminen rekistereihin kunnan omana työnä on käynnissä ja valmistuu 2024 aikana. Arvioitu kokonaisvaikutus kiinteistöverotuloihin noin 660 000 euroa/vuosi, pysyvä vuotuinen lisäys. (FCG:n laskema arvio nykyisten verotuskäytäntöjen ja arvostamisperusteiden mukaisesti.)

Ilmasto- ja ympäristötoimenpiteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Vastuutaho	Toteuma 31.12.2023
Toteutetaan Hollolan Tilapalvelu Oy:n energiansäästösuunnitelmat (päätös elinvoimavaliokunta 4.10.2022, kh 17.10.2022)	Energiansäästötoimenpiteistä on pitkä lista, jotka kohdistuvat kaikki rakennuksiin.	Reijo Reponen	Satulinnan päiväkodin energiatehokkuushanke valmistui helmikuussa. Kukkilan päiväkodin energiatehokkuushanke valmistui elokuussa.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

	TP 2022	TA 2023	TOT 2023
Kuntatekniikka			
Katujen rakentaminen ja perusparantaminen, km	2,0	1,5	0,8
Kevyen liikenteen väylien rakentaminen ja perusparantaminen, km	1,0	0,3	0,3
Leikkipaikkojen rakentaminen ja perusparantaminen, kpl	2	2	3
Liikuntapaikkojen ja -alueiden hoitokustannukset, t€ (netto)	496	506	542
Maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto			
Raakamaan hankinta, hehtaaria	19,8	25	110
Tonttireserviä (Erillispientalo) yht. kpl	349	350	330
Tonttireserviä (Asuinpientalo, Rivitalo), yht. k-m²	42 867	40 000	44 819
Tonttireserviä (Kerrostalo, Asuin- ja liikehuoneisto) yht. k-m²	22 060	22 000	22 060
Tonttireserviä (Teollisuus- ja varastorak.) yht. ha	42	43	43
Tonttireserviä (Liike- ja toimistorak.) yht. ha	14	14	16
Tonttireserviä (Tavaraliikenneterminaali) yht. ha	65	65	65
Tonttireserviä (Palvelurak.) yht. ha	1	1	1
Uusia erillispientalotontteja annettu luovutukseen	7	30	20
Myyty tai vuokrattu (Erillispientalo), kpl	7	30	19
Myyty tai vuokrattu (Asuinpientalo, Rivitalo), k-m²	0	1 800	1 248
Myyty tai vuokrattu (Kerrostalo, Liikehuoneisto), k-m²	0	2400	0
Kaavoitus			
Asemakaava ja muutos yhteensä ha	15,57	70	125
Uusia kaavoitettuja tontteja (Erillispientalo), kpl	44	60	0
Uutta rakennusoikeutta (Asuinpientalo, Rivitalo), k-m²	3 044	2 500	1 800
Uutta rakennusoikeutta (Kerrostalo, sis. liikehuoneistoja), k-m²	0	0	0
Rakennusvalvonta			
Rakennuslupien ja ilmoitusten määrä, kpl	265	310	256
Valmistuneet asunnot, kpl	44	50	25
Asuinrakennukset myönnytyissä luvissa, k-m²	4 623	8 000	4 380
Vapaa-ajan rakennukset myönnytyissä luvissa, k-m²	1 166	800	773
Palvelu- ja liikerakennukset myönnytyissä luvissa, k-m²	148	2 000	1 593
Teollisuus- ja varastorakennukset myönnytyissä luvissa, k-m²	137	2 000	1 358
Ympäristönsuojelu			
Ympäristölupapäätökset, kpl	1	3	4
Maa-aineslupapäätökset, kpl	3	1	4
Valvontaohjelman mukaiset ympäristö- ja maa-aineslupien tarkastukset, kpl	23	30	28
Vireillä olevat hallintovireillepanot, kpl	12	20	11
Siivous- ja ruokapalvelu			
Siivouksen kokonaiskustannukset €/siiv.m²/pv	0,11	0,11	0,11
Ruokapalvelu, kouluaterian keskihinta/€	2,81	2,95	2,99
Liikennepalvelut			
Kuljetusoppilaiden määrä/käyttöaste linjaliikenteessä (%)	47,6	60	44,4
Matkustaja/Nousijamäärät kpl/v (linjaliikenne), sis. koululaiset	114 454	300 000	344 948
Nettokustannukset euro/nousu	-	2	-
Palveluliikenne (HOPPA) matkustajamäärät/v	2 411	3 000	2 462

Elinkeinopalvelut

Yritysten toimipisteet, kpl	1725/Q3	1 620	1 750
Alueella sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstömäärä (Taloustutka)		3 000	ei julkaistu
Alueella sijaisevien toimipaikkojen liikevaihto milj. € (Taloustutka)		515	ei julkaistu
Uusien yritysten (sis. yksin yr.) määrä, kpl	112	130	109/Q3
Lopettaneiden yritysten (sis. yksin yr.) määrä	72	80	100/Q3
Kuntabarometri/yrityksystävällisyys (asteikko 1–5) (tulos/vastaajamäärä) – mitataan vain joka toinen vuosi.	3,12 (72)		ei kyselyä

Työllisyyspalvelut

Suunnitelmavelka 41 % 9/2021	57,2	<35 %	34,8
Palkkatuella työllistettyjen määrä (57 hlö) /2021)	85	80	69

Kiinteistöpalvelut

Kiinteistöjen korjausvelka (M€)	6,2	7,5	5,2
Energiatehokkuus, sähkö (kW/m3)	16,4	16	15,2
Energiatehokkuus, lämpö (kW/m3)	27,7	35	25,5

Hollolan Vesihuoltolaitos, Taseyksikkö

Elinvoiman palvelualue / Vesihuoltolaitos

Vastuuhenkilö: Vesihuoltopäällikkö Riikka Johansson

Toiminnan kuvaus

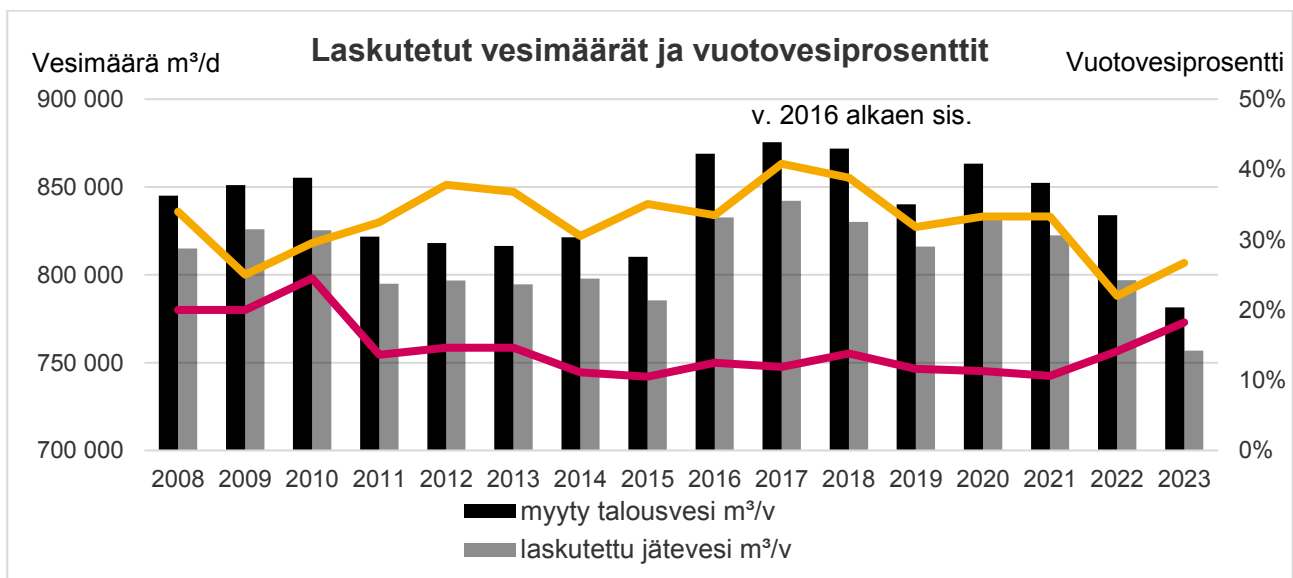
Hollolan vesihuoltolaitos vastaa Hollolan kunnan yleisen vesihuollon järjestämisestä. Hollolan vesihuoltolaitoksella on kunnan hyväksymä vesihuollon toiminta-alue sekä laaja vesi- ja jätevesiverkosto, joilla taataan ihmisille riittävä ja hyvälaatuinen juomavesi sekä asianmukainen jäteveden käsittely. Hollolan vesihuoltolaitoksen verkostojen piirissä on arvioitu olevan noin 18 400 asukasta. Hollolan kunta on sopinut vesihuoltopalveluiden tuottamisesta Lahti Aqua Oy:n kanssa konsessiosopimukseen perustuen vuodesta 2008 alkaen.

Yleistä

Hollolan vesihuoltolaitos on kunnan erillinen taseyksikkö, joka kuuluu elinvoiman palvelualueeseen. Kunta päättää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueesta, vesihuollon kehittämisestä, maksuista ja investoinneista. Hollolan vesihuoltolaitos omistaa vedenottamot, talousvesi-, jätevesi- ja hulevesiverkostot sekä Hämeenkosken jätevedenpuhdistamon ja vastaa investointien suunnittelusta, toteutuksesta ja rahoituksesta. Hollolan vesihuoltolaitoksen tilinpäätöstiedot sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Lahti Aqua Oy hoitaa Hollolan vesihuoltopalvelut, joita ovat vedenhankinta- ja jakelu, viemäröinti ja jätevedenpuhdistus sekä asiakaspalvelu (sisältäen uudet liittymät, laskutuksen ja tiedottamisen). Toimintavuosi oli 16. yhteistyövuosi Lahti Aqua Oy:n kanssa.

Hollolan vesihuoltolaitoksen verkostoihin on liittynyt 4 669 kiinteistöä ja arviolta 18 400 asukasta, mikä vastaa noin 80 prosenttia väestöstä. Vuonna 2023 talousvettä myytiin 781 447 m³ ja jätevettä laskutettiin 756 917 m³. Vedenkulutus laski huomattavasti 6,3 prosenttia ja laskutettu jätevesimäärä 5,0 prosenttia edellisestä vuodesta. Vesimäärien lasku johtuu pääosin energiakriisistä ja asutuksen lisäksi palvelut ja teollisuus ovat vähentäneet vedenkulutustaan. Valtakunnallisen trendin mukaisesti vedenkulutus pääsääntöisesti laskee.

Vedenhankinta, -jakelu ja laatu

Hollolan vedenhankinta perustuu täysin luontaiseen pohjaveteen, jota on riittävästi saatavissa kunnan runsaista pohjavesivarannoista. Ennen vesijohtoverkoston johtamista laadukasta pohjavettä käsitellään vain vähän, pH-arvoa nostetaan alkaloimalla ja sitä desinfioidaan mikrobiologisen turvallisuuden varmistamiseksi. Talousvesiverkoston pumpattiin vettä yhteensä 976 378 m³, josta 78 prosenttia ostettiin Hollolan – Lahden vesilaitoskuntayhtymältä. Omista vedenottamoista oli käytössä Kukkilan (vain 27.11.–31.12.), Kellolanlähteen, Myllymäen, Ojastenmäen, Herralan sekä Laitialan vedenottamot, joista pumpattiin vettä yhteensä 121 584 m³ (12,5 prosenttia). Kukkilan vedenottamo oli pääosan vuotta poissa käytöstä pohjavedessä joulukuussa 2022 havaittujen haitta-aineiden vuoksi. Tämän johdosta Lahdesta ostettiin vettä tavanomasta selvästi enemmän, kokonaismäärästä 100 830 m³, mikä on noin 10,3 prosenttia vedenhankinnasta. Lahteen myytiin vettä 3 723 m³.

Kukkilan vedenottamo otettiin uudelleen talousvesikäyttöön 27.11.2023 alkaen, kun pohjavettä oli pumpattu Vesijärveen viiden kuukauden ajan, 27.6.–27.11. Hämeen ELY-keskuksen päätöksen mukaisesti. Vedenottamon käyttöönotosta uudelleen talousveden tuotantoon on sovittu yhteistyössä viranomaisten kanssa.

Toimintavuonna talousvesi täytti sosiaali- ja terveysministeriön asettamat laatuvaatimukset ja -tavoitteet. Talousveden laadusta tiedotetaan Lahti Aqua Oy:n sivuilla <https://www.lahtiaqua.fi/talousveden-laatu-hollolassa/>

Erillisiä vesihuollon laitospalveluiden urakoita esim. Salpa-Mattilan vedenottamon käsittelylaitoksen saneeraus toteutettiin (2023–2024) tilaamalla rakennuttamispalvelut Lahti Aqua Oy:lta konsessiosopimuksen pohjalta.

Vesi- ja jätevesiverkostot

Hollolassa on vesihuoltolaitoksen verkostoa seuraavasti:

- vesijohtoa 352,7 km
- jätevesiviemäriä 322,3 km
- hulevesiviemäriä 90,7 km

Uutta vesihuoltoverkostoa rakennettiin Hirvimäen 2-vaiheen uudelle asemakaava-alueelle sekä Kärkölän siirtoviemärin yhteyteen Herralaan. Runkovesijohtoa ja -viemäriä saneerattiin Soramäen ja Norolantien alueilla. Rantatien ja Tikkakalliontien kaksi jätevesipumppaamoa saneerattiin.

Jätevesipumppaamoiden saneeraukset sekä alle 30 tuhannen euron verkostotöitä esim. tonttiliitokset toteutettiin tilaamalla rakennuttamispalvelut Lahti Aqua Oy:lta konsessiosopimuksen pohjalta. Uusien asemakaava-alueiden rakentaminen sekä Norolantien saneeraus toteutettiin kuntatekniikan kanssa yhteistyössä. Vesihuollon erilliset verkostohankkeet esim. Soramäen/Tiilikankaantien saneerauksen rakennuttaminen toteutettiin puitesopimuskonsultteja hyödyntäen.

Talousvesiverkoston laskuttamattoman veden osuus oli 20 prosenttia, mikä on noussut korkeammalle tasolle kuin suositus ja valtakunnallinen keskiarvo. Laskuttamattoman veden osuus on noussut edellisistä vuosista (17 prosenttia vuonna 2022 ja 15 prosenttia vuosina 2020–2021). Jätevedenpuhdistamoille tulevan laskuttamattoman jäteveden osuus oli 27 prosenttia, mikä on alle valtakunnallisen keskimääräisen tason. Niin sanottuihin vuotovesiin vaikuttaa verkostojen kunto, tarkoituksella tehdyt talousveden juoksutukset sekä etenkin viemäriverkoston osalta vuosittain vaihtelevat sääolosuhteet ja virtaamamittausten epävarmuustekijät. Vuotovesien vähentämiseen on kiinnitetty huomiota mm. kaivoja ja jätevesiviemäreitä saneeraamalla. Verkostojen vanheneminen ja saneerausvelan kasvu ovat valtakunnallinen haaste, jolloin vuotovesimääriä on vaikea vähentää, vaikka saneeraukseen investoidaankin.

Jäteveden käsittely

Viemäröidyt jätevedet käsitellään Hämeenkosken alueella Hollolan omassa jätevedenpuhdistamossa ja muutoin Lahti Aqua Oy:n puhdistamoissa. Salpakangas-Kukonkoivun, Kirkonseutu-Pyhäniemen ja Herrala-Hakosilta-Nostavan alueilta jätevedet johdetaan Ali-Juhakkalan jätevedenpuhdistamoon sekä Vesikansan (Kukkila, Kalliola, Paimela) alueelta Kariniemen jätevedenpuhdistamoon. Käytöstä poistetussa Salpakankaan puhdistamossa (Komola) on käytössä jäteveden esikäsittely, jossa suurimmat kiintoaineet poistetaan mekaanisesti. Vuoden aikana Hollolan jätevesiä käsiteltiin yhteensä 1039 066 m³, josta 75 prosenttia Ali-Juhakkalan, 18 prosenttia Kariniemen ja 8 prosenttia Hämeenkosken puhdistamolla. Jätevedenkäsittely muodostaa lähes puolet Hollolan maksamasta palvelumaksusta Lahti Aqua Oy:lle.

Toimintavuonna jäteveden käsittely on täyttänyt kaikki puhdistamoille ympäristöluvuissa asetetut puhdistusvaatimukset. Jäteveden käsittelytuloksista tiedotetaan Lahti Aqua Oy:n sivuilla

<https://www.lahtiaqua.fi/meidan-vetemme/jateveden-puhdistaminen/>

Kunnan alueella muodostuvia sako- ja umpikaivoliettteitä vastaanotetaan Ali-Juhakkalan jätevedenpuhdistamolla sekä Hämeenkosken alueella sijaitsevalla erillisellä Ojastenmäen lietteiden vastaanottoasemalla.

Hulevedet

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunta vastaa asemakaava-alueiden hulevesien hallinnan järjestämisestä. Kunta ja vesihuoltolaitos ovat sopineet hulevesien viemäröinnistä niin, että huleveden johtamiseksi rakennettavat hulevesiviemärit kuuluvat vesihuoltolaitoksen vastuulle. Katualueiden kuivatusputket ja kaivot sekä muut katualueiden kuivatukseen liittyvät rakennelmat toteutetaan kunnan toimesta. Kunta vastaa mahdollisista hulevesiviemäreiden jälkeen alkavista avo-ojista, hulevesialtaista yms. rakenteista. Erilliset ojarummut tai yksittäiset sadevesiviemärit, jotka eivät sijaitse asemakaava-alueella, eivät kuulu vesihuoltolaitoksen vastuualueeseen.

Vesihuoltolaitos ei toistaiseksi peri kunnalta tai hulevesiverkostoon liittyneiltä kiinteistöiltä korvausta huleveden viemäröinnistä, mikä olisi vesihuoltolain mukaisesti mahdollista.

Riskien hallinta

Hollola hyödyntää Lahti Aqua Oy:n ison vesihuoltolaitoksen tarjoamia palveluita, jotta riittävä osaaminen ja resurssointi voidaan varmistaa myös häiriötilanteissa. Hollolan vesihuoltolaitos kehittää toimintaansa ja panostaa vesi- ja viemäriverkostojen sekä laitosten saneeraukseen, jotta nykyinen hyvä toimintavarmuus voidaan turvata.

Vesihuoltolaitokselle on laadittu vesihuoltolain mukainen varautumissuunnitelma häiriötilanteiden varalle, minkä päivitys valmistui vuoden 2021 alussa ja on tarvittavin osin päivitetty vuoden 2022 aikana. Varautumissuunnitelma sisältää riskikartoitukset sekä vedenhankinnalle ja -jakelulle että jätevesien viemäröinnille ja käsittelylle (WSP ja SSP). Suunnitelmaan sisältyy toimenpideohjelma vastuutahoiheen ja aikatauluineen, minkä mukaisesti havaittujen riskien hallintatoimenpiteitä toteutetaan ja varautumistilannetta parannetaan vuosittain. Talousveden valvontatutkimusohjelman päivityksen yhteydessä (vuonna 2022) WSP:tä täydennettiin koskettamaan myös vedenottamoiden käyttämän pohjaveden riskinarviointi.

Vesihuollon varautumisesta häiriötilanteisiin järjestettiin touko-kesäkuussa kolmiosainen harjoitus sidosryhmien kesken. Hollolan vesihuoltoa koskettaa myös Lahti Aqua Oy:n harjoitukset. Päijät-Hämeen alueellista vesihuollon varautumista varten on perustettu PHVesiTurva.

Talous

Liikevaihto 4,4 miljoonaa euroa muodostui talous- ja jätevesien käyttömaksuista, perusmaksuista sekä liittymismaksuista. Vesihuoltolaitoksen käyttömaksutulot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna vedenkulutuksen merkittävän vähentymisen myötä. Myös liittymismaksutulot olivat budjetoitua pienemmät vähäisen uudisrakentamisen takia. Kukkilan vedenottamon laatuongelmasta aiheutui vesihuoltolaitokselle yhteensä 0,1 miljoonaa euroa ylimääräisiä kustannuksia. Kokonaisuutena tilinpäätös oli 0,2 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Toiminnan laskennalliset kustannustehokkuuden ja kannattavuuden tunnusluvut heikkenivät edellä mainituista syistä aiempiin vuosiin verrattuna:

	2019	2020	2021	2022	2023
Kustannustehokkuus					
Käyttökulut/liikevaihto	49 %	50 %	47 %	47 %	55 %
Käyttökulut/laskutettu talousvesi	2,69	2,86	2,85	2,8	3,28
Kannattavuus					
Käyttökate	1 972 716	2 122 612	2 213 735	2 173 347	1 788 935
Käyttökate suhteessa liikevaihtoon	47 %	47 %	46 %	47 %	41 %
Käyttökate/laskutettu talous- ja jätevesi	1,19	1,25	1,32	1,33	1,16

Investointeja tehtiin 1,15 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota (kolme miljoonaa euroa) vähemmän (1,85 miljoonaa euroa vuonna 2023). Norolantien hulevesiviemäröinnin rakentamiselle ja vesihuoltoverkoston saneeraukselle budjetoiduista määrärahoista jäi käyttämättä 0,4 miljoonaa euroa suunnitelmien ja urakan viivästymisten takia. Paassillan ja Hopeakallion alueille varatut määrärahat jäivät kokonaan käyttämättä ja Soramäen/Tiilikankaantien vesihuollon saneeraus saatiin toteutettua ennakoitua selvästi edullisemmin. Myös Kärkölän siirtoviemärin yhteyteen rakennettava Herralan uusi runkovesijohto valmistuu vasta vuoden 2024 puolella, jolloin siitä ei kohdistunut menoja vuodelle 2023. Viivästysten takia edellä mainituiden urakoiden kustannukset tulevat siirtymään vuodelle 2024.

Investoinneista 30 prosenttia oli uusinvestointeja ja 70 prosenttia saneerausinvestointeja, mikä on hyvä tilanne vesihuoltoverkostojen kasvavaa saneerausvelkaa ajatellen. Edellisinä vuosina uusinvestointeja on tehty selvästi saneerausinvestointeja enemmän. Investointien suhde liikevaihdosta oli 41,9 prosenttia, mikä laski selvästi aiemmilta vuosilta (60–67 prosenttia), mutta oli nyt suositeltavalla tasolla (40–50 prosenttia).

Menot muodostuvat pääasiallisesti käyttötalouden kuluista, investointien poistoista sekä kunnalle maksettavasta peruspääoman korvauksesta. Peruspääoman mukainen vuotuinen korvaus omistajalle eli peruskunnalle oli 0,3 miljoonaa euroa. Samansuuruinen tuloutuskäytäntö on ollut voimassa vuodesta 1994. Lahti Aqua Oy:lle maksettavat palvelumaksut säilyivät samalla tasolla, kuin vuonna 2022.

Lainakanta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta oli vuoden lopussa 2,1 miljoonaa euroa. Korkomenoja maksettiin lähes kolme tuhatta euroa ja suhteellinen velkaantuneisuus oli 415,1 prosenttia. Velkoja saatiin lyhennettyä suunnitelmien mukaisesti.

Sijoitetun pääoman tuotto oli 3,4 prosenttia (2,3 prosenttia vuonna 2022) ja omavaraisuusaste 41,5 prosenttia (42,3 prosenttia vuonna 2022). Kertynyt ylijäämä taseessa oli 3,8 miljoonaa euroa ja tilikauden alijäämä 0,2 miljoonaa euroa.

Vesihuoltomaksut

Vesihuollon perusmaksuja nostettiin 10 prosenttia ja laskennalliseen liittymismaksuun otettiin yksi kiinteistötyyppiluokitus lisää 1.1.2023 alkaen.

Vedenkulutuksen merkittävästä vähentymisestä sekä heikon uudisrakentamisen takia vesihuoltolaitoksen tulot laskivat 2,9 prosenttia eli noin 0,1 miljoonaa euroa vuodesta 2022. Vesihuoltomaksujen nosto on edelleen tarpeen, jotta laitoksen toimintakustannukset voidaan kattaa ja varautua tuleviin menoihin. Tämä on valtakunnallinen tarve vesihuoltoalalla.

Hollolan vesihuoltomaksut ovat valtakunnallisia keskiarvoja korkeampia. Korkeita maksuja selittää mm. Hollolan hajanainen yhdyskuntakehitys ja vähäinen vedenmyynti, jolloin vesihuoltoverkostoa on paljon suhteessa liittyneisiin kiinteistöihin ja laskutettuun vesimäärään. Vesihuoltolaitoksella on myös paljon investointitarpeita sekä uudisrakentamisen että saneerauksen puolella. Lahti Aqua Oy:lle maksettavat asiakaspalvelun ja operatiivisen toiminnan palvelumaksut olivat yhteensä noin puolet Hollolan vesihuoltomaksuilla kerättävistä tuloista.

Muut asiat

Lahti Aqua Oy:n kanssa kokoonnuttiin säännöllisesti edistämään Hollolan vesihuollon asiakaspalvelun, varautumisen, omaisuudenhallinnan ja operatiivisen toiminnan asioita. Lahti Aqua Oy on panostanut sähköiseen Minun Aquani -asiakaspalvelujärjestelmään ja tulevina vuosina tullaan siirtymään etäluettaviin vesimittareihin.

Vesihuoltolaitos osallistui tiiviisti kunnan pohjavesialueiden suojelun ja hulevesiohjelman edistämiseen, elinvoiman palvelualueen varautumissuunnitelman laatimiseen ja muihin yhteishankkeisiin sekä Päijät-Hämeen vesihuollon yhteistyön kehittämiseen. Vuonna 2023 jatkettiin myös ympäristönsuojelun kanssa toiminta-alueella sijaitsevien, mutta vesihuoltoverkoston liittymättömien kiinteistöjen velvoittamisprojektia.

Salpakankaan alueelle valmistui viemärylivuotojen ennaltaehkäisyyn tähtäävä hanke, jossa hankittiin jätevesiviemäriin seurantalaitteita, tehtiin viemäritutkimuksia sekä ympäristöriskinarvio. Hankkeen aikana ei havaittu tapahtuneen viemärylivuotoja ympäristöön, eikä ympäristöriskiarvion perusteella Salpakankaan huleveden tai mahdollisten jätevesiviemärien yli- ja piilovuotojen arvioitu aiheuttavan nykyisellään sellaista merkittävää ympäristöriskiä, joiden vaikutukset olisivat nähtävissä herkeksi kohteiksi tunnistetuilla Hedelmätarhan lähteikköalueella, Kintterönsuolla tai pohjavedessä. Ympäristöministeriö rahoitti hanketta 78 200 eurolla vesiensuojelun tehostamisohjelmasta.

Hollolan vesihuoltolaitos tiedotti vuoden 2023 aikana erilaisista vesihuoltoon liittyvistä asioista ja uutisista kunnan kotisivuilla ja somekanavilla, osin myös paikallislehdissä.

Hollolan vesihuoltopalveluista on kyselty Lahti Aqua Oy:n tilaamassa asiakastutkimuksessa. Kyselyyn vastanneet asiakkaat ovat pääosin tyytyväisiä vesihuoltopalveluihin.

Arvio tulevasta kehityksestä

Hollolan vesihuoltolaitokselle kohdistuu investointipaineita sekä uusien verkostojen rakentamistarpeita että olemassa olevan vanhenevan verkoston saneeraamistarpeesta. Jatkossa investointien tulisi painottua yhä enemmän saneeraukseen, jotta vesihuollon toimintavarmuus voidaan turvata. Investointiohjelman toteutuminen riippuu kunnan maanhankinnan, kaavoituksen ja kunnallistekniikan tai vesihuollon suunnitelmien valmistumisaikatauluista, urakkakilpailutuksien tuloksesta sekä muista muuttuvista tekijöistä, joita on vaikea ennustaa talousarviota tehdessä.

Lahti Aqua Oy:n palvelumaksut riippuvat vuosittain vaihtelevista jätevesimääristä ja muista muuttuvista tekijöistä, joita voidaan ennustaa vain suuntaa antavasti. Hollolan vesihuoltolaitoksen tulokseen vaikuttaa vedenkulutuksesta ja liittymismaksuista kertyvät tulot, jotka voivat vaihdella merkittävästi vuosittain. Kuluttajilta perittäviä vesihuoltomaksuja nostetaan 1.6.2024 alkaen toimintakustannusten ja investointien kattamiseksi, mikä on valtakunnallinen trendi.

Hollolan vesihuollon kehittämistarpeita vesihuoltolaitoksen toimintaedellytysten parantamiseksi seurataan ja niiden perusteella valitaan vuosittain toteutettavat toimenpiteet investointiohjelmaan käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. Vesihuollon tunnusluvuille on asetettu tavoitteet, joiden kehitystä seurataan.

Vuonna 2024 on tarkoitus laatia vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys ja päivittää myös vesihuollon toiminta-alue ja vesihuoltolaitoksen vastuulla oleva huleveden viemäröintialue.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Vesihuoltolaitos	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Laskutettava vesimäärä, 1000 m ³	834	850	781
Laskutettava jätevesimäärä, 1000 m ³	797	820	767
Liittyjäkiinteistöjen määrä, kpl	4 643	4 670	4 669
Vesimaksu, €/m ³ (alv. 0 %)	1,57	1,57	1,57
Investoinnit/liikevaihto (%)	59	50	42

Vesihuoltolaitos

Tuloarviot ja määrärahat

Sitova: Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

	Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	4 674 154	4 852 500	0	4 852 500	4 422 155	91,13 %	430 345
Toimintakulut	-2 500 808	-2 759 500	0	-2 759 500	-2 570 482	93,15 %	-189 018
TOIMINTAKATE	2 173 347	2 093 000	0	2 093 000	1 851 673	88,47 %	241 327
Rahoitustuotot ja -kulut	-305 820	-307 900	0	-307 900	-305 241	99,14 %	-2 659
VUOSIKATE	1 867 527	1 785 100	0	1 785 100	1 546 432	86,63 %	238 668
Poistot ja arvonalentumiset	-1 927 736	-1 785 100	0	-1 785 100	-1 762 865	98,75 %	-22 235
Tilikauden tulos	-60 209	0	0	0	-216 433	-	216 433
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	4 631	0	0	0	0	-	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-55 578	0	0	0	-216 433	-	216 433

2.3 Tuloslaskelmaosa

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu (sisältää taseyksiköt)

	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	35 305 200	0	35 305 200	36 405 083	3,1 %	-1 099 883
Myyntituotot	17 399 100	0	17 399 100	17 821 862	102,4 %	-422 762
Maksutuotot	2 215 500	0	2 215 500	2 119 562	95,7 %	95 938
Tuet ja avustukset	1 040 500	0	1 040 500	1 772 071	170,3 %	-731 571
Vuokratuotot	14 155 600	0	14 155 600	13 744 555	97,1 %	411 045
Muut toimintatuotot	494 500	0	494 500	947 032	191,5 %	-452 532
Valmistus omaan käyttöön	50 000	0	50 000	60 854	121,7 %	-10 854
Toimintakulut	-91 724 500	-1 050 000	-92 774 500	-92 738 150	100,0 %	-36 350
Henkilöstökulut	-38 216 900	-780 000	-38 996 900	-39 693 089	101,8 %	696 189
Palvelujen ostot	-31 095 000	0	-31 095 000	-30 683 676	98,7 %	-411 324
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 291 700	0	-5 291 700	-4 893 549	92,5 %	-398 151
Avustukset	-3 475 200	-50 000	-3 525 200	-3 186 546	90,4 %	-338 654
Muut toimintakulut	-13 645 700	-220 000	-13 865 700	-14 281 291	103,0 %	415 591
TOIMINTAKATE	-56 369 300	-1 050 000	-57 419 300	-56 272 213	98,0 %	-1 147 087
Verotulot	52 000 000	3 700 000	55 700 000	56 088 454	100,7 %	-388 454
Kunnan tulovero	43 000 000	3 100 000	46 100 000	46 408 437	100,7 %	-308 437
Kiinteistövero	5 800 000	0	5 800 000	6 168 007	106,3 %	-368 007
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 200 000	600 000	3 800 000	3 512 010	92,4 %	287 990
Valtionosuudet	21 000 000	0	21 000 000	20 758 271	98,8 %	241 729
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	15 500 000	0	15 500 000	15 609 280	100,7 %	-109 280
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-4 600 000	0	-4 600 000	-5 017 296	109,1 %	417 296
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	6 700 000	0	6 700 000	6 678 970	99,7 %	21 030
Verotulomenetysten kompensaatio	3 400 000	0	3 400 000	3 487 317	102,6 %	-87 317
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 122 400	0	-1 122 400	217 302	-19,4 %	-1 339 702
Korkotuotot	3 000	0	3 000	12 525	417,5 %	-9 525
Muut rahoitustuotot	617 700	0	617 700	764 405	123,8 %	-146 705
Korkokulut	-1 434 400	0	-1 434 400	-250 830	17,5 %	-1 183 570
Muut rahoituskulut	-308 700	0	-308 700	-308 798	100,0 %	98
VUOSIKATE	15 508 300	2 650 000	18 158 300	20 791 813	114,5 %	-2 633 513
Poistot ja arvonalentumiset	-9 974 400	0	-9 974 400	-10 132 032	101,6 %	157 632
Poistoero, varausten ja rahastojen muutokset	250 000	0	250 000	-10 350 000	-4 140,0 %	10 600 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	5 783 900	2 650 000	8 433 900	309 781	3,7 %	8 124 119

Kokonaistarkastelu

Taseyksiköiden vaikutus kunnan tuloslaskelmaan 2023 (Hollolan kunta, VHL ja YMP)

	Talousarvio kunta	Talousarvio VHL	Talousarvio YMP	Talousarvio yhteensä	Toteuma Kunta	Toteuma VHL	Toteuma YMP	Toteuma yhteensä	Poikkeama, €
Toimintatuotot	27 315 500	4 852 500	3 137 200	35 305 200	28 762 893	4 422 155	3 220 035	36 405 083	-1 099 883
Myyntituotot	9 850 400	4 852 500	2 696 200	17 399 100	10 659 635	4 409 986	2 752 240	17 821 861	-422 761
Maksutuotot	1 774 500	0	441 000	2 215 500	1 652 017	0	467 545	2 119 562	95 938
Tuet ja avustukset	1 040 500	0	0	1 040 500	1 759 902	12 169	0	1 772 071	-731 571
Vuokratuotot	14 155 600	0	0	14 155 600	13 744 555	0	0	13 744 555	411 045
Muut toimintatuotot	494 500	0	0	494 500	946 782	0	250	947 032	-452 532
Valmistus omaan käyttöön	50 000	0	0	50 000	60 854	0	0	60 854	-10 854
Toimintamenot	-86 877 800	-2 759 500	-3 137 200	-92 774 500	-86 947 654	-2 570 482	-3 220 014	-92 738 150	-36 350
Henkilöstökulut	-36 729 800	-141 300	-2 125 800	-38 996 900	-37 423 569	-71 450	-2 198 070	-39 693 089	696 189
Palvelujen ostot	-27 836 900	-2 479 500	-778 600	-31 095 000	-27 604 378	-2 292 253	-787 045	-30 683 675	-411 325
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 129 400	-130 300	-32 000	-5 291 700	-4 653 939	-197 985	-41 626	-4 893 549	-398 151
Avustukset	-3 525 200	0	0	-3 525 200	-3 186 546	0	0	-3 186 546	-338 654,46
Muut toimintakulut	-13 656 500	-8 400	-200 800	-13 865 700	-14 079 224	-8 793	-193 274	-14 281 291	415 591
Toimintakate	-59 512 300	2 093 000	0	-57 419 300	-58 123 907	1 851 673	21	-56 272 213	-1 147 087
Verotulot	55 700 000	0	0	55 700 000	56 088 453	0	0	56 088 453	-388 453
Valtionosuudet	21 000 000	0	0	21 000 000	20 758 271	0	0	20 758 271	241 729
Rahoitustuotot ja -kulut:	-814 500	-307 900	0	-1 122 400	522 564	-305 241	-21	217 302	-1 339 702
Korkotulot	3 000	0	0	3 000	12 525	0	0	12 525	-9 525
Muut rahoitustulot	617 700	0	0	617 700	764 134	240	31	764 405	-146 705
Korkokulut	-1 429 200	-5 200	0	-1 434 400	-248 049	-2 781	0	-250 830	-1 183 570
Muut rahoituskulut	-6 000	-302 700	0	-308 700	-6 046	-302 700	-52	-308 798	98
Vuosikate	16 373 200	1 785 100	0	18 158 300	19 245 380	1 546 432	0	20 791 813	-2 633 513
Poistot ja arvonalentumiset	-8 189 300	-1 785 100	0	-9 974 400	-8 369 167	-1 762 865	0	-10 132 032	157 632
Tilikauden tulos	8 183 900	0	0	8 183 900	10 876 213	-216 433	0	10 659 781	-2 475 881
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	250 000	0	0	250 000	250 000	0	0	250 000	0
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	-10 600 000	0	0	-10 600 000	10 600 000
Tilikauden ylijäämä+/alijäämä -	8 433 900	0	0	8 433 900	526 213	-216 433	0	309 781	8 124 119

2.4 Investointiosa

Investointiosan toteutumisvertailu 2023

		Tilinpäätös 2022	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Toteuma-%	Poikkeama €
Arvopaperit ja osuudet	Menot	1 290	0	1 500 000	1 500 000	3 441	0,2 %	1 496 559
	Tulot	0	0	0	0	0	0,0 %	0
	Netto	1 290	0	1 500 000	1 500 000	3 441	—	1 496 559
Maa-alueet, hankinnat	Menot	588 684	2 000 000	0	2 000 000	1 205 742	60,3 %	794 258
	Tulot	277 840	420 000	0	420 000	793 988	—	0
	Netto	310 844	1 580 000	0	1 580 000	411 754	26,1 %	1 168 246
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet	Menot	3 994 498	5 095 000	-1 600 000	3 495 000	2 381 922	68,2 %	1 113 078
	Tulot	290 000	0	0	0	750	—	-750
	Netto	3 704 498	5 095 000	-1 600 000	3 495 000	2 381 172	68,1 %	1 113 828
Talonrakennus, myynti	Menot	0	0	0	0	0	-	0
	Tulot	228 306	0	5 360 800	5 360 800	5 360 815	100,0 %	-15
	Netto	-228 306	0	-5 360 800	-5 360 800	-5 360 815	100,0 %	15
Talonrakennus, korvaus- ja uusinvestoinnit	Menot	5 644 313	1 100 000	500 000	1 600 000	400 838	25,1 %	1 199 162
	Tulot	0	0	0	0	0	—	0
	Netto	5 644 313	1 100 000	500 000	1 600 000	400 838	25,1 %	1 199 162
Talonrakennus, perusparannukset	Menot	1 175 211	1 795 000	0	1 795 000	2 043 873	113,9 %	-248 873
	Tulot	0	0	0	0	0	—	0
	Netto	1 175 211	1 795 000	0	1 795 000	2 043 873	113,9 %	-248 873
Irtain omaisuus	Menot	116 837	980 000	0	980 000	289 461	29,5 %	690 539
	Tulot	0	0	0	0	20 214	—	0
	Netto	116 837	980 000	0	980 000	269 248	27,5 %	710 752
Vesihuoltolaitos	Menot	2 748 553	3 000 000	-700 000	2 300 000	1 849 413	80,4 %	450 587
	Tulot	0	0	0	0	0	—	0
	Netto	2 748 553	3 000 000	-700 000	2 300 000	1 849 413	80,4 %	450 587
Yhteensä	Menot	14 269 386	13 970 000	-300 000	13 670 000	8 174 691	59,8 %	5 495 309
	Tulot	796 146	420 000	5 360 800	5 780 800	6 175 767	106,8 %	-750
	Netto	13 473 240	13 550 000	-5 660 800	7 889 200	1 998 924	25,3 %	5 890 261

2.5 Rahoitusosa

Rahoitusosan toteutumisvertailu 2023

	Alkuperäinen talousarvio 2023	Talousarvio- muutokset 2023	Voimassa oleva talousarvio 2023	Toteuma 2023	Poikkeama €
Hollolan kunta (sisältää taseyksiköt)					
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta	15 208 300	2 650 000	17 858 300	20 162 130	-2 303 830
Vuosikate	15 508 300	2 650 000	18 158 300	20 791 812	-2 633 512
Tulorahoituksen korjauserät	-300 000	0	-300 000	-629 682	-21 091 812
Investointien rahavirta	-13 550 000	5 660 800	-7 889 200	-1 998 924	-5 890 276
Investointimenot	-13 970 000	300 000	-13 670 000	-8 174 691	-5 495 309
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	750	-750
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	420 000	5 360 800	5 780 800	6 175 017	-394 217
Toiminta ja investoinnit netto	1 658 300	8 310 800	9 969 100	18 163 206	-8 194 106
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset	-100 000	0	-100 000	64 781	-164 781
Antolainasaamisten lisäykset	-200 000	0	-200 000	0	-200 000
Antolainasaamisten vähennykset	100 000	0	100 000	64 781	35 219
Lainakannan muutokset	-5 665 000	0	-5 665 000	-5 692 548	27 548
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 665 000	0	-5 665 000	-5 692 548	27 548
Oman pääoman muutokset	0	0	0	59 698	-59 698
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	1 310 389	-1 310 389
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	0	0	0	74 321	-74 321
Saamisten muutos	0	0	0	1 445 030	-1 445 030
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	-208 961	208 961
Rahoitustoiminta	-5 765 000	0	-5 765 000	-4 257 679	-1 507 321
Vaikutus maksuvalmiuteen	-4 106 700	8 310 800	4 204 100	13 905 527	-9 701 427

Rahoitusosan toteutumisvertailu

	Talousarvio kunta	Talousarvio VHL	Talousarvio YMP	Talousarvio yhteensä	Toteuma Kunta	Toteuma VHL	Toteuma YMP	Toteuma yhteensä	Poikkeama, €
Toiminta ja investoinnit									
Toiminnan rahavirta	16 073 200	1 785 100	0	17 858 300	18 615 698	1 546 432	0	20 162 130	-2 303 830
Vuosikate	16 373 200	1 785 100	0	18 158 300	19 245 380	1 546 432	0	20 791 812	-2 633 512
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-300 000	0	0	-300 000	-629 682	0	0	-629 682	329 682
Investointien rahavirta	-5 589 200	-2 300 000	0	-7 889 200	-149 511	-1 849 413	0	-1 998 924	-5 890 276
Investointimenot	-11 370 000	-2 300 000	0	-13 670 000	-6 325 278	-1 849 413	0	-8 174 691	-5 495 309
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0	750	0	0	750	-750
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	5 780 800	0	0	5 780 800	6 175 017	0	0	6 175 017	-394 217
Toiminta ja investoinnit netto	10 484 000	-514 900	0	9 969 100	18 466 187	-302 981	0	18 163 206	-8 194 106
Rahoitustoiminta									
Antolainauksen muutokset	-100 000	0	0	-100 000	64 781	0	0	64 781	-164 781
Antolainasaamisten lisäykset	-200 000	0	0	-200 000	0	0	0	0	-200 000
Antolainasaamisten vähennykset	100 000	0	0	100 000	64 781	0	0	64 781	35 219
Lainakannan muutokset	-5 340 000	-325 000	0	-5 665 000	-5 367 548	-325 000	0	-5 692 548	27 548
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 340 000	-325 000	0	-5 665 000	-5 367 548	-325 000	0	-5 692 548	27 548
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	59 698	0	0	59 698	-59 698
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	0	628 299	428 251	253 840	1 310 389	-1 310 389
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	0	0	0	0	74 321	0	0	74 321	-74320,57
Saamisten muutos	0	0	0	0	1 689 132	15 468	-259 570	1 445 030	-1 445 030
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	0	-1 135 154	412 783	513 410	-208 961	208 961
Rahoitustoiminta	-5 440 000	-325 000	0	-5 765 000	-4 614 770	103 251	253 840	-4 257 679	-1 507 321
Vaikutus maksuvalmiuteen	5 044 000	-839 900	0	4 204 100	13 851 417	-199 730	253 840	13 905 527	-9 701 427

2.6 Yhteenvedo valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

HOLLOLAN KUNTA (sis. taseyksiköt)		Määrärahat					Tuloarviot				
	Sito- vuus N/B	Alkuperäinen Talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutoksen jälkeen	Toteutuma	Poikkeama, €	Alkuperäinen Talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutoksen jälkeen	Toteutuma	Poikkeama, €
KÄYTTÖTALOUSOSA						alle +					yli +
Konsernipalvelut	N	3 044 500	0	3 044 500	2 957 746	86 754					
Ympäristöterveydenhuolto	N	332 100	0	332 100	319 232	12 868					
Strategian toteuttaminen	N	1 300 000	0	1 300 000	660 988	639 012					
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja - tappiot							300 000	0	300 000	586 813	286 813
Tarkastustoimi	N	42 700	0	42 700	34 019	8 681					
Hyvinvoinnin palvelualue	N	51 242 700	1 050 000	52 292 700	52 783 530	-490 830					
Elinvoiman palvelualue, pl. vesihuolto	N	2 800 300	0	2 800 300	1 955 189	845 111					
Vesihuoltolaitos, taseyksikkö (tilik. alijäämä)	N						0	0	0	-216 433	-216 433
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	N						0	0	0	21	21
Käyttötalousosa		58 762 300	1 050 000	59 812 300	58 710 704	1 101 596	300 000	0	300 000	370 401	70 401
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot							52 000 000	3 700 000	55 700 000	56 088 453	388 453
Valtionosuudet							21 000 000	0	21 000 000	20 758 271	-241 729
Korkotulot	N						3 000	0	3 000	12 525	9 525
Muut rahoitustulot	N						617 700	0	617 700	764 405	146 705
Korkokulut	N	1 434 400	0	1 434 400	250 830	1 183 570					
Muut rahoituskulut	N	308 700	0	308 700	308 798	-98					
Tuloslaskelmaosa		1 743 100	0	1 743 100	559 628	1 183 472	73 620 700	3 700 000	77 320 700	77 623 654	302 954
INVESTOINTIOSA											
Maa-alueet, hankinnat	N	2 000 000	0	2 000 000	1 205 742	794 258	420 000	0	420 000	793 988	373 988
Arvopaperit ja osuudet	N	0	1 500 000	1 500 000	3 441	1 496 559					
Irtain omaisuus	N	980 000	0	980 000	289 461	690 539	0	0	0	20 214	20 214
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet	N	5 095 000	-1600000	3 495 000	2 381 922	1 113 078	0	0	0	750	750
Talonrakennus, myynti	N						0	5 360 800	5 360 800	5 360 815	15
Talonrakennus, korvaus- ja uusinvestoinnit	N	1 100 000	500 000	1 600 000	400 838	1 199 162					
Talonrakennus, perusparannukset	N	1 795 000	0	1 795 000	2 043 873	-248 873					
Vesihuoltolaitos, taseyksikkö	N	3 000 000	-700 000	2 300 000	1 849 413	450 587					
Investointiosa		13 970 000	-300 000	13 670 000	8 174 690	5 495 310	420 000	5 360 800	5 780 800	6 175 767	394 967
RAHOITUSOSA											
Antolainaukset muutokset											
Antolainasaamisten lisäys ja vähennys	N	100 000	0	100 000				0	0	-64 781	-64 781
Lainakannan muutokset											
Lainojen lisäys ja vähennys	N	5 665 000	0	5 665 000	5 692 548	-27 548					
Rahoitusosa		5 765 000	0	5 765 000	5 692 548	-27 548	0	0	0	-64 781	-64 781
YHTEENSÄ		80 240 400	750 000	80 990 400	73 137 570	-27 548	74 340 700	9 060 800	83 401 500	84 105 040	703 540

N= sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio,

B=bruttomääräraha/-tuloarvio

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma	01.01.-31.12.2023		01.01.-31.12.2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	10 239 659,39		8 089 188,14	
Maksutuotot	2 111 996,45		1 639 555,21	
Tuet ja avustukset	1 772 071,26		1 682 274,88	
Vuokratuotot	2 611 762,73		3 324 541,22	
Muut toimintatuotot	946 774,81	17 682 264,64	739 139,11	15 474 698,56
Valmistus omaan käyttöön		60 854,34		73 342,51
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-39 693 089,18		-35 396 092,30	
Palkat ja palkkiot	-31 660 415,46		-27 665 244,49	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-6 754 418,12		-6 607 854,90	
Muut henkilösivukulut	-1 278 255,60		-1 122 992,91	
Palvelujen ostot	-23 095 741,04		-103 281 704,76	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 891 925,33		-4 692 410,16	
Avustukset	-3 186 545,54		-3 285 739,01	
Muut toimintakulut	-3 148 031,24	-74 015 332,33	-2 455 623,71	-149 111 569,94
TOIMINTAKATE		-56 272 213,35		-133 563 528,87
Verotulot		56 088 452,83		103 582 710,38
Valtionosuudet		20 758 271,00		47 780 770,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	12 524,81		4 299,30	
Muut rahoitustuotot	461 705,12		726 351,79	
Korkokulut	-250 830,15		-257 702,63	
Muut rahoituskulut	-6 097,92	217 301,86	-9 174,79	463 773,67
VUOSIKATE		20 791 812,34		18 263 725,18
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 162 151,33		-9 673 693,96	
Arvonalentumiset	-969 880,44	-10 132 031,77	-946 407,68	-10 620 101,64
TILIKAUDEN TULOS		10 659 780,57		7 643 623,54
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)		249 999,96		254 631,03
Varausten lisäys(-)/vähennys(+)		-10 600 000,00		-7 600 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)		309 780,53		298 254,57

3.2 Rahoituslaskelma

	01.01.-31.12.2023		01.01.-31.12.2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	20 791 812,34		18 263 725,18	
Tulorahoituksen korjauserät	-629 682,42	20 162 129,92	-384 660,84	17 879 064,34
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-8 174 690,67		-14 269 385,69	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	750,00		290 000,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 175 016,74	-1 998 923,93	506 146,00	-13 473 239,69
Toiminnan ja investointien rahavirta	18 163 205,99		4 405 824,65	
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0,00		-4 090,00	
Antolainasaamisten vähennykset	64 781,35	64 781,35	72 883,86	68 793,86
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 692 548,34	-5 692 548,34	-7 777 543,34	-7 777 543,34
Oman pääoman muutokset	59 698,07	59 698,07	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	74 320,57		-240,00	
Saamisten muutos	1 445 030,15		724 768,93	
Korottomien velkojen muutos	-208 961,27	1 310 389,45	1 687 599,42	2 412 128,35
Rahoituksen rahavirta	-4 257 679,47		-5 296 621,13	
Rahavarojen muutos	13 905 526,52		-890 796,48	
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	28 685 143,38		14 779 616,86	
Rahavarat 01.01.	14 779 616,86	13 905 526,52	15 670 413,34	-890 796,48

3.3 Tase

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	138 330 068,09	152 751 439,80
Aineettomat hyödykkeet	7 815 644,95	8 074 794,51
Aineettomat oikeudet	0,00	7 500,00
Muut pitkävaikutteiset menot	7 713 985,70	8 067 294,51
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	101 659,25	0,00
Aineelliset hyödykkeet	122 252 781,39	129 482 881,91
Maa ja vesialueet	26 971 176,47	25 965 630,38
Rakennukset	48 729 939,00	56 720 199,82
Kiinteät rakenteet ja laitteet	42 847 769,46	43 709 965,50
Koneet ja kalusto	264 073,36	383 537,52
Muut aineelliset hyödykkeet	26 089,00	28 798,37
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 413 734,10	2 674 750,32
Sijoitukset	8 261 641,75	15 193 763,38
Osakkeet ja osuudet	6 314 791,74	13 182 132,02
Muut lainasaamiset	1 503 175,28	1 558 175,28
Muut saamiset	443 674,73	453 456,08
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	31 488,26	31 468,46
Lahjoitusrahastojen varat	31 488,26	31 468,46
VAIHTUVAT VASTAAVAT	31 879 127,28	19 418 630,91
Saamiset	3 193 983,90	4 639 014,05
Lyhytaikaiset saamiset	3 193 983,90	4 639 014,05
Myyntisaamiset	1 503 626,56	1 426 666,78
Muut saamiset	1 180 219,08	1 152 382,23
Siirtosaamiset	510 138,26	2 059 965,04
Rahat ja pankkisaamiset	28 685 143,38	14 779 616,86
VASTAAVAA YHTEENSÄ	170 240 683,63	172 201 539,17

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	84 561 075,40	90 982 299,97
Peruspääoma	59 084 680,92	65 882 500,88
Edellisten tilikausien ylijäämä	25 166 613,95	24 801 544,52
Tilikauden yli-/alijäämä	309 780,53	298 254,57
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	38 379 166,72	28 029 166,68
Poistoero	4 479 166,72	4 729 166,68
Vapaaehtoiset varaukset	33 900 000,00	23 300 000,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	261 499,34	187 158,97
Lahjoitusrahastojen pääomat	261 499,34	187 158,97
VIERAS PÄÄOMA	47 038 942,17	53 002 913,55
Pitkäaikainen	31 101 243,85	36 316 886,64
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	19 858 333,28	23 866 666,62
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	11 242 910,57	11 242 910,57
Lyhytaikainen	15 937 698,32	16 686 026,91
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 008 333,34	5 692 548,34
Saadut ennakot	8 743,18	13 718,82
Ostovelat	6 748 451,81	6 093 379,59
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	687 212,81	586 618,35
Siirtovelat	4 484 957,18	4 299 761,81
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	170 240 683,63	172 201 539,17

3.4 Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA	01.01.-31.12.2023		01.01.-31.12.2022	
Toimintatuotot	21 946 862,29		111 705 239,08	
Toimintakulut	-82 611 031,32		-247 635 059,21	
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0,00		-57 532,02	
TOIMINTAKATE	-60 664 169,03		-135 987 352,15	
Verotulot	55 793 987,97		103 272 315,96	
Valtionosuudet	26 651 142,79		53 511 801,18	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	64 919,10		14 805,81	
Muut rahoitustuotot	529 509,43		1 155 265,87	
Korkokulut	-656 372,64		-374 800,52	
Muut rahoituskulut	34 219,21 -27 724,91		-58 192,62 737 078,54	
VUOSIKATE	21 753 236,82		21 533 843,52	
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-10 363 725,12		-12 264 659,95	
Arvonalentumiset	-969 880,44 -11 333 605,56		-946 518,37 -13 211 178,32	
Satunnaiset erät	-5 369,93		-33 032,38	
TILIKAUDEN TULOS	10 414 261,33		8 289 632,82	
Tilinpäätössiirrot	-2 490,43		-1 247,16	
Tilikauden verot	-1 054,26		-2 849,28	
Laskennalliset verot	89 515,62		-98 455,82	
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-29,34		548,82	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	10 500 202,91		8 187 629,38	

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA	01.01.-31.12.2023		01.01.-31.12.2022	
Toiminnan rahavirta				
VUOSIKATE	21 753 236,82		21 533 843,52	
Satunnaiset erät	-5 369,93		-33 032,38	
Tilikauden verot	-1 054,26		-2 849,28	
Tulorahoituksen korjauserät	-630 926,32	21 115 886,31	1 544 512,99	23 042 474,84
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-8 741 126,27		-19 985 076,47	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 368,15		305 855,17	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 555 906,35	-2 183 851,77	1 662 558,30	-18 016 662,99
Toiminnan ja investointien rahavirta	18 932 034,53		5 025 811,85	
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0,00		-4 090,00	
Antolainasaamisten vähennykset	9 781,35	9 781,35	53 537,44	49 447,44
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	667 781,95		9 930 023,16	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 032 592,39		-8 505 596,63	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-817 181,17	-6 181 991,61	-5 283 903,71	-3 859 477,18
Oman pääoman muutokset				
Oman pääoman muutokset	-76 452,12	-76 452,12	47 771,72	47 771,72
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	76 917,47		35 612,35	
Vaihto-omaisuuden muutos	-13 203,48		153 906,00	
Saamisten muutos	1 178 634,23		-3 055 720,66	
Korottomien velkojen muutos	-400 754,28	841 593,94	-279 208,12	-3 145 410,44
Rahoituksen rahavirta	-5 407 068,43		-6 907 668,46	
Rahavarojen muutos	13 524 966,10		-1 881 856,60	
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	32 774 018,82		26 660 903,94	
Rahavarat 1.1	26 660 903,94	13 524 966,10	28 542 760,55	-1 881 856,61
Yritysjärjestelyssä tulleet/lähteneet rahavarat	-7 411 851,23		0,00	

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	148 760 553,01	178 778 787,16
Aineettomat hyödykkeet	7 837 123,21	8 264 352,47
Aineettomat oikeudet	21 478,26	120 023,16
Muut pitkävaikutteiset menot	7 713 985,70	8 080 580,92
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	101 659,25	63 748,39
Aineelliset hyödykkeet	137 484 687,84	165 830 205,64
Maa- ja vesialueet	28 349 015,02	27 482 582,93
Rakennukset	61 548 581,38	86 085 578,50
Kiinteät rakenteet ja laitteet	43 506 471,16	44 444 494,68
Koneet ja kalusto	616 744,32	4 367 377,71
Muut aineelliset hyödykkeet	26 089,00	41 621,87
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 437 786,95	3 408 549,94
Sijoitukset	3 438 741,97	4 684 229,04
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	0,00	64 178,12
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	1 532 455,74	2 673 508,98
Muut lainasaamiset	1 426 938,82	1 447 862,93
Muut saamiset	479 347,41	498 679,01
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	294 782,50	417 347,57
Valtion toimeksiannot	260 852,02	373 283,13
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	31 488,26	31 468,46
Muut toimeksiantojen varat	2 442,22	12 595,98
VAIHTUVAT VASTAAVAT	37 329 450,16	43 008 607,57
Vaihto-omaisuus	130 797,83	1 012 127,70
Aineet ja tarvikkeet	19 650,64	920 306,44
Keskeneräiset tuotteet	106 577,60	86 230,48
Valmiit tuotteet	4 569,58	5 590,78
Saamiset	4 424 633,52	15 335 575,92
Pitkäaikaiset saamiset	0,00	486 119,15
Myyntisaamiset	0,00	486 119,15
Lyhytaikaiset saamiset	4 424 633,52	14 849 456,77
Myyntisaamiset	1 567 452,35	6 134 860,05
Muut saamiset	1 385 547,02	2 401 717,64
Siirtosaamiset	1 471 634,15	6 312 879,08
Rahoitusarvopaperit	1 573 758,53	1 948 481,64
Sijoitukset rahanmarkkinainstrumentteihin	1 566 608,03	1 941 331,14
Joukkovelkakirjalainasaamiset	7 150,50	7 150,50
Rahat ja pankkisaamiset	31 200 260,28	24 712 422,30
VASTAAVAA YHTEENSÄ	186 384 785,68	222 204 742,29

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	125 989 677,18	122 621 371,31
Peruspääoma	59 084 680,92	65 882 500,88
Arvonkorotusrahasto	22 508,21	60 547,45
Muut omat rahastot	71 958,38	71 958,38
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	56 310 326,76	48 418 735,23
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	10 500 202,91	8 187 629,38
VÄHEMMISTÖOSUUDET	24 115,36	99 026,87
PAKOLLISET VARAUKSET	184 263,30	3 790 895,60
Muut pakolliset varaukset	184 263,30	3 790 895,60
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	583 930,37	914 932,91
Valtion toimeksiannot	260 852,02	574 433,08
Lahjoitusrahastojen pääomat	261 499,34	187 158,97
Muut toimeksiantojen pääomat	61 579,00	153 340,87
VIERAS PÄÄOMA	59 602 799,47	94 778 515,60
Pitkäaikainen vieras pääoma	42 895 478,47	61 120 964,52
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	31 126 712,98	48 182 714,64
Lainat julkisyhteisöiltä	12 251,92	12 251,92
Liittymismaksut ja muut velat	11 141 439,15	11 141 439,15
Siirtovelat	0,00	1 074 352,20
Laskennalliset verovelat	615 074,41	710 206,61
Lyhytaikainen vieras pääoma	16 707 321,01	33 657 551,08
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 799 270,50	7 386 604,20
Saadut ennakot	41 067,02	44 865,03
Ostovelat	5 480 170,13	11 964 293,81
Liittymismaksut ja muut velat	903 870,59	2 523 427,23
Siirtovelat	5 482 942,77	11 738 360,81
VASTATTAVAA	186 384 785,68	222 204 742,29

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetieto 1

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaissopimukset ovat koronvaihtosopimuksia. Kaikki johdannaissopimukset on tehty lainakannan korkoriskien suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Vuoden 2023 aikana päättyi kolme koronvaihtosopimusta. Vuonna 2020 on tehty johdannaissopimus lainasalkun suojaamistarkoituksessa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä, joka on voimassa 1.10.2034 asti.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa seuraavat erät huomioon;

- Vuoden 2023 palvelujen ostot olivat 23,1 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 palvelujen ostot olivat yhteensä 103,2 miljoonaa euroa, johon sisältyi 80,1 miljoonaa euroa sote asiakaspalvelujen ostot, jotka siirtyivät 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle.
- Valtionosuudet olivat vuonna 2023 20,8 miljoonaa euroa ja verotulot 56,1 miljoonaa euroa. Valtionosuuksissa pienenivät 56,6 prosenttia ja verotulot pienenivät 45,9 prosenttia sote kustannusten siirtyessä hyvinvointialueelle 1.1.2023.
- Vuoden 2022 tuloksesta kirjattiin investointivaroja 7,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 kirjattiin uusia investointivaroja 10,6 miljoonaa euroa.

- Tilikaudella 2023 kirjattu kuntayhtymien hyvinvointialueille siirtyneet pääomaerät sekä siirtyvien henkilöiden lomapalkkavelka kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon 128 mukaisesti. Kirjanpitojärjestelmä ei teknisesti mahdollistanut kirjausta avaussaldoihin vaan kirjaukset tehtiin kauden muutoksina. Hollolan kunnalta on siirtynyt Päijät-Hämeen Hyvinvointialueelle henkilöstöä lomapalkkavelkoineen. Hollolan kunnan omistus Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymästä on lakannut 1.1.2023. Hollolan kunnan omistus Eteva kuntayhtymästä on lakannut 1.1.2023. Muutokset ovat tarkemmin eriteltynä liitetieto 25 Oman pääoman erittelyssä.

Palkkaharmonisointikustannusvarauksen huomioiminen tilinpäätöksessä

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) on vuoden 2022 tilinpäätöksessään tehnyt 20 miljoonan euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatioratkaisuun. PHHYKY on ilmoittanut Hollolan kunnan laskennalliseksi osuudeksi 2,2 miljoonaa euroa.

Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu kuntayhtymän ja kunnan tai hyvinvointialueen välillä.

Palkkasaatavaa ei ole erääntynyt ennen 1.1.2023. Henkilöstöä edustava keskusjärjestö käy neuvotteluja mahdollisesta ratkaisusta työnantajaa edustavan järjestön kanssa. Mahdollisen ratkaisuesityksen hyväksymisestä päättää hyvinvointialue 1.1.2023 tapahtuneen liikkeenluovutuksen jälkeen. Kunnan tulokannan mukaan palkkasaatava tulee erääntymään vasta päätöksen ja maksusuunnitelman jälkeen. Näin ollen kunnan tulokannan mukaan PHHYKY ei ole vastuussa takautuvasta palkkaharmonisaatiosta edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Tällöin ei ole myöskään muodostu katettavaa alijäämää, josta omistajakunnat olisivat vastuussa. Kunta ei tällä perusteella ole sisällyttänyt PHHYKY:n esittämää osuutta pakollisesta varauksesta tilinpäätöslaskelmiinsa.

Konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhtiöt, kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuusyhteisö.

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhtiöt, kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuusyhteisö.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpitolautakunnan mukaisesti vapaaehtoisten ja verotusperusteisten varausten ja poistoeron muutokset on konsernituloslaskelmassa laskettu laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- /alijäämään ja vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on konsernitaseessa jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa. Laskennallinen verovelka on esitetty kokonaisuudessaan pitkäaikaisen vieraana pääomana.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Kiinteistöverot on eliminoitu siltä osin kuin konserniyhtiöt ne ilmoittaneet.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminoinnit on tehty Kirjanpito-lautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti käyttäen ns. sovellettua hankintamenomenetelmää. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudella tilikauden tulokseen.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi niillä yhtiöillä, jotka eivät ole tehneet suunnitelman mukaisia poistoja.

Kuntayhtymät

Kuntayhtymät on yhdistelty konsernitilinpäätökseen peruspääomaosuuden suhteessa. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) on tilinpäätöksessään tehnyt 20 miljoonan euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatoratkaisuun. PHHYKY on ilmoittanut Hollolan kunnan laskennalliseksi osuudeksi 2,2 miljoonaa euroa.

Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle, 1.1.2023 alkaen. Työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu kuntayhtymän ja kunnan tai hyvinvointialueen välillä.

Palkkasaatavaa ei ole erääntynyt ennen 1.1.2023. Henkilöstöä edustava keskusjärjestö käy neuvotteluja mahdollisesta ratkaisusta työnantajaa edustavan järjestön kanssa. Mahdollisen ratkaisuesityksen hyväksymisestä päättää hyvinvointialue 1.1.2023 tapahtuneen liikkeenluovutuksen jälkeen. Kunnan tulkinnan mukaan palkkasaatava tulee erääntymään vasta päätöksen ja maksusuunnitelman jälkeen. Näin ollen kunnan tulkinnan mukaan PHHYKY ei ole vastuussa takautuvasta palkkaharmonisaatiosta edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Tällöin ei ole myöskään muodostu katettavaa alijäämää, josta omistajakunnat olisivat vastuussa. Kunta ei tällä perusteella ole sisällyttänyt PHHYKY:n esittämää osuutta pakollisesta varauksesta tilinpäätöslaskelmiinsa.

Yksikköhintarahoituksen oikaisu valtionosuuksiin

Koulutuskuntayhtymälle maksettu yksikköhintarahoitus 62,0 miljoonaa euroa on konsernitilinpäätöksessä siirretty toimintatuotoista valtionosuuksiin.

Kiinteistöverojen käsittely

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen kunnalle maksamat kiinteistöverot 295 tuhatta euroa on eliminoitu konsernituloslaskelmassa.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain *)	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Yleishallinto	733 816,93	728 117,18	761 065,04	622 618,73
Sosiaali- ja terveystoimen palvelut	2 585 436,77	89 483 948,04	2 597 433,98	129 659,67
Opetus- ja kulttuuripalvelut	4 553 174,29	4 871 548,78	4 025 544,68	4 346 371,15
Yhdyskuntapalvelut	10 706 671,57	12 680 060,78	10 298 220,94	10 376 049,01
Asumis- ja kiinteistöpalvelut	3 367 762,73	3 941 564,29	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	21 946 862,29	111 705 239,07	17 682 264,64	15 474 698,56

*) muut palvelut (vaalit, maaseutupalvelut) yhdistetty esitettävän yleishallinnon toimintatuotoissa 2023

Liitetieto 7

Verotulot	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Kunnan tulovero	46 408 436,71	91 985 325,83	46 408 436,71	91 985 325,83
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 512 009,61	5 513 715,60	3 512 009,61	5 513 715,60
Kiinteistövero	5 873 541,65	5 773 274,53	6 168 006,51	6 083 668,95
Verotulot yhteensä	55 793 987,97	103 272 315,96	56 088 452,83	103 582 710,38

Liitetieto 8

Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvausten erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	15 609 280,00	34 458 341,00	15 609 280,00	34 458 341,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	10 166 287,00	17 923 899,00	6 678 970,00	6 339 330,00
Verotulomenetysten kompensatiokorvaus	0,00	0,00	3 487 317,00	11 584 569,00
Koulutuskuntayhtymien valtionosuus	5 892 871,79	5 731 031,18	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-5 017 296,00	-4 601 470,00	-5 017 296,00	-4 601 470,00
Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	26 651 142,79	53 511 801,18	20 758 271,00	47 780 770,00

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely	Kunta	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	3 926 973,73	82 949 979,55
Muiden palvelujen ostot	19 168 767,31	20 331 725,21
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	23 095 741,04	103 281 704,76

Liitetieto 11

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenosta arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 17.11.2020 päivitetyn poistosuunnitelman käyttöön 1.1.2020 alkaen.

	Poistosuunnitelma 1.1.2020 alkaen		Poistosuunnitelma 31.12.2019 asti	
	Poistoaika	Poistomenetelmä	Poistoaika	Poistomenetelmä
Aineettomat hyödykkeet				
Kehittämismenot	2 vuotta	Tasapoisto		
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Liikearvo			5 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot			3 vuotta	Tasapoisto
ATK-ohjelmistot	2 vuotta	Tasapoisto	3 vuotta	Tasapoisto
Osuus käyttöomaisuudesta toisen yhteisön kanssa, erikseen määritettävä	2–30 vuotta	Tasapoisto		
Osuus toisen yhteisön tihankkeeseen (kevyenliikenteen väylä)			15 vuotta	Tasapoisto
Osuus toisen yhteisön tihankkeeseen (VT12)			20 vuotta	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet				
Rakennukset ja rakennelmat				
Hallinto- ja laitosrakennukset	20–30 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20–25 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Talousrakennukset	10–15 vuotta	Tasapoisto	15 vuotta	Tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Asuinrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto	30 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	Menojäännöspoisto
Sillat, laiturit ja uimalat	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	Menojäännöspoisto
Vedenjakelu- ja viemäriverkosto	30 vuotta	Tasapoisto	30 vuotta	Tasapoisto
Kaukolämpöverkko	20 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	Menojäännöspoisto
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10 vuotta	Tasapoisto	22 %	Menojäännöspoisto
Maakaasuverkko	20 vuotta	Tasapoisto	15 %	Menojäännöspoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	Menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännöspoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	Menojäännöspoisto
Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto				
Rautaiset alukset	15 vuotta	Tasapoisto	15 vuotta	Tasapoisto
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta	Tasapoisto	8 vuotta	Tasapoisto
Muut kuljetusvälineet	4 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Muut raskaat koneet	10 vuotta	Tasapoisto	10 vuotta	Tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto	3 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Vedenottamot ja jätevedenpuhdistamot				
Rakennukset			8 %	Menojäännöspoisto
Pumput			25 %	Menojäännöspoisto
Muut koneet			18 %	Menojäännöspoisto
Vesitorni			40 vuotta	Tasapoisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi.

Liitetieto 12

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Potilasvahinkomaksu 1.1.	1 402 850,41	1 103 483,43	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	299 366,98	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-1 402 850,41	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0,00	1 402 850,41	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	2 388 045,19	231 659,93	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	2 202 538,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-2 203 781,89	-46 152,73	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	184 263,30	2 388 045,20	0,00	0,00
Pakollisten varausten muutokset yhteensä	184 263,30	3 790 895,61	0,00	0,00

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	586 675,01	241 662,30	586 675,01	241 662
Rakennusten luovutusvoitot	0,00	548 959,90	0,00	0,00
Muut luovutusvoitot	43 007,41	178 511,29	43 007,41	142 998,54
Luovutusvoitot yhteensä	629 682,42	969 133,49	629 682,42	384 660,84

Liitetieto 14

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset kulut	-5 369,93	-32 670,17	0,00	0,00
Satunnaiset kulut yhteensä	-5 369,93	-32 670,17	0,00	0,00

Liitetieto 15

Osinkotuottojen erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Osinkotuotot ja osuuspääomien korot	681,00	1 362,00	0,00	0,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä	471 534,36	1 083 698,40	448 984,75	689 848,25
Muut rahoitustuotot	57 294,06	70 205,47	0,00	0,00
Osinkotuotot yhteensä	529 509,43	1 155 265,87	448 984,75	689 848,25

Liitetieto 16

Erittely poistoeron muutoksista	Kunta	
	2023	2022
Poistoero 1.1.	4 729 166,68	4 983 797,71
Poistoeron muutos	-249 999,96	-254 631,03
Poistoero 31.12.	4 479 166,72	4 729 166,68

4.3 Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 19

Pysyvät vastaavat/ Kunta

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet						Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	
Poistamaton hankintameno 1.1.	7 500	8 067 295	0	8 074 795	25 955 984	56 720 200	43 709 966	383 538	28 798	2 674 750	129 473 236
Lisäykset tilikauden aikana	0	129 568	101 659	231 228	1 212 859	1 942 793	1 700 330	45 165	0	3 045 991	7 947 138
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-750	-750
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0	-207 313	-5 296 721	-847 507	0	0	0	-6 351 541
Siirrot erien välillä	0	0	0	0	0	2 261	2 303 996	0	0	-2 306 257	0
Tilikauden poisto	-7 500	-482 877	0	-490 377	0	-3 864 860	-3 836 140	-164 567	0	0	-7 865 567
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	-773 734	-182 875	-62	-2 709	0	-959 380
Poistamaton hankintameno 31.12.	0	7 713 986	101 659	7 815 645	26 961 530	48 729 939	42 847 769	264 073	26 089	3 413 734	122 243 135
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	7 713 986	101 659	7 815 645	26 961 530	48 729 939	42 847 769	264 073	26 089	3 413 734	122 243 135

Pysyvien vastaavien sijoitukset	Osakkeet ja osuudet							
	Osakkeet konserniyhtiöt	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkeet omistusyhteys- yhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut lainasaamiset	Yhteensä	Kaikki yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 506 056	11 142 256	0	533 820	13 182 132	2 021 277	15 203 409	152 751 440
Lisäykset tilikauden aikana	0	0	3 441	0	3 441	2 065	5 507	8 183 873
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	0	-750
Vähennykset tilikauden aikana	0	-6 860 282	0	0	-6 860 282	-64 781	-6 925 063	-13 276 604
Siirrot erien välillä	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden poisto	0	0	0	0	0	0	0	-8 355 944
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	-10 500	-10 500	0	-10 500	-969 880
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 506 056	4 281 974	3 441	523 320	6 314 792	1 958 561	8 273 353	138 332 133
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 506 056	4 281 974	3 441	523 320	6 314 792	1 958 561	8 273 353	138 332 133

Pysyvät vastaavat / Konserni

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet						
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteis eiset menot	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	120 023	8 080 581	63 748	8 264 352	27 482 583	86 085 579	44 444 495	4 367 378	41 622	3 408 550	165 830 206
Lisäykset tilikauden aikana	18 073	0	234 669	252 742	1 212 859	409 518	2 430	181 705	0	6 688 989	8 495 501
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	-618	0	0	0	-750	-1 368
Vähennykset tilikauden aikana	-327 733	-82 731	-63 748	-474 212	-346 427	-35 406 277	-6 860 056	-8 132 267	-14 225	-810 485	-51 569 738
Siirrot erien välillä	0	129 568	-133 010	-3 441	0	1 940 703	4 004 326	0	0	-5 945 029	0
Yritysmyyntien kertyneet poistot	226 016	69 444	0	295 460	0	14 206 142	6 771 075	4 480 284	1 402	96 512	25 555 415
Tilikauden poisto	-14 901	-482 877	0	-497 778	0	-4 912 731	-4 672 923	-280 293	0	0	-9 865 947
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	-773 734	-182 875	-62	-2 709	0	-959 380
Poistamaton hankintameno 31.12.	21 478	7 713 986	101 659	7 837 123	28 349 015	61 548 581	43 506 471	616 744	26 089	3 437 787	137 484 688
Kirjanpitoarvo 31.12.	21 478	7 713 986	101 659	7 837 123	28 349 015	61 548 581	43 506 471	616 744	26 089	3 437 787	137 484 688

Pysyvien vastaavien sijoitukset	Osakkeet ja osuudet			Muut saamiset		Kaikki yhteensä
	Osakkeet omistusyhteisö- yhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä		Yhteensä	
Poistamaton hankintameno 1.1.	64 178	2 673 509	2 737 687	1 946 542	4 684 229	178 778 787
Lisäykset tilikauden aikana	0	0	0	0	0	8 748 243
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	-1 368
Vähennykset tilikauden aikana	-96 328	-1 101 845	-1 198 173	-40 256	-1 238 429	-53 282 378
Siirrot erien välillä	32 150	-28 708	3 441	0	3 441	0
Yritysmyyntien kertyneet poistot	0	0	0	0	0	25 850 875
Tilikauden poisto	0	0	0	0	0	-10 363 725
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	-10500	-10 500	0	-10 500	-969 880
Poistamaton hankintameno 31.12.	0	1 532 456	1 532 456	1 906 286	3 438 742	148 760 553
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	1 532 456	1 532 456	1 906 286	3 438 742	148 760 553

Maa- ja vesialueet erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet	28 349 015	27 482 583	26 961 530	25 955 984
Kiinteistöjen liittymismaksut	137 211	174 120	125 579	125 579
Muut maa- ja vesialueet	28 211 804	27 308 463	26 835 951	25 830 405
Maa- ja vesialueet yhteensä	28 349 015	27 482 583	26 961 530	25 955 984

Liitetieto 20–22

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Kuntakonsernin osuus (1000 €)						
Nimi	Yhtiön virallinen tunnus	Kunnan omistus-osuus	Konsernin omistusosuus	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
Hollolan Asuntotalot Oy	0869681–5	100 %	100 %	966	10 570	-88
Hollolan Tilapalvelu Oy	2840811–2	100 %	100 %	157	2 677	-14
Asunto Oy Hollolan Tervasmäki	0641773–9	88,08 %	88,08 %	85	372	0
Kuntayhtymät						
Hollolan-Lahden Vesilaitoskuntayhtymä	0217865–4	60 %	60,00 %	804	240	53
Koulutuskeskus Salpaus - kuntayhtymä	0993644–6	9,51 %	9,51 %	9 045	1 042	273
Päijät-Hämeen liitto	0215610–5	11,32 %	11,32 %	310	492	-44
Yhteensä				11 368	15 393	179

Liitetieto 23

Saamiset tytäryhteisöiltä, osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Pitkäaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä				
Lainasaamiset	0	0	220 000	275 000
Lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	0	37 249	16 931
Yhteensä	0	0	257 249	291 931
Saamiset jäsenkuntayhtymiltä				
Lyhytaikaiset saamiset jäsenkuntayhtymiltä				
Lyhytaikaiset myyntisaamiset	1 239	260 510	1 369	292 418
Siirtosaamiset	0	1 352 276	0	1 519 628
Yhteensä	1 239	1 612 786	1 369	1 812 046
Saamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä				
Lyhytaikaiset muut saamiset	0	232 932	0	0
Yhteensä	0	232 932	0	0

Liitetieto 24

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Jaksotetut henkilöstökulut	111 800,10	23 349,30	55 900,05	1 542,70
Koulutuskorvaus	15 668,07	7 050,83	13 725,94	7 050,83
Kelan korvaus työterveyshuollosta	125 688,17	256 003,52	110 000,00	115 456,00
ELY palkkatuet	128 734,54	47 100,00	128 734,54	47 100,00
Valtionapusaamiset	149 295,88	1 195 106,04	126 530,55	362 411,33
PHHYKY loppulasku	0,00	1 352 276,02	0,00	1 519 627,93
Muut tulojäämät	854 806,72	3 341 543,37	75 247,18	6 776,25
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 385 993,48	6 222 429,08	510 138,26	2 059 965,04

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 25

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	65 882 500,88	65 882 500,88	65 882 500,88	65 882 500,88
*) Lisäykset	62 461,77	0,00	62 461,77	0,00
**) Vähennykset	-6 860 281,73	0,00	-6 860 281,73	0,00
Peruspääoma 31.12.	59 084 680,92	65 882 500,88	59 084 680,92	65 882 500,88
Arvonkorotusrahasto 1.1.	60 547,44	98 586,68	0,00	0,00
Vähennykset	-38 039,24	-38 039,24	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	22 508,20	60 547,44	0,00	0,00
Rahastopääomat 1.1.	71 958,38	71 958,38	0,00	0,00
Rahastopääomat 31.12.	71 958,38	71 958,38	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	56 606 364,61	48 129 357,88	25 099 799,09	24 561 862,52
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	-296 037,84	289 377,34	66 814,86	239 682,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	56 310 326,77	48 418 735,23	25 166 613,95	24 801 544,52
Tilikauden ylijäämä	10 500 202,91	8 187 629,38	309 780,53	298 254,57
Oma pääoma yhteensä	125 989 677,18	122 621 371,31	84 561 075,40	90 982 299,97

*) Hollolan kunnan peruspääomaan lisättiin vuonna 2023 Päijät-Hämeen kuntayhtymälle siirtyneiden henkilöiden lomapalkkavelka

62 461,77 €

**) Hollolan kunnan peruspääomasta vähennettiin kuntayhtymäosuuksia vuonna 2023

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	6 666 704,40 €
Eteva kuntayhtymä	193 577,33 €
Yhteensä	6 860 281,73 €

Liitetieto 26

Erittely poistoerosta	Kunta	
	2023	2022
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	4 729 166,72	4 729 166,68
Poistoero yhteensä	4 729 166,72	4 729 166,68

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	17 915 454,20	21 597 530,81	12 024 999,92	14 483 333,26
Pitkäaikaiset velat yhteensä	17 915 454,20	21 597 530,81	12 024 999,92	14 483 333,26

(velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin 5 vuoden kuluttua)

Liitetieto 29

Pakolliset varaukset	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	0,00	1 402 850,41	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	184 263,30	2 388 045,19	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset yhteensä	184 263,30	3 790 895,60	0,00	0,00

Liitetieto 30

Vieras pääoma	2023		2022	
	Pitkä-aikaiset	Lyhyt-aikaiset	Pitkä-aikaiset	Lyhyt-aikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	2 379 077,45	0,00	2 046 320,08
Yhteensä	0,00	2 379 077,45	0,00	2 046 320,08
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	37 080,60	0,00	28 677,15
Siirtovelat	0,00	0,00	1 207 309,45	0,00
Yhteensä	0,00	37 080,60	1 207 309,45	28 677,15

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely	Konserni				Kunta			
	2023		2022		2023		2022	
	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen
Muut velat								
Liittymismaksut	11 141 176,20	0,00	11 141 176,20	0,00	11 242 910,57	0,00	11 141 176,20	0,00
Muut velat	262,95	903 870,59	262,95	2 523 427,23	0,00	687 212,81	0,00	2 379 351,10
Muut velat yhteensä	11 141 439,15	903 870,59	11 141 439,15	2 523 427,23	11 242 910,57	687 212,81	11 141 176,20	2 379 351,10

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Pitkäaikaiset siirtovelat				
Potilasvahinkovakuutus	0,00	1 074 352,20	0,00	1 207 309,45
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	0,00	1 074 352,20	0,00	1 207 309,45
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Menojäämät				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	4 625 610,36	9 361 420,08	4 040 117,94	3 573 346,01
Korkojaksotukset	132 999,39	86 097,21	46 391,86	52 070,30
Hyvinvoinnin palvelualueen käyttötaloushankkeiden saldon siirto	398 447,38	659 251,68	398 447,38	659 251,68
Muut menojäämät	325 885,64	1 631 591,84	0,00	15 093,82
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	5 482 942,77	11 738 360,81	4 484 957,18	4 299 761,81
Siirtovelat yhteensä	5 482 942,77	12 812 713,01	4 484 957,18	5 507 071,26

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Vuokravastuut	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Toimitilojen vuokravastuut	28 981 664,18	21 448 449,12	28 963 020,77	21 409 144,51
- josta vuokravastuut	405 798,29	138 573,19	387 154,88	99 268,58
- josta kiinteistöleasingvastuut (PPP)	28 575 865,89	21 309 875,93	28 575 865,89	21 309 875,93
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	2 759 137,04	2 390 363,96	2 513 746,80	2 234 673,74
Maa-alueiden vuokravastuut	2 101,50	1 454,82	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	214,52	0,00	0,00	0,00
Vuokravastuut yhteensä	31 743 117,24	23 840 267,90	31 476 767,57	23 643 818,25
- josta seuraavalla tilikaudella maksettava osuus				
Toimitilojen vuokravastuut	2 968 943,08	45 459,49	2 950 299,67	1 550 708,16
- josta vuokravastuut	0,00	0,00	142 944,88	27 068,58
- josta kiinteistöleasingvastuut (PPP)	0,00	0,00	2 807 354,79	1 523 639,58
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	982 988,18	1 608 176,25	874 827,45	713 774,63
Maa-alueiden vuokravastuut	2 101,50	1 454,82	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	122,58	0,00	0,00	0,00

Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

Vastuusitoumukset	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	19 532 521,28	19 532 521,28	19 532 521,28	19 532 521,28
Jäljellä oleva pääoma	9 432 704,28	10 310 878,98	9 432 704,28	10 310 878,98
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 583 436,17	1 583 436,17	1 583 436,17	1 583 436,17
Jäljellä oleva pääoma	1 472 980,00	1 466 710,00	1 472 980,00	1 486 710,00

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	Kunta	
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	190 331 211,00	174 805 575,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	151 508,00	101 087,00

Liitetieto 41

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maankäyttösopimusvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myöhemmin maksettavat	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00
Yhteensä	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00
Muut sopimusvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	3 203 294,99	3 004 612,56	3 176 041,00	2 980 617,00
Myöhemmin maksettavat	14 433 048,00	17 198 523,59	14 433 048,00	17 198 523,59
Yhteensä	17 636 342,99	20 203 136,15	17 609 089,00	20 179 140,59
Johdannaissopimukset			2023	2022
Koronvaihtosopimus, Kuntarahoitus Oyj, no 34743 (talousjohtaja 2.7.2015, 1§/21)				
Markkina-arvo			0,00	77 790,90
Nimellisarvo			0,00	10 000 000,00

Kuntarahoituksen kanssa vuonna 2015 tehty 10 miljoonan euron johdannaissopimus on koronvaihtosopimus, joka on tehty lainakannan suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon. Sopimuksen alkamispäivä 3.7.2016. Sopimus on voimassa 3.7.2023 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 1,106 prosenttiyksikköä p.a./6 kk euribor. Maksupäivät 3.1. ja 3.7. Korot on kirjattu korkokuluihin. Johdannaissopimuksessa ei ole erillistä purkuehtoa. Sopimuksen lisäksi noudatetaan johdannaissopimuksen ehtoja. Sopimuksella on siirrytty 10 miljoonan tasesuojauksen osalta kiinteään korkoon, joten korkokustannukset ovat tältä osin olleet 143 tuhatta euroa suuremmat kuin ilman johdannaissopimusta.

	2023	2022
Koronvaihtosopimus, Nordea Bank Ab, no 1625689 (talousjohtaja 8.1.2016, 1§/21)		
Markkina-arvo	0,00	-4 367,00
Nimellisarvo	0,00	10 000 000,00

Nordean kanssa vuonna 2016 tehty 10 miljoonan euron johdannaissopimus on lukkiutuva koronvaihtosopimus, joka on tehty lainakannan suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksella kiinteään korkoon. Sopimuksen alkamispäivä on 12.1.2016. Sopimus on voimassa 12.1.2023 asti. korkovaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 1,49 prosenttia kun 3 kuukauden euriborin kynnystaso 0,25 prosenttia ylittyy. Korkopäivät 12.1., 12.4., 12.7. ja 12.10. Korkoja ei ole realisoitunut, joten niistä ei ole aiheutunut kirjauksia. Johdannaissopimuksessa ei ole erillistä purkuehtoa. Sopimuksen lisäksi noudatetaan johdannaissopimuksen ehtoja. Johdannaissopimus ei ole toistaiseksi alhaisesta korkotasosta johtuen realisoitunut kynnyksellisuuden vuoksi.

Koronvaihtosopimus, OP Yrityspankki Oyj, no 13571265 (talousjohtaja 13.3.2020, 8§)		
Markkina-arvo	0,00	-35 886,90
Nimellisarvo	0,00	10 000 000,00

OP yrityspankki Oyj:n kanssa vuonna 2020 tehty 10 miljoonan euron koronvaihtosopimus on tehty lainakannan suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitoutunut pitkäaikaisten lainojen kiinteään koron koronvaihtosopimuksella vaihtuvaan korkoon. Sopimuksen alkamispäivä 3.1.2020. Sopimus on voimassa 3.7.2023 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava vaihtuva 6 kk euribor/ kiinteä korko 1,106 prosenttiyksikköä p.a. Maksupäivät 3.1. ja 3.7. Korot on kirjattu korkokuluihin. Johdannaissopimuksessa ei ole erillistä purkuehtoa. Sopimuksen lisäksi noudatetaan johdannaissopimuksen ehtoja. Sopimuksella on siirrytty 10 miljoonaa tasesuojauksen osalta vaihtuvaan korkoon, joten korkokustannukset ovat tältä osin olleet 143 tuhatta euroa pienemmät kuin ilman johdannaissopimusta.

Koronvaihtosopimus, OP Yrityspankki Oyj, no 13571480 (talousjohtaja 13.3.2020, 8§)		
Käypä arvo	-1 254 823,00	1 648 910,62
Nimellisarvo	10 000 000,00	10 000 000,00
Sopimus on voimassa 1.10.2034 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 0,77 prosenttiyksikkö p.a./ 6 kk euribor.		

OP yrityspankki Oyj:n kanssa vuonna 2020 tehty 10 miljoonan euron koronvaihtosopimus on tehty lainakannan suojaamistarkoituksessa. Kunta on koronvaihtosopimuksella sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron riskiltä suojaamaan kiinteään korkoon. Sopimuksen alkamispäivä 1.10.2025. Sopimus on voimassa 1.10.2034 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 0,77 prosenttiyksikköä p.a./ vaihtuva 6 kk euribor. Maksupäivät 1.4. ja 1.10. Johdannaissopimuksessa ei ole erillistä purkuehtoa. Sopimuksen lisäksi noudatetaan johdannaissopimuksen ehtoja. Sopimuksella on siirrytty 10 miljoonaa euroa tasesuojauksen osalta kiinteään korkoon.

Arvonlisäverotuksen palautusvastuu

Hollolan kunnalle saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2006 alkaen uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäverosta, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120§). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Pyhäniemen vanhainkoti	786 769,28	880 644,47	0,00	150,61
Yhteensä	786 769,28	880 644,47	0,00	150,61
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	10 026 209,10	10 145 004,03	9 909 141,00	9 909 141,00

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä	Kunta	
	2023	2022
Konsernipalvelut	36	30
Hyvinvointipalvelut	597	585
Elinvoimapalvelut	148	152
Vesihuoltolaitos	1	1
Päijät-Hämeen ympäristöpalvelut	31	0
Kunta yhteensä	813	768
Naisia	668	624
Miehiä	145	144
Yhteensä	813	768
Vakinaiset	649	602
Määräaikaiset ja sijaiset	122	121
Työllistetyt	40	41
Oppisopimussuhteiset	2	4
Yhteensä	813	768

Liitetieto 43

Henkilöstökulut	Kunta	
	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	39 693 089,18	35 396 092,30
Henkilöstökulut yhteensä	39 693 089,18	35 396 092,30

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksu	Kunta	
	2023	2022
Kokoomus/Hollola	3 015,24	3 762,79
Kristillisdemokraatit	39,24	0,00
Keskusta	1 943,44	1 619,28
Sosiaalidemokraatit	4 241,15	3 506,58
Vasemmistoliitto	20,00	62,40
Vihreät	2 021,88	1 846,90
Perussuomalaiset	4 504,74	5 852,95
Sininen Tulevaisuus ry	0,00	0,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	15 785,69	16 650,90

Liitetieto 45

Tilintarkastajan palkkiot	Kunta	
	2023	2022
Revisium Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	14 273,68	8 753,21
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	4 667,46	3 618,26
Muut palkkiot	439,98	1 200,00
Palkkiot yhteensä	19 381,12	13 571,47

Liitetieto 46

Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluva liitetieto

Kunnan 100 prosenttisesti omistamalta tytäryhtiö Hollolan Tilapalvelu Oy:ltä on ostettu palveluita vuonna 2023 yhteensä 10,2 miljoonalla eurolla (8,7 miljoonaa euroa vuonna 2022) Toiselta 100 prosenttisesti omistetulta yhtiöltä Hollolan Asuntotalot Oy:ltä palveluita on ostettu 19 tuhatta euroa (46 tuhatta euroa vuonna 2022).

Kunta on omistajana Provincia Oy:ssä, josta kunta ostaa merkittävän määrän kunnan palvelutuotantoon liittyviä talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita. Ostot Provincia Oy:ltä vuonna 2023 olivat yhteensä noin 554 tuhatta euroa (668 tuhatta euroa vuonna 2022). Kunta on osakkaana myös Työterveys Wellamo Oy:ssä, josta työterveyshuollon palveluita on ostettu vuonna 2023 yhteensä 230 tuhatta euroa (207 tuhatta euroa vuonna 2022). Kunta on osakkaana myös Salpakierto Oy:ssä, josta palveluita on ostettu puolestaan noin 5 tuhannella eurolla (3 tuhatta euroa vuonna 2022).

Muita intressitahoja (ja kuntakonserniin kuuluvia) ovat kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenkuntana. Näitä ovat Päijät-Hämeen liiton maksut noin 335 tuhatta euroa (288 tuhatta euroa vuonna 2022) ja Hollolan-Lahden Vesilaitoskuntayhtymä noin 128 tuhatta euroa (127 tuhatta euroa vuonna 2022).

Kunnanjohtajan kanssa on vuonna 2017 (kv 35 §) solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu tietyissä tapauksissa vuoden palkkaa vastaavasta erokorvauksesta. Sopimus on edelleen ollut voimassa vuonna 2023.

Kunnalla on käytössään konsernitili, johon on liitetty Hollolan Tilapalvelu Oy ja Hollolan Asuntotalot Oy. Tili sisältää Hollolan Tilapalveluiden osalta 3 miljoonan euron limiitin ja Hollolan Asuntotalojen osalta 0,5 miljoonan euron limiitin. Limiitistä tai sen käytöstä ei peritä yhtiöltä palkkiota.

Kunnalla on ollut voimassa olevia takauksia koskien Hollolan Asuntotalot Oy:n lainoja nimellisarvoltaan 19,5 miljoonaa euroa, josta avoinna oleva lainamäärä yhteensä on 9,4 miljoonaa euroa. Lisäksi voimassa on Hollolan Tilapalvelu Oy:lle myönnetty 550 tuhannen euron laina, josta avoinna saldo 31.12.2023 on 220 tuhatta euroa.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kokouksessaan 11.12.2023 sijoitus- ja rahoitusperiaatteet, joiden mukaan kunnan myöntäessä välirahoitusta hollolalaisille yleishyödyllisille yhteisöille kunta ei vaadi välirahoituksesta vakuuksia. Vuonna 2023 ei myönnetty uusia väliaikaisrahoituksia.

Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

4.4 Vesihuoltolain edellyttämät liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty asianomaisen hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

Liitetieto 6

Tuloslaskelman liitetiedot	2023	2022
Vesimaksut	1 226 000,79	1 296 774,30
Jätevesimaksut	1 966 828,13	2 067 840,45
Perusmaksut	949 297,45	836 042,58
Vesihuollon liittymismaksut	249 460,58	414 163,75
Muut myyntituotot	18 399,15	15 666,40
Yhteensä	4 409 986,10	4 630 487,48

Liitetieto 11

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 17.11.2020 päivitetyn poistosuunnitelman käyttöön 1.1.2020 alkaen. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on tarkistettu hallinto- ja laitosrakennusten poistoajkoja sekä poistettu menojäännöspoisto suunnitelmasta. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioitujen poistoajojen ja niitä vastaavien vuotuisen poistoprosenttien sekä poistomenetelmien ovat:

Aineelliset hyödykkeet:	Poistosuunnitelma 1.1.2020 alkaen		Poistosuunnitelma 31.12.2019 asti	
Rakennukset ja rakennelmat				
Hallinto- ja laitosrakennukset	20–30 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20–25 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Vedenjakelu- ja viemäriverkosto	30 vuotta	Tasapoisto	30 vuotta	Tasapoisto
Sähkö-, vesi yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto				
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 19

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet						
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskeneräiset työt	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	89 134,51	848 267,83	29 090 562,56	94 792,60	862 939,02	30 985 696,52
Lisäykset tilikauden aikana	0	0	858 053,24	0	991 359,64	1 849 412,88
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0	0	0,00
Siirrot erien välillä -/+	0	0	740 714,36	0	-740 714,36	0,00
Tilikauden poisto	0	-60 868,90	-1 684 933,04	-17 062,66	0	-1 762 864,60
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	89 134,51	787 398,93	29 004 397,12	77 729,94	1 113 584,30	31 072 244,80
Kirjanpitoarvo 31.12.	89 134,51	787 398,93	29 004 397,12	77 729,94	1 113 584,30	31 072 244,80

Liitetieto 24

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Avustuksen jaksotus	0,00	20 990,97
Muut siirtosaamiset/Lahti Aqua palvelumaksun tasaus	62 738,23	1 542,70
Siirtosaamiset yhteensä	62 738,23	22 533,67

TASEEN VASTATTAVAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 25

Oman pääoman erittely	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	9 302 673,01	9 302 673,01
Peruspääoma 31.12.	9 302 673,01	9 302 673,01
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	4 028 081,21	4 003 335,93
Siirto edelliseltä tilikaudelta	-55 578,18	24 745,28
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	3 972 503,03	4 028 081,21
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-216 432,60	-55 578,18
Oma pääoma yhteensä	13 058 743,44	13 275 176,04

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat	saldo 31.12.2023	2024	2025	2026	2027	2028	saldo 31.12.2028
19834/19	625 000	-125 000	-125 000	-125 000	-125 000	-125 000	0
20373/20	1 200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	-200 000	200 000
	1 825 000	-325 000	-325 000	-325 000	-325 000	-325 000	200 000

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely	2023	2022
Pitkäaikaiset		
Muut velat		
Liittymismaksut	11 633 644,47	11 633 644,47
Muut velat yhteensä	11 633 644,47	11 633 644,47

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2023	2022
Lyhytaikaiset		
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	11 508,24	12 671,86
Korkojaksotukset	20,63	24,06
Muut siirtovelat	0,00	2 848,84
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	11 528,87	15 544,76
Siirtovelat yhteensä	11 528,87	15 544,76

Liitetieto 41

Taseen ulkopuoliset järjestelyt
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu

Hanke	Päätös	Vastuu päättyy	Myönnetty avustus
VESIHUOLTOLAITOS			
Herralan siirtovesijohto ja -viemäri (työllisyysperusteinen investointiavustus)	HÄMELY/0070/05.02.09/2010/ 6.8.2010	31.12.2025	793 000,00
Raaskantien I vaiheen ja Tynnyrimäen tien vesihuolto	HÄMELY/2242/2014 ja HÄMELY/2246/2014/ 16.3.2015	31.12.2030	55 000,00

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 42–43

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2023	2022
Vesihuoltolaitos	1	1
Yhteensä	1	1
Henkilöstökulut	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	71 450,38	84 677,69
Henkilöstökulut yhteensä	71 450,38	84 677,69

VESIHUOLTOLAIN EDELLYTTÄMÄT LIITETIEDOT

Huleveden viemäröinnin ja vesihuollon osalta esitetään eriytetyt tilinpäätöslaskelmat vesihuoltolain muutosten (22.8.2014/681) edellyttämällä tavalla.

Erillisiä huleveden käyttömaksuja tai huleveden vuosittaisia perusmaksuja ei ole toistaiseksi käytössä. Tilikauden 2023 tuloiksi on luettu huleveden viemäröinnille suoraan kohdistettavissa olleet liittymismaksutulot sekä perusmaksutulosta laskennallisesti eriytetty osuus.

Vuodesta 2021 huleveden viemäröinnin toimintamenot on eriytetty omalla laskentatunnisteella (sisäinen tilaus). Vuoteen 2020 asti huleveden viemäröinnin menot eriytettiin laskennallisesti, perusteena käytettiin hulevesiverkoston pituutta.

Lainoista huleveden osuudeksi on erotettu tasearvojen suhteessa lainapääoma ja korkomenot.

Hulevedelle on määritetty prosenttiosuus poistoista.

Vesihuoltolain edellyttämä laskennallinen eriyty, huleveden viemäröinti

TULOSLASKELMA	01.01. - 31.12.2023	01.01. - 31.12.2022
Liikevaihto	267 431,22	101 071,48
Materiaalit ja palvelut	-64 887,97	-69 587,74
Palvelujen ostot	-64 887,97	-69 587,74
Poistot ja arvonalentumiset	-150 725,83	-142 652,45
Suunnitelman mukaiset poistot	-150 725,83	-142 652,45
Liikelyijäämä	51 817,42	-111 168,71
Rahoitustuotot ja -kulut:		
Muille maksetut korkokulut	-31 744,32	-31 644,81
Korvaus peruspääomasta	-286,79	-466,71
Korvaus peruspääomasta	-31 457,53	-31 178,10
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	20 073,10	-142 813,52
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	20 073,10	-142 813,52
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	342,70
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	20 073,10	-142 470,82

RAHOITUSLASKELMA	01.01. - 31.12.2023	01.01. - 31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	-130 652,73	-285 465,97
Liikelyijäämä	51 817,42	-111 168,71
Poistot ja arvonalennukset	-150 725,83	-142 652,45
Rahoitustuotot ja -kulut	-31 744,32	-31 644,81
Investointien rahavirta	-192 842,94	-449 118,02
Investointimenot	-192 842,94	-449 118,02
Toiminnan ja investointien rahavirta	-323 495,67	-734 583,99
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	-33 775,01	-48 925,00
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-33 775,01	-48 925,00
Rahoituksen rahavirta	-33 775,01	-48 925,00

TASE

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	3 221 524,93	3 400 921,95
Aineelliset hyödykkeet	3 221 524,93	3 400 921,95
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 008 815,12	3 179 407,82
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	212 709,81	221 514,13
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 221 524,93	3 400 921,95

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA	-309 424,69	-320 910,38
Peruspääoma	-966 762,73	-958 175,32
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	637 264,94	779 735,76
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	20 073,10	-142 470,82
VIERAS PÄÄOMA	-1 432 439,22	-1 453 190,38
Pitkäaikainen	-1 398 664,21	-1 419 715,38
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-189 659,68	-221 450,00
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	-1 209 004,53	-1 198 265,38
Lyhytaikainen	-33 775,01	-33 475,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-33 775,01	-33 475,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-1 741 863,91	-1 774 100,76

5. Taseyksiköiden erillistilinpäätöslaskelmat

5.1 Vesihuoltolaitos

TULOSLASKELMA

	01.01. - 31.12.2023	01.01. - 31.12.2022
Liikevaihto	4 409 986,10	4 630 487,48
Tuet ja avustukset	12 168,78	43 666,97
Materiaalit ja palvelut	-2 490 237,92	-2 406 719,24
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-197 984,73	-155 212,67
Palvelujen ostot	-2 292 253,19	-2 251 506,57
Henkilöstökulut	-71 450,38	-84 677,69
Palkat ja palkkiot	-55 117,76	-55 002,08
Henkilösivukulut	-16 332,62	-29 675,61
Eläkekulut	-14 167,90	-27 332,71
Muut henkilösivukulut	-2 164,72	-2 342,90
Poistot ja arvonalentumiset	-1 762 864,60	-1 927 735,76
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 762 864,60	-1 927 735,76
Liiketoiminnan muut kulut	-8 793,33	-9 410,64
Liikelyijäämä	88 808,65	245 611,12
Rahoitustuotot ja -kulut:		
Korkotuotot	-305 241,25	-305 820,34
Muut rahoitustuotot	239,70	319,50
Muille maksetut korkokulut	-2 780,95	-3 439,84
Korvaus peruspääomasta	-302 700,00	-302 700,00
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	-216 432,60	-60 209,22
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	-216 432,60	-60 209,22
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0,00	4 631,04
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-216 432,60	-55 578,18
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	3,4 %	2,3 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	3,1 %	2,1 %
Voitto, %	-4,9 %	-1,3 %

RAHOITUSLASKELMA

	01.01. - 31.12.2023	01.01. - 31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	1 546 432,00	1 867 526,54
Liikeliijäämä	88 808,65	245 611,12
Poistot ja arvonalennukset	1 762 864,60	1 927 735,76
Rahoitustuotot ja -kulut	-305 241,25	-305 820,34
Investointien rahavirta	-1 849 412,88	-2 748 553,36
Investointimenot	-1 849 412,88	-2 748 553,36
Toiminnan ja investointien rahavirta	-302 980,88	-881 026,82
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	0,00	-4 090,00
Antolainauksen lisäys muille	0,00	-4 090,00
Lainakannan muutokset	-125 269,91	1 409 090,57
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-325 000,00	-474 999,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	199 730,09	1 884 089,57
Muut maksuvalmiuden muutokset	428 250,79	-523 972,75
Saamisten muutos kunnalta	0,00	0,00
Saamisten muutos muilta	30 525,28	-234 863,87
Korottomien velkojen muutos muilta	397 725,51	-289 108,88
Rahoituksen rahavirta	302 980,88	881 027,82
Rahavarojen muutos	0,00	1,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, eur	-3 919 918	-4 315 952
Investointien tulorahoitus, %	83,62	67,90
Laskennallinen lainanhoitokate	4,7	2,4
Quick Ratio	0,05	0,06
Current Ratio	0,05	0,06

Vesihuoltolaitos

TASE

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	31 182 589,80	31 096 041,52
Aineelliset hyödykkeet	31 072 244,80	30 985 696,52
Maa- ja vesialueet	89 134,51	89 134,51
Rakennukset	787 398,93	848 267,83
Kiinteät rakenteet ja laitteet	29 004 397,12	29 090 562,56
Koneet ja kalusto	77 729,94	94 792,60
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 113 584,30	862 939,02
Sijoitukset	110 345,00	110 345,00
Liittymismaksut	110 345,00	110 345,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	246 851,98	262 320,09
Saamiset	246 851,98	262 320,09
Lyhytaikaiset saamiset	246 851,98	262 320,09
Myyntisaamiset	53 729,69	220 109,52
Muut saamiset	130 384,06	19 676,90
Siirtosaamiset	62 738,23	22 533,67
VASTAAVAA YHTEENSÄ	31 429 441,78	31 358 361,61
VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA	-13 058 743,44	-13 275 176,04
Peruspääoma	-9 302 673,01	-9 302 673,01
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	-3 972 503,03	-4 028 081,21
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	216 432,60	55 578,18
VIERAS PÄÄOMA	-18 370 698,34	-18 083 185,57
Pitkäaikainen	-13 458 644,47	-13 783 644,47
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-1 825 000,00	-2 150 000,00
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	-11 633 644,47	-11 633 644,47
Lyhytaikainen	-4 912 053,87	-4 299 541,10
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-325 000,00	-325 000,00
Lainat kunnalta	-3 924 878,46	-3 725 148,37
Ostovelat	-650 646,54	-233 847,97
Siirtovelat	-11 528,87	-15 544,76
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-31 429 441,78	-31 358 361,61
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	41,5	42,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	415,4	386,9
Kertynyt ylijäämä, 1000 eur	3 756	3 973
Lainakanta 31.12., 1000 eur	6 075	6 200

5.2 Päijät-Hämeen Ympäristöterveys

TULOSLASKELMA	01.01. - 31.12.2023	01.01. - 31.12.2022
Liikevaihto	3 219 785,15	0,00
Liiketoiminnan muut tuotot	250,00	0,00
Materiaalit ja palvelut	-828 670,18	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-41 625,56	0,00
Palvelujen ostot	-787 044,62	0,00
Henkilöstökulut	-2 198 069,85	0,00
Palkat ja palkkiot	-1 707 632,60	0,00
Henkilösivukulut	-490 437,25	0,00
Eläkekulut	-442 806,20	0,00
Muut henkilösivukulut	-47 631,05	0,00
Liiketoiminnan muut kulut	-193 274,31	0,00
Liikelylijäämä	20,81	0,00
Rahoitustuotot ja -kulut:	-20,81	0,00
Muut rahoitustuotot	31,33	0,00
Muut rahoituskulut	-52,14	0,00
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	0,00	0,00
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,0 %	0,0 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,0 %	0,0 %
Voitto, %	0,0 %	0,0 %
<i>Päijät-Hämeen ympäristöterveys aloitti toiminnan 1.1.2023, jonka vuoksi vertailutietoja ei voida esittää</i>		

RAHOITUSLASKELMA	01.01. - 31.12.2023	01.01. - 31.12.2022
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset	253 839,76	0,00
Saamisten muutos muilta	-259 570,15	0,00
Korottomien velkojen muutos muilta	513 409,91	0,00
Rahoituksen rahavirta	253 839,76	0,00
Rahavarojen muutos	253 839,76	0,00
Rahavarat 31.12.	253 839,76	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, eur	0,0	0,0
Investointien tulorahoitus, %	0,0	0,0
Laskennallinen lainanhoitokate	0,0	0,0
Quick Ratio	0,0	0,0
Current Ratio	0,0	0,0

Vaihtuvat vastaavat

VASTATTAVAA

Lyhytaikainen

TASEEN TUNNUSLUVUT

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS 2023

6. Konserniyhtiöt

Talousarviossa on hyväksytty konserniyhtiöille seuraavat yleiset ja yhtiökohtaiset tavoitteet:

Yleiset tytäryhteisöjä koskevat tavoitteet

- Tytäryhtiöiden tulee toimia kunnanvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen
- Sisäisen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää konserniohjeiden mukaisesti ja niistä raportoitaessa noudatetaan konserniohjetta
- Kaikilta yhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta
- Tytäryhteisöjen tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää tukityöllistäminen
- Konsernin sisäiset palveluostot on keskitettävä tarkoituksenmukaisesti koko konsernin etu huomioiden

Talouteen liittyvä tavoite:

- Käyttökateprosentin pysyminen vähintään vuoden 2022 tilinpäätöksen tasolla tai parantaminen
- Kunnan korjausvelkaselvitykseen osallistuminen

Konserniyhtiö	Hollolan Asuntotalot Oy ja As Oy Tervasmäki	
Strategian tavoite	Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2023
Asukkaiden pysyvyys	Asukkaiden vaihtuvuus alle 3,5 %/kk. Lähtötaso 4 %. Käyttöaste yli 95 %, lähtötaso 93,5 %.	Asukasvaihtuvuus oli 2,4 %/kk (2,3 %/kk vuonna 2022) Käyttöaste keskiarvo oli 97,8 % (97,9 % vuonna 2022)
Strategian tavoite	Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2023
Asiakkaiden tyytyväisyys	Asiakaspalautteet vähintään edellisen vuoden tasolla. Lähtötaso 4,0.	Asiakas tyytyväisyys oli 4,0.
Kuntastrategian mukaisten hankkeiden edistäminen konserniohjauksen, sekä kuntayhteistyön kautta	Asumisen PTS-suunnitelma osana strategisia ohjelmia laadittu.	Investointisuunnitelma hyväksytty yhtiön hallituksessa 26.9.2023.

Konserniyhtiö	Hollolan Tilapalvelu Oy	
Strategian tavoite	Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.	
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2023
Kiinteistöjen korjausvelan pitäminen kohtuullisella tasolla	Vuonna 2023 pitkän ajan korjausvelkatavoite määritetty.	Korjausvelkaa koskevat määrittelyt tehdään alkuvuodesta 2024.
Kunnan energiasäästöohjelman laadintaan ja täytäntöönpanoon osallistuminen.	Vuodelle 2023 osoitetut Tilapalveluiden toimenpiteet suoritettu.	Kukkilan päiväkodin, Satulinnan päiväkodin ja Vesikansan varikon energiatehokkuushankkeet on tehty, LED-valoja asennettu Salpakankaankoulun A ja C-osaan, Pyhäniemen kouluun, sekä Soramäen päiväkotiin. EC-puhaltimia asennettu kirjastoon, Nostavan kouluun ja jäähalliin. Vesivirtaamat säädetty Herralan-, Pyhäniemen-, ja Nostavan kouluissa. Aurinkopaneelit asennettu Kukkilan päiväkotiin ja Salpakankaan koulun B-osaan syksyn aikana. Kunnanhallituksen 17.10.2022 ja astetta alemmas kampanjan asetetut tavoitteet on saavutettu.

7. Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit

Kirjanpidossa käytetyt tositelajit vuonna 2023

Kirjanpidon osa	Tositelaji	Numero-sarja		kirjanpitojärjestelmien keskinäiset yhteydet	Miten ja missä säilytetään
Tilinpäätös				Yrityksen tasekirjassa on esitetty kirjanpitolain edellyttämä tilinpäätös, toimintakertomus sekä luettelo kirjanpidoista ja aineistosta	Yrityksessä paperilla
Pääkirjanpito			Pää- ja Päiväkirjat	Pääkirjanpitoon kootaan yhteenvedo esijärjestelmien tapahtumista	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
Käyttöomaisuus	AA AF PU	1 3 77	Käyttöomaisuus kirjaus Poistokirjaukset Pääkirjat. (purku)	KOM osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	SAP kirjanpitojärjestelmässä
Kirjanpitotosite – Tasaustosite	AB	1	pankin + myren + osren välitilien tasaukset	osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	SAP kirjanpitojärjestelmässä
Pääkirjatiliosite	JP KU KT SA SB SE SK SP ST TI Y1	12 7 91 10 12 1 21 1 10 1 6	jaksotustositteen purku Muistio, kertasuoritus, kumppanikoodi pakollinen Toistuvaistosite -sisäinen Oikaisumuistio Pääkirjatilikirjaus, jaksotus Pääkirjatosite, esijärjestelmästä Kassatosite oikaisumuistio – sähköinen hyväksyntä Muistio, toistuvaissuoritus – ulkoinen Tilastotosite Yritysten välinen kirjaus	Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon manuaalisesti Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon excelinä Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon manuaalisesti Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon excelinä. Tositetta käytetään tilastoraportoinnissa. Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon manuaalisesti	
Alv-vero kauden vaihteessa	SV	1	alv saatava- ja velkatilien netotus	osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	SAP kirjanpitojärjestelmässä, sähköisessä IR arkistossa
Liittymät	L1 L4 R2	2 4	Populus Palkkaliittymä CPU- kassaliittymä Rahoitus – Maksatus, pankin välitili	Tapahtumat siirretään liittymän kautta pääkirjanpitoon tapahtumakohtaisesti SAP järjestelmä	Palkkakirjanpito ja siihen liittyvät erittelyt ja laskelmat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa. Säilytetään sähköisenä IR kansiossa. Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa.
Myyntireskontra	RV DA DZ LT	98 16 14 11	Laskun siirto Asiakastosite Asiakkaat – maksu Luottotappiokirjaus	Myyntireskontran tapahtumat ovat osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
Ostoreskontra	KR KZ KG	19 15 17	Toimittajat – lasku Toimittajat – maksu Toimittajat – hyvät.	Tositteet siirtyvät Basware P2P:n kautta SAP järjestelmään	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
Tiliotteet	ZP	20	Maksukirjaus	Basware maksuliikenneohjelmasta liittymien kautta SAP kirjanpitojärjestelmään	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
	ZV	20	Maksuselvitys		

Luettelo käytetyistä kirjanpito-kirjoista	
Tasekirja	Paperituloste, sidottu
Tilikartta	Sähköinen arkisto
Päiväkirja	Sähköinen arkisto
Pääkirja	Sähköinen arkisto
Ostoreskontra	Sähköinen arkisto
Myyntireskontra	Sähköinen arkisto
Palkkakirjanpito	Sähköinen arkisto/atk-listat
Käyttöomaisuuskirjanpito	Sähköinen arkisto
Konsernikirjanpito	Sähköinen arkisto
Tase-erittelyt ja saldonselvitykset	Paperitulosteet

Konsernilaskennassa käytetyt tositesarjat	
10 000	Erillistilinpäätös, yhtiön tuloslaskelma, tase ja liitetiedot
20 000	Sisäiset erät, Yhtiön tuloslaskelma, tase ja liitetiedot
23 000	Konsolidointiviennit, sisäiset erät
30 000	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätös
110 000	Erillistilinpäätöksen oikaisu (sisäisten erien täsmäytys)
120 000	Sisäiset erät, erillistilinpäätöksen oikaisu (sisäisten erien täsmäytys)
123 000	Konsolidointiviennit, etp -oikaisu, sisäiset erät
130 000	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätöksen oikaisu
410 000	Kuntakonsernioikaisu
420 000	Kuntakonsernioikaisu, sisäiset erät
430 000	Konsolidointiviennit, kuntakonsernioikaisu
32 000	Vapaaehtoisten varausten purku, erillistilinpäätös
50 000	Käyttöomaisuuden sisäisen katteen eliminointi
60 000	Sisäisen omistuksen eliminoinnit
72 000	Muut eliminoinnit, muuttuvat
80 000	Pääomaosuusmenetelmä konsolidointi

8. Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja merkinnät

Hollolan kunta

Kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan allekirjoitukset:

Hollolassa 25.3.2024

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Tilintarkastajan merkintä:

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Hollolassa _____ / _____ 2024

Tilintarkastusyhteisö Revisium Oy

Ville Valkonen HT, JHT

Hollola